

THE BOOK WAS DRENCHED

Damage Book

**TEXT FLY WITHIN
THE BOOK ONLY**

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198582

UNIVERSAL
LIBRARY

ಯ ಶೋಧ ರಾ

ಶ್ರೀನಿವಾಸ

ಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರ
ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ
ಬೆಂಗಳೂರು

ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್, ಮೈಸೂರು ರೋಡ್

ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ

೧೯೩೩

All rights reserved

ಮುನ್ನುಡಿ

ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನು ಬುದ್ಧನಾದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳನಂತರ ಹುಟ್ಟಿದೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ನೆಂಟರೂ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು ; ಅವರ ಸತಿ ಯತೋಧರ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಹೋಗಿ ನೋಡಬಾರದೇ ಎಂದು ಇಷ್ಟರು ಕೇಳಲಾಗಿ ಆಕೆ, ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಬಂದು ವಸ್ತುವೆಂದು ಎಣಿಸುವುದಾದರೆ ತಾನೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ, ಎಂದರಂತೆ. ಈ ಮಾತು ಗುರುವಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು ; ಅವರು ಸತ್ತ್ವಯುಗ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಮಾತನಾಡಿಸಿದರು. ಹೀಗೆಂದು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದೇ ಈ ನಾಟಕದ ಉದ್ದೇಶ.

ಬುದ್ಧನ ಕಾಲ ದೇಶ ಉಪದೇಶಗಳನ್ನು ವಸ್ತುವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಬಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬಂದು ಯೋಚನೆಯಿತ್ತು. ಅದು ಸಡೆಯಿಲ್ಲ. ಉಪಯೋಗಿಸದ ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಬಂದು ಮುರುಕು ಸಾರಿಪುತ್ರನ ಕಡೆಯ ದಿನಗಳು ಎಂಬ ಸಣ್ಣಕತೆ ಯಾಯಿತು. ಇನ್ನೊಂದು ಮುರುಕು ಈಗ ಈ ನಾಟಕವಾಗಿದೆ. ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಒಡವೆಯನ್ನು ಮರಳಿಕಂಡ ಒಡೆಯನಂತೆ ನಾನು ಇದರಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಸಂತೋಷದ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವಾದರೂ ಇದನ್ನು ಓದುವವರಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದೆಂದು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ನಾಟಕವನ್ನು ರಂಗದಲ್ಲಿ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಆಸೆಯಿದೆ. ಎಂದಿನಂತೆ ಮಿತ್ರರ ನೆರವು ದೊರೆತರೆ ಇದೂ ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಆಗಬಹುದು.

ಬೆಂಗಳೂರು, ಶ್ರೀಮುಖ ಸಂ||
ವೈಶಾಖ ಬಹುಳ ದಶಮಾ ಶುಕ್ರವಾರ. }

ಶ್ರೀನಿವಾಸ.

ಶ್ರೀ ನಿವಾಸ ರಚಿತ

ಕೆಲವು ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು	ತಾಳೀಕೋಟಿ (ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಶ್ಯ)
ಬಿನ್ನಹ (ಗೀತೆಗಳು)	ಎಮರ್ಸನ್ ೨ (ಲೇಖನಗಳು)
ಶಾಂತತಾ (ಸಣ್ಣ ದೃಶ್ಯ)	ನಾಲ್ಕು ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು
ಸಾವಿತ್ರಿ (,)	ಕನ್ನಡದ ಸೇವೆ (ಭಾಷಣ)
ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳು	ಮಂಜುಳಾ (ಸಾಮಾಜಿಕ ದೃಶ್ಯ)
ಸಾಹಿತ್ಯ (ಉಪನ್ಯಾಸ)	ತಾವರೆ (ಪದ್ಯಗಳು)
ಆರುಣ (ಪದ್ಯಗಳು)	ಕರ್ಣಾಟಕದ ಜನತೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ
ಎಮರ್ಸನ್ ೧ (ಲೇಖನಗಳು)	ಚೆಲುವು (ಪದ್ಯಗಳು)
ಉಷಾ (ಸಣ್ಣ ದೃಶ್ಯ)	ಶಿವ ಭಕ್ತಪತಿ (ಐತಿಹಾಸಿಕ ದೃಶ್ಯ)
ಸುಬ್ಬಣ್ಣ (ಕತೆ)	ಎಮರ್ಸನ್ ೩ (ಲೇಖನಗಳು)

ಈ ಪುಸ್ತಕಗಳು ದೊರೆಯುವ ಸ್ಥಳಗಳು—

ಸತ್ಯಶೋಧನ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು
 ಎಂ. ಎಸ್. ರಾವ್ ಕಂಪೆನಿ, ದೊಡ್ಡಪೇಟೆ, ಬೆಂಗಳೂರು
 ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಘ, ಸೆಂಟ್ರಲ್ ಕಾಲೇಜು, ಬೆಂಗಳೂರು.
 ದಿ ಪ್ರೋಗ್ರೆಸ್ ಬುಕ್ ಸ್ಟಾಲ್, ಮೈಸೂರು
 ಶ್ರೀ ಶಂಕರ ಕರ್ಣಾಟಕ ಪುಸ್ತಕ ಭಂಡಾರ, ಧಾರವಾಡ

ಯ ಶೋಧ ರಾ

ಪಾತ್ರಗಳು

ಯುಶೋಧರೆ	.	.	.	(ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನ ಹೆಂಡತಿ)
ರಾಹುಲ	.	.	.	(,, ಮಗ)
ರಾಜ	.	.	.	(,, ತಂದೆ)
ಅಂಬಿಕೆ	.	.	.	(ಯುಶೋಧರೆಯ ಪರಿಚಾರಿಕೆ)
ಬುದ್ಧ (ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ)				
ಆನಂದ	}	.	.	(ಬುದ್ಧನ ಶಿಷ್ಯರು)
ಮಾನಂದ				
ಸಾರಿಪುತ್ರ				
ಅಂಬಾಪಾಲ	.	.	.	(,, ಶಿಷ್ಯಳು)
ಮಲ್ಲರಾಜ	.	.	.	(ಲಿಚ್ಛವಿಯ ರಾಜ)
ಧರ್ಮಮಲ್ಲ	}	.	.	(ಮಲ್ಲರಾಜನ ಮಕ್ಕಳು)
ದಾನಮಲ್ಲ				
ಕೌಂಡಿನ್ಯ	}	.	.	(ಕಪಿಲವಸ್ತುವಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು)
ಕೌಶಿಕ				
ಭಾರದ್ವಾಜ				
ವಾಸಿಷ್ಠ				
ಗೌತಮ				
ಜಾಬಾಲಿ				
ಧನಪಾಲ				

ಯುವತಿ, ಮುದುಕಿ, ಒಂದು ಮಗು, ಹುಡುಗರು
ಸೇವಕರು, ಪುರಜನರು, ಇತ್ಯಾದಿ

ಯ ಶೋ ಧ ರಾ

ಸ್ಥಾನ ೧

ಕಪಿಲವಸ್ತುವಿನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಶೋಧರೆಯ ಅಂತಃಪುರ.
ಯಶೋಧರೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಚಿಂತಾಮಗ್ನಳಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವಳು.
ಎದುರಿಗೆ ಒಂದು ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಪರ ಇದೆ.

ಯಶೋ — ಅಂಜಿಕೇ ಶಾರಿಕೇ

ಅಂಬಿಕೆ — ಮಾಜೀ ಬಂದೆ.

ಯಶೋ — ರಾಹುಲನ ಪಾಠವನ್ನೂ ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲವೆ?
ಏಕೆ ಇನ್ನೂ ಅವನು ಬರಲಿಲ್ಲ?

ಅಂಬಿಕೆ — ಆಗಲೇ

ಇತ್ತ ಬಂದರು ತಾಯಿ. ಬರುವಾಗ ಶಾರಿಕೆ
ಹೂವ ತರಲೆಂದು ನಂದನಕೆ ಹೊರಟಿರಲಾಗಿ
ತಾಯ್ಗೆ ತಾನೂ ಹೂವ ತಹೆನೆಂದು ಅವಳೊಡನೆ
ಉದ್ಯಾನದಡೆಗೆ ಹೋದರು.

ಯಶೋ — ಒಳ್ಳೆದಾಯಿತು.

ಇಲ್ಲಿ ಬಾ, ಆ ಪಟವನ್ನಿಲ್ಲಿ ತಂದಿರಿಸು.

(ಅಂಬಿಕೆ ಪಠವನ್ನು ಯಶೋಧರೆಯ ಪೀಠದ ಬಳಿ ತಂದಿರಿಸುವಳು.
ಯಶೋಧರೆ ಅದನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ ಕಣ್ಣೀರನ್ನಿಕ್ಕುವಳು.)

ಅಂಬಿಕೆ — ಮಾಜೀ.

(ಯಶೋಧರೆ ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ.)

ಮಾಜೀ

(ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರನ್ನೊರಿಸುವಳು)

ಏನು ಇದು? ಏಕೆ?

ಯಶೋ — ಏಕೆಂದು ಕಾಣೆಯಾ ಅಂಬಿಕೆ? ಕೇಳುವೆಯ?
ಹತ್ತುವರುಷದ ದಿನಸ ಕರಗಿ ಮರುಗಿದ ಹದಸ
ಹೊಸತಾಗಿ ಹೇಳಲೇನೇ?

ಅಂಬಿಕೆ —

ಅಮ್ಮಾಜಿ

ಇಂದದರ ಮಾತೇನು? ನಮ್ಮ ಬೇವದ ಜೀವ
ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನು ತೊರೆದು ತೆರಳಿ ಬಹುದನವಾಯ್ತು.
ಹಳದಾದ ಬೇನೆಯನು ಇಂತು ನೆನೆಯುತ ಇಂದು
ಹೊಸದ ಮಾಡುವಿರೇಕೆ? ನೀವಿಂತು ನೋಯುತ್ತಿರೆ
ನಾ ನೋಡುತ್ತಿರಲಾರೆ.

ಯಶೋ —

ಅಂಬಿಕೆ, ಅಂಬಿಕೆ,

ಈ ಒಂದು ಹಳೆಯ ನೋವನು ತಡೆಯುವೆನೆ ನನಗೆ
ತ್ರಾಣವಿಲ್ಲ. ನಾನು ನೋತೇನೇ ಅಮ್ಮಾ.
ನಾನು ಬದುಕಿರುವೆನೆಂತೋ ನಾನೆ ಕಾಣೇನೇ.
ದೇಹವನು ಕೊಟ್ಟ ದೇವರು ಉಸಿರನಳಿಸುತ್ತಿರೆ
ಉಸಿರಳಿಯುತ್ತಿಹೆನಮ್ಮ. ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳು
ಮೊದಲಿಂದ ನಡೆದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರೆ ನಾನವನು
ವಾಡಿಕೆಯ ಮಹಿಮೆಯಲಿ ಒಪ್ಪಿ ನಡೆಯತಲಿಹೆನು.
ಒಡಲ ಹೊರೆಯತಲಿಹೆನು, ಏಕೆಂದು ಅರಿಯದೆ.
ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಬಾಳಿನೆಳೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿಹ ರೀತಿಯನು
ನಿಂತು ನಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ ಇದು ಎನೊ ಕನಸೆಂದು
ತೋರಿ ಬೆಚ್ಚು ವೆನಮ್ಮ. ಯಾವುದೋ ಬಾಳು ಇದು,
ಯಾರೊ ಬಾಳುತಲಿಹರು, ನಾನು ನೋಡುತ್ತಲಿಹೆನು,
ಎಂದು ತೋರಿಹುದೆನಗೆ ಅಂಬಿಕೆ. ಹಳದಾದ
ಈ ನನ್ನ ನೋವು ದಿನದಿನಕೆ ಹೊಸ ಹೊಸತಾಗಿ,
ಉಪವನದ ಅಶ್ವತ್ಥ ನೆಲೆಯ ಕಟ್ಟಿಯ ಕೆದರಿ

ಬೇರೂರಿ ಬೆಳೆದಂತೆ, ನನ್ನ ಬೇವನ ಸೀಳಿ
ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು ತಾಯಿ. ತಡೆಯಲಾರೆನು ನಾನು;
ತಡೆಯಲಾರೆ; ನಾನು ತಡೆಯಲಾರೆ.

ಅಂಬಿಕೆ —

ಮಾಜಿ,

ನನ್ನಾಣೆ ಸುಮ್ಮನಿರಿ; ನಮ್ಮ ರಾಹುಲನಾಣೆ.
ತಡೆಯಲಾರೆ ಎನಲು ತಡೆಯಲಾರದು ದೇವಿ;
ನಮ್ಮ ನೋವನು ನೋಡಿ ನೋವವರ ಸಲುವಾಗಿ
ಮನವ ಜಿಗಿಪಿಡಿವೆನೆನೆ ತಾನಾಗಿ ತಡೆಯುವುದು.
ಅಬಾಲಕನ ನೋಡಿ ಸುಮ್ಮನಿರಿ.

ಯಶೋ —

ಅಂಬಿಕೆ

ಬಾಲಕನ ನೋಡಿ ತಣಿಯದೆ ಮನದೆ ತಪಿಸುವೆನು.
ನನ್ನೆರೆಯನಾ ರೂಪು ನನ್ನೆರೆಯನಾ ನೋಟ
ನನ್ನ ಮನದಾಣ್ಮನಾ ನಡೆ ಎಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಹವು.
ಇವನ ಹಿಡಿದಿರುವೆಂದು ಅವನಿಲ್ಲದುದು ನೆನೆದು
ನೋಯುವೆನು ಬೇಯುವೆನು; ಅವನಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಜೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡದಿದ್ದೆನೆ ಎಂದು ದುಃಖಿಸೆನು.
ಬಾಲಕನ ನೋಡಿದೊಡೆ ತಣಿದಿರುವ ಬಗೆ ನನಗೆ
ಇಲ್ಲವಾಯಿತು, ಅಂಬಿಕೆ.

ಅಂಬಿಕೆ —

ಮಾಜಿ, ನೊಂದಿರಿ.

ನಾಸರಿಯೆನೆ?

ಯಶೋ —

ಕೇಳು, ಅಂಬಿಕೆ, ನೀನರಿಯೆ.

ಎಂತರಿಯಬಹುದು ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನೇ ನೋವ?
ಆಣ್ಣ ನನ್ನನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದುದು ತಿಳಿದ
ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನದಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಾ ಬೇನೆ
ಕಾವು ನೋವುಗಳು ಮನೆಯನು ಮೊದಲು ತುಂಬಿದುವು;
ತುಂಬಿದುವು ನಗರವನು, ಉಪವನೋದ್ಯಾನವನು;

ತುಂಬಿದುವು ಸಾಗರದ ಕೂಪವನು ; ಆಗಸದ
ಅಳವರಿಯದ ಅಂತರಾಳವನು ತುಂಬಿದುವು ;
ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಒರುತಿರುವ
ಹೊನ್ನಕಿರಣದ ನಡುವೆ ಉಕ್ಕಾಗಿ ಸೇರಿದುವು ;
ಲೋಕಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯನು ತರುವ ಚಂದ್ರನ ಕಾಂತಿ
ನನ್ನೊಳಗೆ ಬೆಳಗದಪೊಲೆನ್ನ ಹೃದಯದ ಮಧ್ಯೆ
ಕತ್ತಲೆಯ ಕೋಟಿಯನು ಕಟ್ಟಿದುವು. ಇಷ್ಟುದಿನ
ಇಂತು ನನ್ನನು ಕನಿದ ದುಃಖ ನಿನ್ನೆಯ ಇರುಳು
ಮರಳಿ ಮಸಗಿತು, ನನ್ನ ಆತ್ಮವನು ಮುಳುಗಿಸಿತು.

ಅಂಬಿಕೆ — ಅಮ್ಮಾಜಿ, ನನ್ನಾಣೆ. ಏನಿವೇನಿದು ಮಾತು !
ಎಂತ ಬೇನೆಯನಾದರೂ ಸುಂಟಕೊಂಡಿರುವ
ನಿಮ್ಮಿಂದ ಇಷ್ಟು ಮಾತನು ನುಡಿಸುತ್ತಿಹುದೇನು ?
ಏನಾಯ್ತು ? ಹೇಳಿರಿ. ಮನಕೆ ಧೈರ್ಯವ ತನ್ನಿ.

ಯಶೋ — (ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು)
ಕಳೆದಿರುಳು ನಾನೊಂದು ಕನಸ ಕಂಡೆನೆ ತಾಯಿ ;
ಅದರಿಂದ ಇನಿತು ಕಳವಳಕೆ ನಾ ಸಿಲುಕಿಹೆನು.
ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಾಯಿಬರದು.

ಅಂಬಿಕೆ — ಏನವ್ವ ಅದು ?

ಯಶೋ — ಅದು ನನ್ನ ಮನಸಿಗೆ ಅಮಂಗಳವ ಸೂಚಿಸಿತು.
ಅದರಿಂದ ನೆನೆವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡ ಒಪ್ಪದು ಬೇವ.
ಏನು ಕನಸೋ ! ಇನ್ನು ಏನೇನು ಬರುವುದೋ !
ಮಾವನನು ಅಂದೆ ಕೇಳಿದೆನು : ನನ್ನಾಣ್ಣನನು
ಹಿಂಬಾಲಿಸುವೆನು, ಅವನೆಲ್ಲಿದ್ದರಲ್ಲಿಹೆನು,
ನನಗೆ ಆಣತಿಯ ನೀಡೆಂದದೆ ಬೇಡಿದೆನು.
ಬೇಡವೆಂದರು, ಮೋಡಿ ಬೇಡೆಂದು ಬೇಡಿದರು ;
ಬಾಲಕನ ಸಲುವಾಗಿ ಸುಮ್ಮನಿರು, ನಿನ್ನರಸು

ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬರಬಹುದು ತಾಳಮ್ಮ ಎಂದರು ;
 ನನ್ನ ವಯಸನು ನೋಡು, ನಿನ್ನ ನೋವಲಿ ನನಗೆ
 ಭಾಗವಿರುವುದು ನೋಡು, ಸಹಿಸಮ್ಮ, ಎಂದರು.
 ಮನದ ದನಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತನುಸುರುತಲುತ್ತು :
 ಹೋಗು ಅವಸಿರುವೆಡೆಗೆ ; ನಿಲ್ಲದಿರು ಇಲ್ಲಿ ;
 ಅವಸಿರುವ ಹಳುವ ನಗರೋಪವನ ನಂದನ,
 ಅವನಿಲ್ಲದಿಹ ನಗರ ನಿನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಹಳುವ ;
 ಸೀತೆಯನು ಮರೆತೆಯಾ ? ಸಾವಿತ್ರಿ ದಮಯಂತಿ
 ಚಂದ್ರಮತಿಯರ ಮಾತ ಕಾಣೆಯಾ ? ನಿಲ್ಲದಿರು ;
 ನಿಲ್ಲದಿರು ಇಲ್ಲಿ ; ನಿಲ್ಲದಿರು ಇಲ್ಲಿ.
 ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮನದ ಕೂಗ ಕೇಳದೆ ನಾನು
 ಹಿರಿಯರಾಣತಿಯೆಂದು ನಿಂತನೀಹಳುವದಲಿ ;
 ಹಳುವದಲಿ ನಿಂತು ಬಾಲಕನ ಸಾಕಿದೆನು ;
 ಅವನು ಬೆಳೆದುದನು ನೋಡಿದೆನು, ಹಿಂದಣ ನೋವ
 ತುಸ ಮರೆತ ರೀತಿಯಲಿ ಕಂಡೆನು. ಇಂತಿರಲು
 ಮನೆವೆಯೇತಕೆ ಎಂದು ಮನವಿಂತು ಕೆರಳಿ
 ಕನಸ ಕಂಡಿತು ಅಂಬಿಕೆ ; ಕನಸ ಕಂಡಿತು.

ಅಂಬಿಕೆ — ಮನವ್ವ ಈ ಕನಸು ?

ಯಶೋ —

ಕೇಳಬೇಕೇನೇ ?

ಕೇಳಿ ನನ್ನಂತೆ ನೀನೂ ನಡುಗಬೇಕೇ ?
 ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ನಿನ್ನೆಯ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆಯಲಿ
 ನಾನೊಂದು ತೋಟದಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಂತಿರಲು
 ಒಂದು ಹಿರಿಯಾಲದಡಿಯಲಿ ಸೊಗಸ ತಾಣದಲಿ
 ನಿಂದೆನೊಂದರೆನಿಮಿಷ. ನನ್ನ ಬದಿಯಲಿ ವೃಕ್ಷ
 ಒಂದು ಬಿಳಲನು ಬಿಟ್ಟು ದೂರ ಸರಿಯಿತು ತಾಯಿ.
 ಬಿಳಲ ನೋಡುವ ಭರದಿ ಮರ ಸರಿದುದರಿಯದೆ

ಯಶೋಧರಾ

ನಾನಿತ್ತಲೇ ಮನವನೆಟ್ಟು ಕೌತುಕದಿಂದ
 ಕುಡಿ ತಳಿರ ನೋಡಿ ಮೆಯ್ ಸವರಿ ಆಹಾ ಎಷ್ಟು
 ಚಿಂದವಾಗಿಹುದು ಎನ್ನುತಲಿರಲು, ಏನೋ
 ಆಯಿತು ; ಏನೆಂದು ನಾಕಾಣೆ ; ಅಂಜಿ
 ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿದೆನು ; ದೂರ ಸರಿದಿದ್ ಮರ
 ಬಂದು ಕೈನೀಡಿ ಎಳೆಯನಿಗೆ ಸನ್ನೆಯಮಾಡಿ
 ಬಾ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಇತ್ತ ತಿರುಗಿದೆನು.
 ಎಳೆಯಮರ ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟದರೆಡೆಗೆ ನಡೆಯಿತು.
 ಹಾ ಎಂದು ಕೂಗಿ ನಿದ್ರೆಯ ತಿಳಿದು ಎದ್ದೆನು.
 ಬಾಲಕನು ಮಲಗಿರುವ ಹಾಸಿಗೆಯ ಒಳಿ ಹೋಗಿ
 ಅವನು ಇರುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ನೋಡಿದೆನು.
 ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಇಂಥದೇ ಕನಸು ಬಂದಾಗಿತ್ತು.
 ನಿದ್ರೆ ತಿಳಿದಿದ್ದೆನು, ಪ್ರಾಣೇಶನರಲ್ಲಿ.
 ಇಂದು ನೋಡಿದ ವೇಳೆ ಎಳೆಯನಿರುವುದು ಕಂಡು,
 ನಾಳೆ ಬರುವುದು ಬರಲಿ ಇಂದಿವನ ಕಂಡೆನೇ
 ಇದೆ ಸುಕೃತ ಎಂದು ಮೆಯ್ ಸವರಿ ಅವನಿಹ ಮಾತು
 ಮರದ ಬಿಳಲಿನ ಕನಸ ರೀತಿ ಕನಸಲ್ಲೆಂದು
 ಮನಕೆ ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಕುಳಿತೆನು ;
 ಉದಯದಿಂದಲು ಅವನು ಕಣ್ಗೆ ಮರೆಯಾಗುವುದೆ
 ಮನದೆ ಭೀತಿಯ ಚೆದರುತಿಹುದು. ಏನಾಗುವುದೋ
 ಏನಗೆಯ್ದೆನೊ ಕಾಣೆ ಅಂಬಿಕೆ.

ಅಂಬಿಕೆ —

ಅಮ್ಮಾಜಿ,

ಭೀತಿಯನು ಬಿಡಿ ; ನಮ್ಮ ಬಾಲಕನು ಎತ್ತಲೂ
 ಹೋಹನಲ್ಲ.

ಯಶೋ —

ಆಹ, ಅಂಬಿಕೇ, ಎನ್ನಾಣ್ಣ

ಎನ್ನ ಸುಳಿದೆಲ್ಲಿಗಾದರು ಹೋಗಬಹುದೆಂದು

ನಾನಂದು ತಿಳಿದೆನೇ? ಯಾವೊಂದು ಕಾರ್ಯದಲಿ
 ನನ್ನ ಸುಖದಾತ ನಡೆದುದೆ ಇಲ್ಲ. ಸತ್ಯವಿದು.
 ಆಹಾರ, ಕೇಳಿ, ವಿಹಾರ, ಶಯನಾಸನ,
 ಎಲ್ಲ ಸುಖಗಳಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಭೋಗಭಾಗ್ಯದಲಿ,
 ನನ್ನ ಸುಖವನು ಮೊದಲು ನೋಡಿ ತಾಸುಖಿಸುವರು ;
 ನನ್ನ ಇಷ್ಟವ ಕೇಳಿ ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುವರು.
 ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಬೆಳೆದಿತ್ತು ಆ ಪ್ರೇಮ !
 ನನ್ನಿಂದ ಇವರಿಷ್ಟ ಏನು ತಪ್ಪುವುದೋ
 ಎಂತೊ ಎನ್ನುತೆ ನಾನು ನನಗೆ ಇದು ಅದು ಬೇಕು
 ಎಂಬ ಮಾತನೆ ಬಿಟ್ಟು ಅವರಿಷ್ಟವೇನೆಂದು
 ಊಹಿಸುವ ನೆಲೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದೆನು. ಇಂತಿರಲು
 ಮೋಡವಿಲ್ಲದ ಆಗಸದಿ ಮೊಳೆದ ಸಿಡಿಲಂತೆ
 ಬಂತಾ ಸುಖದ ಅಂತ್ಯ ; ಬತ್ತಿತೊಲುಮೆಯ ಚಿಲುಮೆ.
 ಶಂಕೆಯಿಲ್ಲದ ಬಾಳನುಳಿದು ಮರೆದರು ಅವರು ;
 ಈ ಬಾಳ ಶೂನ್ಯವಾದಿದರು. ಎಲ್ಲಾ ಸುಖದಿ
 ಬೊತೆಗೆ ಕರೆದವರು ಮುಕ್ತಿಯ ಸುಖಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರೇ
 ನಡೆದರಮ್ಮಾ ; ನನ್ನ ಬಿಟ್ಟು ಮರೆಯಾದರು.
 ಆಂಬಿಕೆ — ಸಿಮ್ಮೋಡನೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಬಾಲಕನ
 ನೋಡುತ್ತ ರಾಜ್ಯವನು ಆಳುತ್ತ ಇಲ್ಲಿಯೇ
 ಮುಕ್ತಿ ಸುಖವನು ಪಡೆದು ಸುಖಿಸುವರೆ ಅವರಿಗೆ
 ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಯಿತು.

ಯಶೋ — ಇದ್ದುದೇ ನನಗೆ?
 ಪುಣ್ಯವೇ ಇದು ಮರುಳೆ? ಅವರ ಪುಣ್ಯದ ಮಾತು
 ಅವರು ನೋಡಲಿ. ನನ್ನ ಪುಣ್ಯವೇನಾಯಿತು ?

ರಾಹುಲ — (ಒಳಗಿನಿಂದ) ಆಮ್ಮಾ

ಲಂಬಿಕೆ — ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣಾ ಜಿಯವ್ವಾ.

ಯಶೋಧರಾ

(ರಾಹುಲನೂ ಶಾರಿಕೆಯೂ ಬರುವರು. ಯಶೋಧರೆ ಬೇಗ ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ)

ರಾಹುಲ —

ಅಮ್ಮ

ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಮ್ಮ ಇದು ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ಹೂವು!
ನಿನಗಾಗಿ ನಾನೇ ಅರಿಸಿ ತಂದೆನಮ್ಮಯ್ಯ.

ಯಶೋ —

ನನ್ನಯ್ಯ, ಹೌದಲ್ಲ! ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ಹೂವು.
ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿಹುದು ಈ ಹೂವು!

ರಾಹುಲ —

ಅದು ನೋಡು

ಎಲೆಯ ಮರೆಯಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡು ಕೇಳಿಸದಂತೆ
ನನ್ನ ಹಿಡಿ ನೋಡೋಣ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಲಿತ್ತು.
ಇಂತಿ ನೋಡುತ್ತ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವರೊ ಎನ್ನುತ್ತ
ಆಟವಾಡುತ್ತಲಿತ್ತು. ಆಗ ಅದ ಹಿಡಿದೆನು.

ಯಶೋ —

ಭಯಪಡುತ್ತಲಿಹ ಹೂವ ಹಿಡಿಯಬಾರದು ಅಣ್ಣ.

ರಾಹುಲ —

ನಿಜವಾದ ಭಯವಲ್ಲ ಅಮ್ಮಯ್ಯ. ಭಯದಂತೆ
ತೋರಿಸುತ್ತ ಆಟಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಾಡುವುದು.
ಕಳ್ಳ ಹೂ. ನಮ್ಮ ಶಾರಿಕೆ ಮರದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ
ಅವಿತು ಹಾ ಹೂ ಎಂದು ಕರೆವಂತೆ ಕರೆಯುವುದು ;
ಹಿಡಿಯದಿದ್ದರೆ ಕೋಪವಾಡುವುದು. ಅಮ್ಮಯ್ಯ,
ಎನಮ್ಮ ನೀನು ಅತ್ತಿರುವೆ? ಕಣ್ಣೀರೇಕೆ?

ಯಶೋ —

ಕಣ್ಣೀರೇ? ಅಂಬಿಕೆ. ಕಣ್ಣು ಏನಾಗಿದೆಯೆ?

ಅಂಬಿಕೆ —

ಏನಾಯಿತೋ ಮಾಜಿ. ಧೂಳು ಬಿದ್ದಿರಬಹುದೋ?

ರಾಹುಲ —

ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣು ಕೆಂಪಾಗಿದೆ. ಇಬ್ಬರೂ
ಅತ್ತಿರುವಿರಿ. ಅಮ್ಮ ನೀನು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ.
ಮೂರುದಿವಸದ ಹಿಂದೆ ತಾತನನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು.
ಅವರು ಆಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾರಮ್ಮಯ್ಯ.
ಅಣ್ಣನನ್ನು ಕರೆತರಲು ನಾನೇ ಹೋಗುವೆನಮ್ಮ.

ಯಶೋ —

(ಬಿಚ್ಚಿ) ಅಂಬಿಕೇ ಕೇಳಿದೆಯೆ? ಎರಡನೆಯ ಪುಣ್ಯ?

ಅಂದು ಫಲಿಸಿತು ಮೊದಲನೆಯದು ; ಇಂದೀಗ
ಫಲಿಸುತ್ತಿದೆ ಇನ್ನೊಂದು.

(ಮಗನನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು)

ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಬೇಡ.

ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯನು ಕರೆತರಲು ನಾ ಹೋಗುವೆನು.

ನೀನಿಲ್ಲಿ ತಾತನೆಡೆ ಪಾಠಗಳ ಕಲಿಯುತ್ತ

ಆಟವಾಡುತ್ತ ನಾಲ್ಕು ದಿನವಿರಲು ನಾಬಹೆನು.

ನನ್ನಯ್ಯ ನೀಹೋಗಿ ಕರೆತರುವೆನೆನ್ನದಿರು.

ರಾಹುಲ — ಯಾಕಮ್ಮ ಭಯಪಡುವೆ? ಅಣ್ಣ ನಮ್ಮನು ಬಿಟ್ಟು
ಹೊರಟುಹೋದಂತೆ ನಾನೂ ಹೊರಟುಹೋಗುವೆನು
ಮರಳಿ ಬಾರೆನು ಎಂದು ಭಯಪಡುವೆಯೇನಮ್ಮ?
ನಾನಂತು ಮಾಡೆನಮ್ಮಾ; ನೀನು ಅಂಜದಿರು.

ಯಶೋ — ಅಂಬಿಕೆ, ಹೋಗಿ ರಾಜರಿಗೆ ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡು;
ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಇತ್ತ ದಯಮಾಡಬೇಕೆಂದರುಹು.

(ಅಂಬಿಕೆ ಹೋಗುವಳು)

ಹಾ ನನ್ನ ವಿಧಿಯೇ ಕನಸು ನಿಜವಾಯಿತು.

ನಿಜವೆ ಕನಸಾಯ್ತು; ಬಾಳುವೆ ಮರೀಚಿಕೆಯಾಯ್ತು.

(ಎಂದು ಪಠದ ಅಡಿಗೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ದುಃಖಿಸುವಳು. ರಾಹುಲನು ಹೂಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು
ಪಠದ ಮೇಲೆ ಹಾಕುವನು. ತಾಯಿ ಹೆರಳಿಗೆ ಒಂದು ಹೂವನ್ನಿಟ್ಟು ಸೊಗಸು
ನೋಡುವನು. ಅಷ್ಟುವೇಳೆಗೆ ರಾಜನೂ ಅಂಬಿಕೆಯೂ ಬರುವರು.)

ರಾಜ — ಅಮ್ಮಾಜಿ, ಬಂದಿಹೆನು.

ಯಶೋ — (ಎದ್ದು ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ) ಪೀಠವನು ಕೊಳಬೇಕು.
ನಾನು ಬಹುದಿನದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಬೇಡುತ್ತಲಿದ್ದೆ.
ಸೋದರಿಯ ಸುತ್ತೆಯೆಂದು ಎಳೆತನದಲೇ ನನ್ನ
ಕರೆದುತಂದಿರಿ, ಸಾಕಿ ಸಲಹಿದಿರಿ; ಸೊಸೆಯಾಗಿ
ಮನೆಗೆ ಹೊಗಿಸಿದಿರಿ, ಬಾಳುವೆಯನುದ್ದರಿಸಿದಿರಿ.

ಕನಸಿನಲಿ ಎಣಿಸಲಾಗದ ಸೌಖ್ಯಗಳ ನಾನು
ನಿಮ್ಮ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸಿ ಸುಖಿಸಿದೆನು.

ರಾಜ — ನನ್ನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ?

ಯಶೋ — ನಮ್ಮ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ.

ನಿಮ್ಮ ಐಶ್ವರ್ಯದಲಿ ಕಣ ಮಾತ್ರವನು ನನಗೆ
ಇಲ್ಲವೆನ್ನದೆ ನನ್ನ ಪರಿಪಾಲಿಸಿರುವಿರಿ.

ಪತಿಯನಿತ್ತಿರಿ; ಬಾಳ ದೇವರಾಗಿರಲೆಂದು;

ಪತಿಯನಿನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೀಡಿ; ನನ್ನ ರಕ್ಷಿಸಿ.

ರಾಜ — ಏನಮಾಡೆಂದು ಕೇಳುವೆ?

ಯಶೋ — ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣಾಜಿ
ತಂದೆಯನು ಕರೆತರಲು ಹೋಗುವೆನು ಎನಲಾಗಿ
ನೀವು ಒಪ್ಪಿದಿರಂತೆ. ನಾನು ನಿಮ್ಮನು ಪೊದಲೆ
ಬೇಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ನಾನವರೆಡೆಗೆ ಹೋಗುವೆನು
ಇವನನ್ನಿಲ್ಲಿಯ ನಿಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ರಾಜ — ಅಮ್ಮಾಜಿ

ಬಾಲಕನು ತಂದೆಯನು ಕರೆತರುವೆನೆಂದೆನಲು
ಕೇವಲ ಎನೋದದಲಿ ಆಗಬಹುದೆಂದೆನು.

ನಮ್ಮ ಕುವರನ ಕರೆದು ತರಬೇಕು ಎನಲಾಗಿ
ಹೋಹ ಬೇಹಿಲ್ಲವೇ? ಎಳೆಯನನು ಕಳುಹುವರೆ?

ರಾಹುಲ — ಏನು ತಾತ, ಮುನ್ನ ಹೋಗಬಹುದೆಂದವರು
ಈಗ ಉಂಟೇ ಎಂದು ಹೇಳುವಿರಿ? ದೊಡ್ಡವರು
ನನಗೊಂದು ಮಾತನಾಡುತ್ತ ತಾಯಿ ಕೇಳಿದರೆ
ಬೇರೊಂದು ಮಾತ ಹೇಳುವಿರೋ? ನಾ ಹೋಗುವೆನು
ಅಮ್ಮ ಇಂದಳುತಲಿದ್ದರು. ಅಣ್ಣ ಬಾರದಿರೆ
ಅಳುತ್ತಲೇ ಇರುವರು. ನಾಹೋಗಿ ಕರೆತಹೆನು.

ಯಶೋ — ಕೇಳಿದಿರ ಹಸುಳೆಯಾಡುವ ಮಾತ? ನನಗೋ

ನಿನ್ನ ನೋಡಿದ ಒಂದು ಕನಸು ಮನವನು ತುಡುಕಿ
ಉಸಿರಿಂದ ಉಸಿರು ಕಳವಾಗಿ ಜೇತನವೆಲ್ಲ
ಬೆಂಜಾಗಿ ಹೋಗಿಹುದು ; ಒಣಗಿ ತರಗಾಗಿಹುದು.

ರಾಜ — ಹೌದು. ಅಂಬಿಕೆ ಕನಸು ಮಾತ ಹೇಳಿದಳೆನಗೆ.

ನಿಜದಿಂದ ಬಂದಿರುವ ನೋವು ಸಾಕಾಗಿರಲು
ಕನಸೊಂದು ಬೇರೆ ನಿನ್ನ ನು ಹಿಂಸೆಪಡಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಯಶೋ — ಇಂದು ಇರುಳಾಗುವುದು ; ಇನ್ನೇನು ಮಾಡುವ ;
ನಿದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಲಿನ್ನಾವ ಕನಸಿನ ಮೊಳೆ
ಹಿಡಿಯುವುದೋ ; ಇನ್ನೆನಿತು ತೊಳಲಬೇಕೋ ; ಎಂದು
ಜೇತನಗಳೆಲ್ಲ ಭೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಲಕಿಹವೆನಗೆ.
ನನ್ನ ನುದ್ದರಿಸಬೇಕು. (ನಮಸ್ಕರಿಸುವಳು)

ರಾಜ — ಏಳು, ಆಮ್ಮಾಜಿ ;

ನಿನ್ನ ದುಃಖವ ನಾನು ಕಾಣೆನೇ ? ಏಳಮ್ಮ.

(ಯಶೋಧರೆ ಎದ್ದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳು)

ನೀಬಲ್ಲೆಯಲ್ಲೆ ನಿನ್ನಾಣ್ಣ ಸಂನ್ಯಾಸವನು
ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಇಹನೆಂದು ? ನೀಹೋಗಿ ಆತನನು
ನೋಡುವುದು ಸರಿಯಪ್ಪದೇ ?

ಯಶೋ — ಹೋಗಿ ಕೇಳುವೆನು.

ರಾಜ — ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾದವನು ಸತಿಯ ನೋಡುವ ಮಾತು
ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ವಿರೋಧ.

ಯಶೋ — ಪೂರ್ವದಲಿ ಗಾರ್ಗಿ

ಸಂನ್ಯಾಸದಲಿ ತನ್ನ ಪತಿಯೊಡನೆ ಕಾಸನಕ್ಕೆ
ತೆರಳಿದಳು ಎಂದು ಕೇಳಿಹೆನು. ನಾನಂತೆಯೇ
ಸಂನ್ಯಾಸವನು ಕೊಂಡು ಪತಿಯೆಡೆಗೆ ಸಾರಿದರೆ

ರಾಜ — ಈಗ ನೀನಿಹ ರೀತಿ ಸಂನ್ಯಾಸವಲ್ಲವೆ ?

ಯಶೋ — ಆಣ್ಣ ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿಹರೆಂಬುದನು ನೆನೆವ

- ಸಾಧನೆಯ ವೇಷವಿದು. ಇಂದು ನಿಜದಲಿ ನಾನು
ಸಂನ್ಯಾಸವನು ಕೊಂಡು ಪತಿಯೆಡೆಗೆ ಸಾರಿದರೆ
ರಾಜ — ಪತಿಯೆಡೆಗೆ ಸಾರುವರೆ ಸಂನ್ಯಾಸವನು ಕೊಳಲು
ಅದನು ಸಂನ್ಯಾಸವೆನ್ನುವುದೆಂತು ಅವ್ಯಾಜಿ ?
- ಯಶೋ — ನನಗೆ ಕವಿದಿರುವ ಮಂಕನು ನೆನೆಯೆ ನನಗೇ
ನಗೆ ಬರುತ್ತಲಿದೆ, ಅಂತೆ ಅಳು ಬರುತ್ತಲಿದೆ. ಇನ್ನು
ಏನಮಾಡುವುದೊ ತೋರದು. ಎಂತು ನಡೆಯಲಿ ?
ನೀವೆ ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿ. ಅದರಂತೆ ನಡೆಯುವೆನು.
- ರಾಜ — ಕುವರನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸುವ. ಅವನಿಷ್ಟವನು
ತಿಳಿದು ಅದರಂತೆ ನಡೆಯುವ.
- ಯಶೋ — ಆಗಬಹುದು.
ಇಂದೆ ಬೇಹನು ಕಳುಹಿ.
- ರಾಜ — ಕಳುಹುವೆನು. ಯಾರಲ್ಲಿ ?
- ರಾಹುಲ — ತಾತ ಅಣ್ಣನ ನೋಡೆ ಯಾರನೋ ಕಳುಹುವಿರ ?
ನಾಹೋಗಿಬರುವೆ. ನನ್ನನು ಕಳುಹಿ.
- ಯಶೋ — ಅಣ್ಣಯ್ಯ
ಮೊದಲು ಬೇಹಿನ ಜನರು ಹೋಗಿ ಅವರಿಚ್ಛೆಯನು
ತಿಳಿದು ಮರಳಲಿ. ಮತ್ತೆ ನೀನು ಹೋಗುವೆಯಂತೆ.
- ರಾಹುಲ — ಮತ್ತೆ ಹೋಗುವುದಂತೆ ಮತ್ತೆ. ನಾನೊಲ್ಲೆ.
ನಾಸೀಗಲೇ ಹೋಗಬೇಕು. ನಿಮಗೇನು ?
ಅಣ್ಣನನು ನೋಡಿಕಿರಿ. ನೋಡಬೇಕೆಂದಾಸೆ
ಅಷ್ಟು ಬಲವಾಗಿಲ್ಲ. ನಾನವರ ನೋಡಿಲ್ಲ.
ಇನ್ನೆಷ್ಟು ದಿನಕೆ ನೋಡುವುದು ? ಅವ್ಯಾಜಿ,
ನಿನಗೆ ಭಯ ಬೇಡಮ್ಮ, ನಾಮರಳಿ ಬಹೆನಮ್ಮ ;
ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬಹೆನು, ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲೆನಮ್ಮ ;
ನನ್ನ ಕಳುಹಿಸಮ್ಮ, ಅವರ ನಾಕರೆತಹೆನು.

ತಾತ ನನ್ನ ನು ಕಳುಹಿ; ನಾಮರಳಿ ಬರುವೆನು.
ಅಣ್ಣನನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಅವರೊಡನಿದ್ದು
ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಒಹು ಆಸೆಯಿದೆ.

ರಾಜ — ಇರಲಿ ಸುಮ್ಮನಿರಣ್ಣ.

ಯಶೋ — ಕನಸು ನಿಜವಾಯಿತು.
ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಹುಲಿ ನಿಜದೊಳಿದುರಿಗೆ ಬಂದು
ಕೊಡು ನಿನ್ನ ಬೇವನು ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಲಿಹುದು.

ರಾಹುಲ — ಅಮ್ಮಾಜಿ, ನಾನು ಬರುವೆನೊ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು
ನಿನಗೆ ಭಯವಿಹುದಾಗೆ ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ
ಅಂಬಿಕೆಯ ಕಳುಹಮ್ಮ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಹೋಗಿ
ಅಣ್ಣನನು ಕರೆದೇತಹವಮ್ಮ. ಒಪ್ಪಮ್ಮ.

ರಾಜ — ಅಂಬಿಕೆ.

ಅಂಬಿಕೆ — ಸ್ವಾಮಿ.

ರಾಜ — ಬಾಲನಾಡಿದ ಮಾತ
ಕೇಳಿದೆಯ? ಏನೆಂಬೆ?

ಅಂಬಿಕೆ — ಕೇಳಿದೆ. ಅಮ್ಮಾಜಿ
ಭಯಪಡುತ್ತಲಿಹರು. ತಾವರಿಯದಿಹದೇನುಂಟು?

ರಾಜ — ಅಮ್ಮಾಜಿ ಏನೆಂಬೆ? ಅಂಬಿಕೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ
ರಾಹುಲನ ಕಳುಹಿಸಲು ಧೈರ್ಯವಾಗಿರಬಹುದು.
ಏನಹೇಳುವೆ?

ಯಶೋ — ನನಗೆ ಯಾವುದೂ ತೋಚದಿದೆ.

ಅವರ ನೋಡುವ ಪುಣ್ಯ ನನ್ನ ಈ ಕಣ್ಣಿಗೆ
ಇರುವುದೋ ಇಲ್ಲವೋ ನಾನರಿಯೆ. ಬಾಲಕನು
ತನ್ನ ತಂದೆಯ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಅಶಿಸಲು
ಬೇಡವೆನ್ನುವುದು ಸರಿಯೇ ಎಂದು ಆಂತರ್ಯ

ಸಂದೇಹದೊಳಗಿಹುದು. ಕಳುಹುವುದು ಸರಿಯೆಂದು
ನಿಮಗೆ ತೋರಿದರೆ ಕಳುಹಿರಿ. ಬೇಡವೆನೆ ನಾನು.

ರಾಹುಲ — ಅಮ್ಮಾ ಎಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯವಳಮ್ಮಾ ನೀನು.
ಅಂಬಿಕೇ, ನಡೆ, ಹೋಗಿ ಅಣ್ಣನನು ಕರೆತರುವ.
ತಾತಾ ನಾ ಹೋಗಿಬರಲೆ? ಅಮ್ಮಾಜೀ
ನಾವು ಹೋಗಿ ಬರೋಣವೇನಮ್ಮ?

ಯಶೋ —

ಅಹಾ

ಏನು ಉತ್ಸಾಹವಿದು! ಅಪ್ಪಾಜಿ ಹೋಗಿಬಾ.
ಅಣ್ಣಯ್ಯ ನನ್ನ ಮರೆಯದಿರಣ್ಣ. ನಿಮ್ಮಣ್ಣ
ನಮ್ಮ ಮರೆತರು, ನನ್ನ ಬದುಕೆಲ್ಲ ಬಯಲಾಯ್ತು.
ಅವರು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ನೀನನ್ನ ಕೈಬಿಡಬೇಡ.
ಹೋಗಿಬಾ, ಹೋಗಿಬಾ ; ಅಂಬಿಕೆ, ಜೊತೆಯೊಳಿರು ;
ನನ್ನ ಮರೆಯದಿರು.

ಅಂಬಿಕೆ —

ನನ್ನಾಣೆ ಮರೆವೆನೆ ತಾಯಿ ?

ಯಶೋ —

ಮರೆತರೂ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಅದು ನನ್ನ ವಿಧಿ ಎಂಬೆ.

ರಾಜ —

ನಿನ್ನ ವಿಧಿ ಕೆಟ್ಟದ್ದೆಂದೆಣಿಸದಿರು ಅಮ್ಮಾಜಿ.
ನಿನ್ನ ರಸನೀಗ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪೂಜ್ಯನೆಸಿಹನು.
ರಾಜ್ಯವಾಳುವುದೆಂಬ ಕಿರಿಯ ಹಿರಿಮೆಯನುಳಿದು
ಜನದ ಜೀವಗಳ ಉದ್ಧಾರಿಪ ಹಿರಿಹಿರಿಮೆಯನು
ಅಳವಟ್ಟು ರಾಜ ಅಧಿರಾಜ ವೃಂದಗಳಿಂದ
ಓಲೈಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಚಕ್ರಾಧಿಪತಿಯಂತೆ
ನಿಂದಿದನು. ಏಕೆ ಚಿಂತಿಸುವೆ? ಈ ಬಾಲಕನು
ನಿನ್ನ ಈ ಹತ್ತುವರುಷದ ತಪವೆ ಮೆಯ್ಯವೆತ್ತು
ನಿನ್ನಾಣ್ಣನನು ಕರೆಯಹೊರಟಂತೆ ಹೊರಟಿಹನು.
ವಿಧಿಯರಿತು ನಡೆವ ಹವನದಲಿ ಉದ್ಗಾತೃಗಳು
ಸ್ವರಹಿಡಿದು ಸೊಗಸಾಗಿ ನುಡಿದ ಶಕ್ತಿಯ ಮಂತ್ರ

ಯಶೋಧರಾ

ದೇವರನು ತರುವಂತೆ ನಮ್ಮ ಈ ಬಾಲಕನು
ನಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನನು ಬಿಡದೆ ತಂದೇತಹನು.
ಬಾ ನನ್ನ ಅಣ್ಣಯ್ಯ, ತಾಯಿಗಭಿವಂದಿಸು.
ಬಹು ಹಿರಿಯ ಜೀವವಯ್ಯಾ ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯದು ;
ಬಹು ಹಿರಿಯ ತಪ ವುಣ್ಣು. ಬೀಳ್ಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲಲ್ಲಿ
ಹರಕೆಯನು ಕೊಳ್ಳು. ಇಲ್ಲಿ ಬಾ ಒಮ್ಮೆ ವಂದಿಸು.
ತಾಯ್ತಂದೆಗಳ ವುಣ್ಣು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಫಲಿಸಲಿ.
ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನನು ಕರೆದುತಹ ಕಾರ್ಯದಲಿ ನೀನು
ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನಪ್ಪಂತೆ ದೇವರ್ಕಳಿಸಗಲಿ.
(ರಾಹುಲನು ಇವರಿಗೆ ನಮಿಸುವನು. ತರೆ ಬೀಳುವುದು.)

ಸ್ಥಾನ ೨

ಶ್ರಾವಷ್ಟಿಯ ಮುಂದೆ ಜೀತವನದ ಆಶ್ರಮದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ರಾಹುಲ,
ಅಂಬಿಕೆ, ಬುದ್ಧನ ಶಿಷ್ಯ ಮಾನಂದ, ಒಬ್ಬ ಸೇವಕ.

ಮಾನಂದ — ಅದುವೆ ಶ್ರಾವಷ್ಟಿ. ಅಕೊ ಅಲ್ಲಿ ನಗರದ ಎಡಕೆ
ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಚಿತ್ರದೇಗೆಯ್ದ ಗಿಳಿಯಂತೆ
ಕಂಗೊಳಿಸ ಆ ಹಸುರ ಸರಸಿಯೇ ಜೀತವನ.
ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಮ್ಮ ಗುರು ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಗುರು
ಬುದ್ಧಗುರುವೆಂಬ ಹೆಸರಿಂದ ದಿವಿಜರ ತಿಳಿವ
ಭೂಮಿಯಲಿ ಮಾನವರ ತಿಳಿವಾಗಿ ಮಾಡಿಹನು;
ಸ್ವರ್ಗದಲಿ ಹರಿವಿದ್ರನಂದನನ ಸಲೆ ಬೆಳೆಸಿ
ದೇವರನು ಹೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾ ವೈದ್ಯಮಗಂಗೆಯನು
ನೆಲಕೆ ಪೂರ್ವದಿ ಭಗೀರಥನು ಸೆಳೆತಂದಂತೆ,
ಮನುಜರಿಗೆ ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವೆನಿಸ ತಿಳಿವಿನ ಹೊನಲ
ಅಮೃತರಸವನು ಜನದ ಮುಂದೆ ಹರಿಯಿಸುತ್ತಿಹನು.
ಗಂಗೆಯಿರ್ತಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆವ ಶಾಲಿಯ ಬಯಲು
ಇವನ ವಾಣಿಯಲಿ ಬೆಳೆದಿಹ ಮನದ ಬಯಲಂತೆ
ಹಸುರಲ್ಲ; ದಗೆಗೊಂತು ಗಂಗೆಯಲಿ ಮಿಂದವರು
ಇವನ ನುಡಿಯಿಂದ ಸಂಸಾರಿಗಳು ಸುಖಪಂತೆ
ಸುಖಿಸಲಾರರು; ಇಲ್ಲಿ ಮನದ ಮಲ ಹರಿವಂತೆ
ಅಲ್ಲಿ ಮೆಯ್ ಶುದ್ಧಿಯಾಗದು.

ಅಂಬಿಕೆ—

ಈಗ ಬುದ್ಧಗುರು

ಅಲ್ಲಿಹರೆ?

ಮಾನಂದ—

ಒಂದು ಸಪ್ತಾಹ ಅಲ್ಲಿದ್ದಿಹರು.

ಇನ್ನೊಂದು ಸಪ್ತಾಹ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬಹುದು.

ಅಂಬಿಕೆ—

ಅವರ ಉಪದೇಶ ಕೇಳುವ ಜನಕೆ ಬಹು ಹಿತವೆ?

ಮಾನಂದ—

ಅಮೃತರಸದಂತೆ ಹಿತ.

ಅಂಬಿಕೆ —

ಬಹು ಜನರು ಇಂತೆಯೇ
ಅದನ್ನು ಹೊಗಳುವರು.

ಮಾನಂದ —

ಜನ ಹೊಗಳಿ ಹೇಳುವ ಮಾತು
ಮನದ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯ ಅರ್ಥವ ತಿಳಿಸಲಾರದು ;
ಗುರುವಿನು ಪದೇಶವಾಣಿಯನಂತಗುಣದಲ್ಲಿ
ಬಂದಂಶವನು ತೋರಲಾರದು. ಲೋಕಗಳ
ಎಲ್ಲ ತಿಳಿವುಗಳು ಒಂದೇ ಜೀವರತ್ನದಲ್ಲಿ
ಬಂದುಗೂಡಿದ ತೆರದೆ ತೋರ್ಪುದಾತನ ಜೀವ.

ಅಂಬಿಕೆ —

ಈಗ ಹೋದೊಡೆ ದೊರೆವುದೇ ಅವರ ದರ್ಶನ?

ಮಾನಂದ —

ದೊರೆಯುವುದು. ಈ ಮೊದಲೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿಂದಿದ್ದು
ಗುರುದೇವರೈತಂದು ವನದ ಮಧ್ಯದೊಳಿರುವ
ವಟವೃಕ್ಷ ದಡಿ ನೆರೆದ ಜನವನಾಶೀರ್ವದಿಸಿ
ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿಜಯಂಗಿಯು ಹೇಳುವರ
ನೋವನೆಲ್ಲವ ಕೇಳಿ ಸಂತೈಸಿ, ಕೇಳುವರ
ಸಂದೇಹಗಳ ಹರಿಸಿ ಶಾಂತಿಯನು ಕೊಡುತ್ತಿಹರು.

ಅಂಬಿಕೆ —

ಪುಣ್ಯವಂತರು ಜನರು. ನೀವು ಆ ಗುರುವರರ
ಮುಖ್ಯ ಶಿಷ್ಯರೊಳೊಬ್ಬರಿರಬೇಕು.

ಮಾನಂದ —

ಶಿಷ್ಯರಲಿ
ನಾನೊಬ್ಬನೆನಬಹುದು. ಮುಖ್ಯರಲಿ ನಾನಲ್ಲ.
ನಮ್ಮ ಗುರುದೇವರೆಡೆ ನಿಲುವ ಶಿಷ್ಯರ ಮಧ್ಯೆ
ನನಗೆ ಕಿರಿಯವರಿಲ್ಲ.

ಅಂಬಿಕೆ —

ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು ಈಗ
ಬಹುಕಡೆಯೊಳಿಹರಲೈ?

ಮಾನಂದ —

ವಾರಣಾಶಿಯೊಳವರು
ಧರ್ಮಚಕ್ರವ ಹರಿಯಬಿಟ್ಟ ಮೊದಲಿಂದೀಗ
ಐದು ವರುಷದಲ್ಲಿ, ಮಗಧರ ರಾಜಗೃಹದಿಂದ,

ಯಶೋಧರಾ

ಪಾಟಲೀಗ್ರಾಮ ರಾಮಗ್ರಾಮ ಗಾಂಧಾರ,
ಬೆಲುವ ಮೈಶಾಲಿ ಭೋಗಗ್ರಾಮ ಕುಶಿನಾರ,
ಶ್ರಾವಸ್ವಿ ಸಾಕೇತ ಕೋಶಂಬಿ ಚಂಪಕ,
ಪಿಷ್ಪಲೀವನ ಗಯಾಶೀರ್ಷ ಕೋಟಿಗ್ರಾಮ,
ಉರುವೆಲಾ ಕೋಸಲ ಅನುಪ್ರಿಯ ಚಾಲಕ,
ಆರ್ಯಮುಷಿ ದೇಶದೀ ಕೊನೆಯಿಂದ ಆ ಕೊನೆಗೆ
ಇವರ ವಾಣಿಯನು ಕೇಳದ ನಾಡು ಒಂದಿಲ್ಲ.

ಅಂಬಿಕೆ — ಆ ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲದುದು ಸಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ ಮಾತ್ರ.

ಮಾನಂದ — ಯಾವುದಾ ನಾಡು ?

ಅಂಬಿಕೆ — ಉತ್ತರಕೋಸಲದ ನಾಡು.

ಮಾನಂದ — ನೀವು ಬಹುದಲ್ಲಿಂದಲೆ ?

ರಾಹುಲ — (ಅಂಬಿಕೆಗೆ ಮಾತ್ರ) ನೋಡು, ಅಂಬಿಕೆ,
ನಾವು ಯಾರೆಂಬುದನು ನಾನೆ ಹೇಳುವೆ, ನೀನು
ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡೆಂದು ಬೇಡಿದೆನಲ್ಲ.

ಅಂಬಿಕೆ — ಹೇಳುವೆನೆ ಅಣ್ಣಯ್ಯ ? (ಮಾನಂದನಿಗೆ) ನಾವು ಕೋಸಲದವರು.
ಗುರುದೇವರೆಮ್ಮ ನಾಡಿಗೆ ಬಂದ ನೆನವಿಲ್ಲ.
ಅದರಿಂದ ಅಂತೆಂದೆ. ಈಗ ನಾವಾ ವನಕೆ
ಹೋಗಲೆಳಸುವೆವು.

ಮಾನಂದ — ನಾನಲ್ಲಿಗೇ ಹೊರಟೆನೆ.
ನೀವು ಜೊತೆಯಲೆ ಬರುವುದಾಗೆ ಸಂತಸದಿಂದ
ಒಡನೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವೆನು.

ಅಂಬಿಕೆ — ಇದಕಾಗಿ ವಂದನೆ
ಎನೆಂಬಿರಣ್ಣಯ್ಯ ?

ರಾಹುಲ — ಹೋಗೋಣ ಅಂಬಿಕೆ.

ನಾನು ಬೇಡಿದುದು ನೆನವಿರಲಿ. ಏನು ?

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು.)

ಸ್ಥಾನ ೩

ಜೀತವನದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧನು ಕುಳಿತು ಉಪದೇಶವಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಹತ್ತಿರ
ಆನಂದ, ಸಾರಿಪುತ್ರ. ಮುಂದುಗಡೆ ಉರಜನ ಕುಳಿತಿದಾರೆ.

ಬುದ್ಧ — ಒಳಗೆ ಬೆಳಗುವ ಬೆಳಕು ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
ಬಡವನಿಗೆ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಸಿಂಧಿಯೊಂದ ಹುಗಿದಿಟ್ಟು
ಎಲ್ಲಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದ ರೀತಿ, ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ
ಅವನೊಳಗೆ ನಿಲಿಸಿರುವ ಬುದ್ಧಿ. ಅದರಿಂದವನು
ಒಳಗಿರುವ ಅವನ ಶಕ್ತಿಯ ಅಳವಡಾರ್ಪಿಸಿ
ಪರಿದಾಗುವಂತೆಸಗಬೇಕು. ತಿಳುವಿನ ಚಿಲುಮೆ
ಅನುದಿನದ ಸುಖದುಃಖದಿಂದ ಬಗ್ಗಡವಾಗಿ
ಕೆಡುತಿರಲು ಸಾವಧಾನದಿ ಮನವ ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತ
ಕಡಡು ತಳಕಿಳಿವಂತೆ ಭಾವ ತಿಳಿಯಪ್ಪಂತೆ
ಶಾಂತ ಚಿತ್ತವನು ಸಾಧಿಸಬೇಕು. ಇದುವೆ ತಪ,
ಇದೆ ಧರ್ಮ, ಇದೆ ಯಾತ್ರೆ, ಇದೆ ಮುಕ್ತಿ, ಕಲ್ಯಾಣ.
ಈ ಸ್ಥಿತಿಯ ಸಾಧಿಸಲು ಎಲ್ಲರೂ ತೊಡಗುವುದು.
(ಮಾನಂದ, ಅಂಬಿಕೆ, ರಾಹುಲ, ಸೇವಕ ಬರುವರು)

ಮಾನಂದ — ಉಪದೇಶ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಒಂದುಕಡೆ ಕುಳ್ಳಿರಿ.
ಇದು ಆದಮೇಲೆ ಪ್ರಸಾದವನು ಕೊಡುವರು ;
ಆಗ ಆಶೀಷವ ಬೇಡುವಿರಂತೆ.

(ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು)

ಬುದ್ಧ — ಎಲ್ಲರೂ.
ಎಲ್ಲರೂ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯ ಪಡೆಯ ಯತ್ನಿಸಬೇಕು.
ಅರಿಯದವ ನಾನು, ಅಲ್ಪನು, ಕಿರಿಯವನು, ನನಗೆ.
ಇದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂದು ಸಂದೇಹಪಡಬೇಡ.
ಒಳ್ಳಿದನು ಮಾಡುವೆನು ಎಂದು ಯತ್ನಿಪವನಿಗೆ

ಏಶ್ವವೇ ನೆರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ
 ಶುಭವ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಪರಶಕ್ತಿ ಯಾವುದೋ
 ಅದು ಅಂಥ ಮಾನವನ ಹೃದಯದಲಿ ಮನೆಸೂಡಿ
 ಅವನು ನೆನೆಯದ ಮಹಾಕಾರ್ಯಗಳನವನಿಂದ
 ನಡೆಯಿಸುವುದು ; ಅವನನುದ್ಧಾರಮಾಡುವುದು ;
 ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣವನು ಅವನಿಂದ ತರಿಸುವುದು.
 ನಿಂತಿರುವ ನೆಲೆಯಿಂದ ತಪದ ಶಾಂತಿಯ ನೆಲೆಯ
 ದೂರವನು ನೋಡಿ ಭಯಪಡಬೇಡ : ಬಾಲಕನು
 ಅಕ್ಷರವ ಕಲಿಯತೊಡಗಿದ ವೇಳೆ ವೇದಾಂತ
 ಎನಿತು ದೂರವೋ ಎಂದು ಭಾವಿಸಲು ಫಲವೇನು ?
 ತಪದ ಫಲ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದಿದೆ, ಬರಿಮಾತು
 ಎಂದು ವಿಚಿಕ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಮನವ ಕುಂಠಿಸಬೇಡ :
 ತೀರದಲಿ ನಿಂತು ಸಾಗರವ ನೋಡುವ ಕಣ್ಣಿಗೆ
 ಒಂದೆ ಹರಿದಾರಿ ಸೀರಿಸ ಹರಹು ಕಾಣುವುದು.
 ನಾವೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮುಂಬರಿದು ಹೋದಂತೆಲ್ಲ
 ಹರಿದಾರಿ ಹರಿದಾರಿ ಎದುರುಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಹುದು.
 ಸಾಧಕನು ಹಿಂದಣಜ್ಞಾನವನು ಮನಗಂಡು
 ಇನ್ನು ಸಾಧನೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ನೆನೆವುದು ಬೇಡ :
 ಹಿಮಗಿರಿಯನೇರುವನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಟವನು
 ಬಯಲಮೇಲ್ಪಾಯ್ನಿ ಆಹಾ ಎನಿತು ಎರಿದೆನು
 ಇನ್ನು ಎರುವ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ ಎನೆ ಫಲವೇನು ?
 ಅವನ ಗೆಯ್ತುಕೆ ಕಾದ ಕೆಲಸ ಹಿಮಗಿರಿಯಾಗಿ
 ಅವನ ಹಿಂಗಡೆಯಲೇ ಒಚ್ಚೈಸಿ ನಿಂತಿಹುದು.
 ಸಾಧಿಸಿದನಾನೆಂಬ ಅಭಿಮಾನವೂ ಬೇಡ ;
 ಬೇಡನಾನಲ್ಪನೆಂಬಭಿಮಾನ ವಿಪರೀತ ;
 ಬೇಡ ಸಾಧನೆಯ ಪಥವಿಹುದರಲಿ ವಿಚಿಕ್ತೆ ;

ಅವನವನು ತನ್ನ ಸದ್ಯಃಸಿದ್ಧತಿಯು ನೆಲೆಯಿಂದ
ತನ್ನ ತಾನೇ ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಲು ಯತ್ನಿಸಬೇಕು.
ಅಲ್ಪನಾನೆಂಬವನು ತಾನೆ ಹಿರಿದಾಗುವನು;
ತನ್ನ ಪಥವನು ತಾನೆ ಕಾಣುವನು; ಕಂಡುದನು
ಸಾಧಿಸುತ್ತ ಮುಂದೆ ನಡೆವನು; ಮುಂದೆ ನಡೆನಡೆದು
ತಾ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು; ಅಂತೆಯೇ ಆ ತಾನು
ಲೋಕಗಳ ಕಲ್ಯಾಣದಾವಾಸವಾಗುವನು.

(ಅಂಬಾಪಾಲಿ ಸೇವಕರೊಡನೆ ಹಣ್ಣುಹಂಪಲು ಇಟ್ಟಿರುವ ಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು
ತೆಗೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಳು.)

ಅಂಬಾ — ಜಯ ಬುದ್ಧ ಗುರುದೇವ ಜಯ ಶುದ್ಧ ಚಾರಿತ್ರ
ಜಯ ತ್ರಿಲೋಕಾಚಾರ್ಯ ಜಯ ಜಗನ್ನಿತ್ಯ
ಜಯ ಪತಿತಪಾವನಾ ಜಯ ಹೆ ದೀನಾವನಾ
ಜಯ ದೇಶಿಕೇಂದ್ರ ಜಯ ಉದ್ಧಾರಕರ್ತ
ಜಯ ತ್ರೈಭುವನ ಪೂಜ್ಯ ಜಯ ಧರ್ಮ ಕೀರ್ತಿ
ಜಯ ಹೆ ಮಮ ಗುರುನಾಥ ಕಾರುಣ್ಯಮೂರ್ತಿ
(ಎಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸುವಳು. ಫಲಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವಳು.)

ಬುದ್ಧ — ಬಾರ ಅಂಬಾಪಾಲಿ; ಬಾರ ತಾಯಿ;
ಕುಳ್ಳಿರು.

ನಾನು ಅಲ್ಪನು ಎಂದ ಮಾನವನು
ಲೋಕಗಳ ಕಲ್ಯಾಣದಾವಾಸವಾಗುವನು.
ಆಗ ಅಲ್ಪನು ಎಂದು ಹಳಿವುದಕ್ಕೆ ಕೂಡ
ತಾನು ತನ್ನ ವನಲ್ಲವೆಂದವನು ಅರಿಯುವನು.
ತಾನೆಂಬದುಂಟು: ವಿಶ್ವದ ಒಡವೆಯಾಗಿ;
ತನ್ನೊಡವೆಯಾಗಿ ಇಲ್ಲ. ತಾನು ಎನ್ನುವುದು
ವಿಶ್ವಜೀವದ ವಟವೃಕ್ಷ ದಾನಂತ್ಯದಲಿ
ಎನೆಂದು ಕಣವಾಗಿ, ಬೇರಿನಲಿ ತಾಳಿನಲಿ

ಶಾಖೆ ಉಪಶಾಖೆಯಲಿ ಕಾಂಡದಲಿ ಎಲೆಗಳಲಿ,
 ಎಲ್ಲಿಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಬೆರೆತಿರುವುದು ; ತಾ ತನ್ನ
 ಅರಿತಿರುವುದು ; ಅಂತೆ ಮರೆತಿರುವುದು. ನಾನು
 ನಾನು ನಾನು ನಾನು ನನ್ನದಿದು ನನ್ನದದು
 ಎಂಬ ಅತಿಮಮತೆಯುರುಮರುಳುತನದಲಿ ಜೀವ
 ಈ ಮರದ ಶಾಖೆಯಲಿ ಕಾಣ್ಕೆ ಕರುಟಂತಹುದು ;
 ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಬಂದ ರಸವನು ಲೋಭದಲಿ ಹೀರಿ
 ತನ್ನ ಸುತ್ತಲೆ ರಕ್ಷೆಯೊಂದು ರೇಖೆಯ ಹಾಕಿ
 ತಾಯಿ ತರುವಿನ ಬಾಳಿನಿಂದ ಬೇರೆಯದಾಗಿ
 ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುವುದು. ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಹರಿದೈತಂದು
 ಜೀವರಸದಲಿ ಸುಖಿಸಿ ಮುಂದೆ ಅದ ಹರಿಯಬಿಡೆ
 ತಾನೂ ಸುಖವನುಂಡು ತಾಯಿ ತರುವಿನ ಬಾಳು
 ಹಸನಾಗಿ ಬೆಳೆವಂತೆ ಸಾಹಾಯ್ಯ ಮಾಡುವುದು.
 ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣವನು ಸಾಧಿಸುವ ಮಾನವನು
 ತಾನೆಂಬುದೊಂದು ಬರಿಮಾಯೆ ಎಂದೆನಬೇಡ ;
 ತಾನಲ್ಲದುದೆಲ್ಲ ಮಾಯೆ ಎಂದೆನಬೇಡ ;
 ಸತತವೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿಹ ಹಿರಿದೊಂದು ಬಾಳಿನಲಿ
 ತಾನೆಂದು ಒಗೆದಿಹೆನು, ಮುಂದೆ ಏನಾಗುವೆನೊ
 ಅದನು ಆ ಸತತವೂ ಬೆಳೆವ ಬಾಳರಿತಿಕುದು,
 ಈ ಕ್ಷಣದೊಳಿಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಂದ ಒಳಿತಾಗಲಿ,
 ನನ್ನಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಜೀವಕೆ ಸೌಖ್ಯ ದೊರೆಯಲಿ,
 ನಾನೆಂಬುದಿಂತು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಲಿ, ಎಂದು
 ಸತತವೂ ಪರಹಿತವ ಸಾಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು.
 ಸ್ವಸ್ತಿರಸ್ತು, ಸ್ವಸ್ತಿರಸ್ತು, ಶುಭಮಸ್ತು.

(ಎಂದು ಹೇಳಿ ಎರಡು ಕ್ಷಣ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗುವನು.

ಅವನು ಕಣ್ತೆರೆದ ಮೇಲೆ)

ಯಶೋಧರಾ

ಅಂಬಾ — ಗುರುದೇವ ನಾಳಿನಲಿ ನನ್ನ ಮನೆಗೈತಂದು
ನಿಮ್ಮುಡಿಯ ಧೂಳಿಯಿಂದವನು ಪಾವನಮಾಡಿ
ಸೇವಕಳ ಅಪ್ಪ ಆತಿಥ್ಯವನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ
ನನ್ನ ಮನ್ನಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಬೇಡಲು ಬಂದೆ.
ದಯೆಗೆಯ್ದು ಇದ ಸಲಸಬೇಕು.

ಬುಧ್ಧ — ಆಗಲಿ ತಾಯಿ.

ಅಂಬಾ — ನಾನು ಧನ್ಯಳು. ಇಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರುವರೆಲ್ಲರೂ
ನಾಳೆ ಗುರುದೇವರೊಡನೈತಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ
ಆತಿಥ್ಯ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡುವೆನು.

ಎಲ್ಲರೂ — ಅಂತೆ ಆಗಲಿ ತಾಯಿ. ಬರುವೆವು. ಬರುವೆವು.
(ಶಿಷ್ಯನೊಬ್ಬನು ಅಷ್ಟು ಹೂವನ್ನು ತಂದು ಬುಧ್ಧನ ಹತ್ತಿರ ಇಡುವನು.)

ಅನಂದ — ಎಲ್ಲರೂ ಬನ್ನಿರಿ ; ಪ್ರಸಾದವನು ಕೊಳ್ಳಿರಿ.
(ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಬಂದು ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವರು.)

ಅಂಬಿಕೆ — (ಮಾನಂದನಿಗೆ) ನಮ್ಮ ಮಾತನು ಈಗ ಬಿನ್ನ ಯಿಸಲಾಗುವುದೆ?

ಮಾನಂದ — ಬನ್ನಿರಿ ಅರಿಕೆ ಮಾಡುವೆನು.

(ಬುಧ್ಧನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ)

ಗುರುದೇವರಲಿ

ಬಿನ್ನಪ. ಉತ್ತರದ ಕೋಸಲದ ನಾಡಿಂದ
ಒಂದಿರುವ ಇವರು ಗುರು ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಏನೊ
ಮನವಿ ಮಾಡಲಪೇಕ್ಷಿಸುವರು.

ಬುಧ್ಧ — ಬಹು ಸಂತೋಷ.

ಉತ್ತರದ ಕೋಸಲವು ನಮ್ಮ ಜನ್ಮದ ನಾಡು ;
ಶಾಕ್ಯರ ಪರಾಕ್ರಮದ ನೆಲೆಬೀಡು. ಅಲ್ಲಿಂದ
ಬಂದಿರೇ? ಕಪಿಲವಸ್ತುವನು ನೋಡಿರುವಿರೇ?
(ರಾಹುಲನು ಬಂದು ಅಣ್ಣಾ ಎಂದು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅಳುವನು.)
ಆಹ ! ಏನಯ್ಯ ಇದು? ಕಂದ ಏನಾಯಿತು?

యశోధరా

భయపడెడ. ఏనాయ్తు? తాయ్తుందే ఇల్లవే ?

(అంబికే బండు నమస్కరింపవళు.)

యారివరు? అంబికే? నినిల్లి బందియే?
బాలకను యారు? కుమారనే? సంతోష.

బారణ్ణ, కుళ్ళిరు. అంబికే, కుళ్ళిరు.
ఎల్లరూ క్షేమవే? సంతోష, సంతోష.
ఆనంద, నోడు నిన్నళియన్మతందిహను.

అనంద — రాకుల, బారణ్ణ; బా నన్ననప్పికో.
నినాగి బండు నన్నేదేయాసేగళసేల్ల
తుంబిదేయ?

అంబా — గురుగళ కుమారరే? నన్నాణే,
ఇదకేను సందేహ? నమ్మ దేవర రూపే
ప్రతియాగి కాణుతిదే. గురువే నానితనను
ముట్టబకుదే?

బుద్ధ — ముట్టబేకు అంబావాలి.
శుద్ధ మానసరేల్ల అవన మేయమనగళను
ముట్టి అవనను శుద్ధ జేతనన మాదిరి.

(ఎల్లరూ బండు రాకులనన్న ముద్దింపవరు. కేలవరు
అవన కాలన్న ముట్టి నమస్కరింపవరు.)

రాకుల — ననగేను నమిసువిరి? బాలకగే; హిరియరు?
సాకుబిదిరి; చిదిరి. (ఎండు బిడిసికొండు)

అణ్ణ గురుదేవరలే
నానోందు మాత బేడలు బందే.

అనంద — ఏనదు?

రాకుల — తాత కాదిహరు. నమ్మమ్మాజి అకుతిహరు.
అదరింద నినివు లూరిగే బండు తాత

ಅನ್ನಾಜಿ ಇವರ ಸಂತೈಸಬೇಕು. ಇದನು
ಸಿಮಗೆ ಹೇಳುವ ಎಂದೆ ನಾವೀಗ ಬಂದಿಹುದು.
ಬುಧ್ಧ — ಸರಿಯಾದ ಮಾತನಾಡಿದೆ ಮಗು ; ದಿಟ ನುಡಿದೆ.
ಸಿಮ್ಮ ಊರಿಗೆ ಇನಿತರೊಳೆ ಬರುವ ಎಂದೇ
ಯೋಚಿಸುತ್ತಲಿದ್ದೆವು. ಈಗ ನೀಕರೆಯುತಿಹೆ.
ಬರುವೆವಣ್ಣ.

ರಾಹುಲ — ಭಾವುರೇ, ಅಂಬಿಕೆ, ಕೇಳು ;
ಅಣ್ಣ ಊರಿಗೆ ಬರಲು ಒಪ್ಪಿದರು. ಅಣ್ಣ
ನಾಳೆ ಹೊರಡೋಣವೇ ಅಣ್ಣ.

ಬುಧ್ಧ — ನಾಳೆ ?
ನಾಳೆ ಅಂಬಾಪಾಲಿ ಔತಣಕೆ ಕರೆದಿಹರು ;
ಬರುವೆಂದಿಹೆವು ನಾವು.

ಅಂಬಾ — ಗುರುಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ
ನಾನು ಬಿನ್ನಪ ಮಾಡಬಹುದೆನಲು ಹೇಳುವೆನು.

ಬುಧ್ಧ — ಹೇಳು ತಾಯಿ.

ಅಂಬಾ — ತಮ್ಮನು ನೋಡುವಾಸೆಯಲಿ
ತಮ್ಮ ಪಿತ್ರದೇವರೂ ರಾಣಿಯವರೂ ಅಲ್ಲಿ
ಕಾದಿರುವ ವೇಳೆಯಲಿ ನನ್ನ ಔತಣಕಾಗಿ
ಗುರುಗಳಿಲ್ಲರಬೇಕು ಎಂದು ನಾನೆಳಸುವೆನೆ ?
ನಾಳೆಯೇ ಕಪಿಲವಸ್ತುವಿನ ಕಡೆ ತೆರಳುವುದು
ಮನಕೆ ಬರುವೊಡೆ ಅದಕೆ ನನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯುಂಟು.

ಬುಧ್ಧ — ತಾಯಿ, ಅಂಬಾಪಾಲಿ, ನಿನ್ನ ಯೋಚನೆ ಒಳಿತು ;
ಬಲ್ಲೆವು. ಆದರೆ ಮಗಿಂತ ಆತುರದ ನಡೆ
ಒಳಿತಲ್ಲ. ನಾಳೆ ಭಿಕ್ಷೆಯ ನೀನು ನೀಡುವೊಡೆ
ನಾವು ಕೊಳಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಮುಂದಿನ ಪಯಣ.

ಅಂಬಾ — ಗುರುದೇವರಿಚ್ಛೆಯೇ ನನ್ನಿಚ್ಛೆ. ನಾಳಿನಲಿ

ಬುಧ್ಧ— ನನ್ನ ಆತಿಥ್ಯವನು ಸ್ವೀಕರಿಸೆ ಸಂತಸ.
ಸರಿ. ನಾವು ನಾಡಿದ್ದು ಜನ್ಮಭೂಮಿಯ ಕುರಿತು
ತೆರಳುವೆವು.

ಅಂಬಾ — ಗುರುದೇವ ನಾನು ನಿಮ್ಮೊಡನೆಯೇ
ಬರಲು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕು.

ಬುಧ್ಧ— ಅದಕ್ಕೇನಡ್ಡಿ ?

ಅಂಬಾ — ಗುರುದೇವರಳಿತನದಿ ಬೆಳೆದ ಅರಮನೆ ಉರು
ನೋಡಲೆನಗಾಸೆ.

ಬುಧ್ಧ— ಒಹು ಸೊಗಸಾದ ಉರು ಅದು,
ಸೊಗಸಾದ ಅರಮನೆ ; ಸೊಗಸಾದ ಉದ್ಯಾನ.
ಗೋಮತಿಯ ತಿಳಿನೀರ ಹೊಳೆ ಅಂಚಿನಂತೆಸವ
ವರ್ಣ ವರ್ಣದ ಚೆಲುವಿನಾರಾಮಗಳ ಮಧ್ಯೆ
ಮುಗಿಲ ಮುಟ್ಟುವ ತೆರದೆ ಬೆಳೆದಿರುವ ಸಾಧಗಳ
ವೃಂದವಾ ಕಪಿಲವಸ್ತು.

ಅಂಬಾ — ನೀವು ಬಾಲ್ಯದಲಿ
ಬಹು ಸುಖದ ಮಧ್ಯೆ ಬೆಳೆದಿರಬೇಕು.

ಬುಧ್ಧ— ಅಹುದು.

ಬಹು ಸುಖದ ಮಧ್ಯೆ ಬೆಳೆದೆನು. ನಾನು ದಿನ ಕಳೆದು
ಜನಿಸಿದೊರ್ವನೆ ಪುತ್ರನೆಂದು ತಾಯ್ತಂದೆವಿರು
ವಾತ್ಸಲ್ಯ ವಿಭ್ರಾಂತಿಯಿಂವೆನ್ನ ಸಲಹಿದರು.
ಸತತವೂ ಕೊಡೆ ಹಿಡಿದು ನಿಲುವ ಸೇವಕರೆನಿತು ;
ಅಟದಲಿ ಜೊತೆಯಾಗಿ ನೆರೆವ ಬಾಲಕರೆನಿತು ;
ಪಾಟದಲಿ ನೇಹದಲಿ ಕಲಿಪ ಗುರುವರೆನಿತು ;—
ನಮ್ಮ ಜಾಬಾಲಿಗಳನೀಗಳೂ ನೆನೆಯುವೆನು.
ಉಪವನದಿ ನಾವು ನಡೆಯುವ ದಾರಿಗಳ ಬದಿಗೆ
ಕೆಂದಾವರೆಯ ಸರಸಿಯಿಲ್ಲಿ, ಬಿಳಿದಾವರೆಯ

ಸರಸಿಯನ್ನೊಂದಲ್ಲಿ; ಇಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಅಲ್ಲಿ
 ಜಾಜಿ ಸೇವಂತಿಗೆ ಸಂಸಗೆ; ಒಂದುಕಡೆ
 ಮರದ ಸಾಲಿನ ನಡುವೆ ಮೂಡಲನು ನೋಡುತ್ತಿರೆ
 ನೇಸರುದಯಿಸಿ ಒರುವ ಉತ್ಸವದ ಚೆಲುನೋಟ;
 ಇನ್ನೊಂದುಕಡೆ ಅಂತೆ ಮರದ ಸಾಲಿನ ನಡುವೆ
 ಅವನಸ್ತವಾಸದುಬ್ಬಟೆ; ಇರುಳು ಸುಳಿದು ಬರೆ
 ಚಂದ್ರನನು ಬಂದೊಂದು ಗಳಿಗೆ ತಲೆಯಲಿ ಧರಿಸಿ
 ತಂಗಿಯರು ತೊಡಲೆಂದು ಕೊಡುವುವೋ ಎಂಬಂತೆ
 ಸಾಲಿನಲಿ ನಿಂತಿರುವ ತರುರಾಜಿ. ಸೌಂದರ್ಯ
 ಸೊಕ್ಕಿ ಹರಿಯಿತು ನನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ಎಳೆತನದಿ.
 ಸಂಗೀತ ಸುಖದೂಟ ಸವಿಮಾತು ಸರುಗಂಪು;
 ದೇಹ ನೋವನು ಕಾಣದಂತೆ ಬಳಸಿದ ಪ್ರೇಮ;
 ಜನರಿಂತೆ ಸತ್ಯವಂತರು ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳು,
 ಧೀರರು ಉದಾರಿಗಳು ಗುಣ ಪಕ್ಷ ಪಾತಿಗಳು.
 ಚೆಲುವ ನಾಡಿನಲಿ ಬೆಳೆದನು ನಾನು ಬಾಲ್ಯದಲಿ;
 ಚೆಲುವಿನಬ್ಬಯ ತೆರೆಯ ತೊಟ್ಟಿಲಲಿ ತೂಗಿದನು.
 ಆ ಚೆಲುವಿನಂಬುಧಿಯ ತೂಗುಮಂಚವ ಬಿಟ್ಟು
 ನನ್ನಂಥ ದೀನ ಪತಿತರನು ರಕ್ಷಿಸಲೆಂದು
 ಈ ಕಷ್ಟಜೀವನಕೆ ಮನವ ಬಾಗಿರಿಸಿದಿರೇ
 ಗುರುದೇವ ಕರುಣಾಳು!

ಅಂಬಾ —

ಬುದ್ಧ —

ಈಗ ನಾನಿಹ ತಾಣ

ಆ ಚೆಲುವಿನಬ್ಬಯನು ಒಳಗೊಂಡ ಅರ್ಣವ.
 ಅಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆ ಹಿಡಿದು ಸೇರಿಸಿದ ಚೆಲುವನೇ
 ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಲೂ ಹರಡಿದುದ ಕಾಣುವೆನು.
 ಅಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಕೃತಕವಾಗಿ ಕಣ್ಣೆಸೆದುದೋ
 ಅದೆ ಸಹಜ ಭಾವದಲಿ ಕಣ್ಣ ಕೊಳುತಿಹುದಿಲ್ಲಿ.

ಯಶೋಧರಾ

ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸೌಭಾಗ್ಯವೆಲ್ಲ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಇಹುದು.
 ಅಲ್ಲಿ ಮಂಟಪ; ಇಲ್ಲಿ ನೈರೋಧದಾರಾಸು.
 ಅಲ್ಲಿ ಸೌಧ; ಇಲ್ಲಿ ಈ ವಿಯತ್ಯಾಸಾದ.
 ಅಲ್ಲಿ ಉಪವನ; ಇಲ್ಲಿ ಕಾನನ. ಯಾವುದೂ
 ಅಲ್ಲಿಹುದು ಇಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲ; ಇಲ್ಲಿಹುದು
 ಹಲಕೆಲವು ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ. ನೋಡಬಲ್ಲದೆ ಮನಸು
 ಸೃಷ್ಟಿಯಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಯು ಬೇವಗಳ ಯಾವುದೋ
 ಒಂದೆ ಸೌಂದರ್ಯ ಪರ್ಮಂಕ ತೂಗುತ್ತಲಿಹುದು.
 (ಲಿಚ್ಛವಿಮು ಧರ್ಮಮಲ್ಲ ದಾನಮಲ್ಲರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ಧರ್ಮ — ಗುರುದೇವ ವಂದಿಸೆವು.

ದಾನ — ವಂದನೆ.

ಬುದ್ಧ — ಶುಭಮಸ್ತು.

ಬನ್ನಿ ; ಲಿಚ್ಛವಿಯಿಂದ ಎಂಮ ಬಂದಿರಿ ?

ಧರ್ಮ — ಇಂದು.

ನಮ್ಮ ಪಿತೃದೇವರೈತಂದಿಹರು.

ಬುದ್ಧ — ಸಂತೋಷ.

ಸೌಖ್ಯವಾಗಿರುವರೇ, ನೀವೆಲ್ಲ ಸೌಖ್ಯವೇ ?

ಧರ್ಮ — ಗುರುಗಳಾಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ಎಲ್ಲರು ಸೌಖ್ಯ.
 ನಾಳೆ ಇಲ್ಲಿಂದೂ ಉತ್ಸವವನೇರ್ಪಡಿಸಿಹೆವು ;
 ಅದಕೆ ಗುರುದೇವರೈತಂದು ಆತಿಥ್ಯನನು
 ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡುವೆವು.

ಬುದ್ಧ — ನಾಳೆ

ನಾವು ಅಂಬಾಪಾಲಿಯೌತಣಕೆ ಒಪ್ಪಿಹೆವು.
 ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೂ ಬರುವುದಾಗದು.

ಧರ್ಮ — ತಾವು

ವಿಜವಾಡಬೇಕೆಂದು ರಾಜರಿಗೆ ಒಹು ಆನೆ.

ನಾವು ಕರೆತರುವೆವೆಂದೇ ಭರವಸೆ ಬಂದೆವು.

ಈಗ ಅಂಬಾಪಾಲಿಯೌತಣದ ಸಲುವಾಗಿ

ನಮ್ಮ ಕೈಬಿಡಬಾರದೆಂದು ಸಂಪ್ರಾರ್ಥಿಸೆವು.

ಆನಂದ — ಧರ್ಮಮಲ್ಲರೆ ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಯದಿಹ ಮಾತೆಯಿದು ?

ಈಗ ನಿಮ್ಮೌತಣಕ್ಕೆ ಬರಲಾಗಿ ನಿಮಗೆಂದು

ತಾಯಿ ಅಂಬಾಪಾಲಿಯನು ಬಿಟ್ಟ ತೆರನಹುದು.

ನೀವಿದನವೇಕ್ಷಿಸುವರಲ್ಲ.

ಧರ್ಮ —

ಗುರುದೇವರು

ರಾಜರಿಗೆ ಯಾವ ಉತ್ತರ ಹೇಳಿಕಳುವರು ?

ಬುದ್ಧ —

ನಾಳೆ ಅಂಬಾಪಾಲಿಯೌತಣಕ್ಕೆ ರಾಜರೂ

ದಯಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ.

ಅಂಬಾ —

ನಾನೇ ಬಂದು

ಔತಣವ ಹೇಳುವೆನು. ನಾಗರಸ್ತ್ರೀ ಬಂದು

ರಾಜರನು ಕರೆವುದೇ ಎಂದು ಶಂಕಿಸಬೇಡಿ.

ರಾಜರೈಶ್ವರ್ಯದಂತೆನಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯವಿದೆ;

ಗುರುದೇವರಿಂದ ಅದು ಪಾವನತೆಯೊಂದಿದೆ.

(ಮಲ್ಲರಾಜನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು)

ಮಲ್ಲ —

ಗುರುಗಳಿಗೆ ವಂದನೆ.

ಬುದ್ಧ —

ಶುಭವುಸ್ತು. ದಯಮಾಡಿ.

ಮಲ್ಲ —

ಬಾಲಕರು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿಕೆಮಾಡುವರೋ

ಮಾಡರೋ ಎಂದು ನಾನೇ ಬಂದೆ.

(ಮಗನು ತಂದೆಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳುವನು.)

ಸಂತೋಷ.

ನಾಳೆ ಅಂಬಾಪಾಲಿಯೌತಣಕ್ಕೆ ಬಹುವಾವು;

ನಾಡಿದ್ದು ನಮ್ಮ ಗೃಹವನು ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕು.

ಬುದ್ಧ —

ನಾಡಿದ್ದು ನಾವು ಉತ್ತರದ ರಾಷ್ಟ್ರವ ಕುರಿತು

ಯಶೋಧರಾ

ಮಲ್ಲ — ಪಯಣ ಮಾಡುವೆವು. ನಾಳೆಯ ದಿವಸ ನೀವೆಲ್ಲ
ನಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯಗಳ ಗೃಹಕ್ಕೆ ದಯೆಗೆಯ್ದುದನು ಕೇಳಿ
ಆನಂದವಾಗಿಹುದು. ಕೃಪೆಯಿಂದ ಬರಬೇಕು.
ನಿಮ್ಮ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲಿ ದೊರೆವ ಅನ್ಯವೆ ಆಮೃತ.
ಎಲ್ಲಿ ಅದು ದೊರೆವುದೋ ಅದುವೆ ದೇವಾಲಯ.
ನಿಮ್ಮ ಪಾದವ ಮುಟ್ಟಿ ಗುರುವೆಂದ ಜೀವನಿಗೆ
ನಾಗರಸ್ತ್ರೀ ಹೀನಳಲ್ಲ; ರಾಷ್ಟ್ರಾಧಿಪತಿ
ಮೇಲಲ್ಲ. ನಾನು ಹಿರಿಯನು ಎಂಬಹಂಕಾರ
ಆಪನಾತ್ಮದಲಿ ಮೊಳೆಯಲಾರದು.

ಬುದ್ಧ — ತಮ್ಮಂತೆ
ಆರಿತವರು ನಮ್ಮ ಸಂಘದ ಶಿರೋರತ್ನಗಳು.
ತಮ್ಮ ನಡೆಯಿಂದಂಗಳದ ಜನದ ನಡೆ ತಿದ್ದಲಿ.
ಇನ್ನು ಮೊರಡೋಣ.

ಎಲ್ಲರೂ — ವಂದನೆ, ವಂದನೆ.

(ನಮಸ್ಕರಿಸುವರು. ಬುದ್ಧನು ಆಶೀರ್ವದಿಸುವನು. ತೆರಬಿಳುವುದು.)

ಸ್ಥಾನ ೪

ಕಪಿಲವಸ್ತುವಿನ ಮುಂದೆ ಒಂದು ತೋಪಿನ ಬಳಿ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ.
ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತರುಣರು ಬರುವರು.

ಕೌಂಡಿನ್ಯ — ಈ ಮತವನ್ನೇನೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ?

ಕಾಶಿಕ — ಏನೆಂದು

ಕರೆಯಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನ ಭಿಲಾಷೆ ?

ಕೌಂಡಿನ್ಯ — ನನಗೆ ಇದು

ನಾಸ್ತಿತ್ವವೆಂದು ಕಾಣುವುದು. ಮನುಷ್ಯನ ಕರಣ
ಕಾಂಬ ತತ್ತ್ವಗಳಿಹವು, ಉಳಿದುದೊಂದೂ ಇಲ್ಲ,
ಎಂಬ ಮತ ನಾಸ್ತಿತ್ವವೆನಲು ಸಂಶಯವೇನು ?

ಕಾಶಿಕ — ಇಷ್ಟಲ್ಲದಿನ್ನಾವುದಿದೆಯೆಂದು ನೀನೆಂಬೆ ?

ಕೌಂಡಿನ್ಯ — ನಾನೆಂಬೆ ! ನಾನೇನನೆಂಬೆ ? ನೀನೇನೆಂಬೆ ?
ನೀನು ಕೂಡ ನಾಸ್ತಿಕನ ತೆರದೆ ನುಡಿಯುತ್ತಿಹೆ ?

ಕಾಶಿಕ — ಆ ಮಾತನಾಮೇಲೆ ಚರ್ಚಿಸುವ. ಕರಣಗಳು
ಕಾಣದಿಹ ತತ್ತ್ವ ಇವೆ ಎಂಬೆ. ಅವು ಯಾವವು ?

ಕೌಂಡಿನ್ಯ — ದೇವರು ? ಪರಲೋಕ ?

ಕಾಶಿಕ — ಹೊಸ ಮತದ ಗುರುಗಳು

ದೇವರಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ? ಇಹನೆಂದು
ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳಿರಿ, ಉಳಿದವರಿಗಾ ಮಾತು
ಬೇಡ, ಎಂದರು. ನಿಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ನಿಲುಕದಿಹ
ತತ್ತ್ವಗಳ ಚರ್ಚೆಯಲಿ ಕಾಲವನು ಕಳೆಯದಿರಿ ;
ಸಾಧ್ಯವಾದುದನು ತಿಳಿಯಿರಿ ; ತಿಳಿದ ತತ್ತ್ವವನು
ಆಚರಿಸಿ ಎನ್ನುವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನು ?
ಪರಲೋಕವೆ ? ಒಳಿತು, ಪರಲೋಕವಿರಬಹುದು ;
ನೋಡಿದವರದನು ವರ್ಣಿಸಲಿ ; ಸಾಮಾನ್ಯರು

ಇರುವ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯಿರಿ ;
ಅಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಇದೆ, ಏನನೋ ಮಾಡುವೆವು,
ಎಂಬ ಬಯಲ ಭ್ರಾಂತಿಯಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಎದುರೊಳಿಹ
ವಸ್ತುಗಳ ಮರೆತು ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಕಡೆಗಣಿಸಿ
ಮರುಳಾಗಬೇಡಿರಿ, ಎನ್ನುವರು. ಇದು ತಪ್ಪೆ ?

ಕೌಂಡಿನ್ಯ — ಅದರಲ್ಲೂ ಏನನೋ ಹೇಳಿದನೆ ! ನಾನೆಂದು
ಭಾವಿಸುವ ನಾವು ನೀವೆಲ್ಲ ಭಾವದ ಧಾರೆ ;
ಕಾಲವೆಂಬುದು ಇರವ ಕಣವ ಪೋಣಿಸಿದೊಂದು
ಹಾರ ; ನೂರಾರು ಹನಿ ಒಂದರೊಡನೊಂದಿರಲು
ಎಲ್ಲವೂ ಎಳೆಯಾಗಿ ಕಾಂಬಂತೆ, ಮುತ್ತುಗಳು
ಸರದಿ ಕೋದಿರಲೊಂದು ಮೌಕ್ತಿಕದ ನಾಳವೂ,
ಕೊಳ್ಳಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿರೆ ಬೆಂಕಿಯದೊಂದು ಚಕ್ರವೂ
ಕಾಂಬಂತೆ, ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯ ಅನುಭವದ ಕಣ ಹಲವು
ಒಂದನೊಂದನುಸರಿಸಿ ನಾನು ನೀನಾಗಿಹುದು ;
ನಾನೆಂಬುದೊಂದಿಲ್ಲ, ಕಾಲವೇ ನಿಜವಲ್ಲ,
ಎಂದು ಹೇಳಿದನಲ್ಲೆ.

ಕೌಶಿಕ — ನಾಸ್ತಿಕ್ಯವೋ ಇದು ?

ಕೌಂಡಿನ್ಯ — ನನಗೆ ಇದು ನಾಸ್ತಿಕ್ಯ.

ಕೌಶಿಕ — ಕಂಡುದನು ಇದೆ ಎನಲು,
ಕಾಣದುದು ಇಲ್ಲವೆಂಬನು ಇವನು ನಾಸ್ತಿಕನು
ಎಂದು ಜರೆಯುವೆ. ಕಂಡುದನು ತೀರ ನೆಚ್ಚದಿರು,
ಆರಯಿಸೆ ಸತ್ಯ ತಿಳಿಯುವುದು ಎನೆ, ಕಂಡುದನು
ಇಲ್ಲಿಂದು ಹೇಳುವನು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಈ ಪ್ರಾಣಿ
ನಾಸ್ತಿಕನು ಎಂಬೆ. ಬ್ರಹ್ಮನೆ ಬಂದರೂ ನೀನು
ಮೆಚ್ಚುವಂತಿಲ್ಲ.

ಕೌಂಡಿನ್ಯ — ಈತನಿಗೆ ಜಾಬಾಲಗಳು

ಕೌಶಿಕ — ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಹೇಳಿದರಂತೆ ಅಹುದೇನು ?
ಅಹುದೆಂದು ಕೇಳಿದೆನು. ಇವನ ಉಪದೇಶದಲ್ಲಿ
ಅವರ ಮೌತಿನ ಛಾಯೆ ಕಾಣುವುದು.

ಕೌಂಡಿನ್ಯ — ಇನ್ನೇನು ?
ಅದರಿಂದಲೇ ಇವನ ವಾದ ನಾಸ್ತಿಕ ವಾದ
ಎಂದು ತಿಳಿಯದೆ ?

ಕೌಶಿಕ — ಅಣ್ಣ ನಿನ್ನಂಥ ಪಂಡಿತರು
ಬಾಲವನು ನೋಡಿ ಇಲಿ ಇಂತಿಹುದು ಎಂಬುದನು
ಗ್ರಹಿಸುವರು. ನಾನಂತ ಮಾರ್ಬಾಲನಲ್ಲ. ಬಾ
ಹೋಗೋಣ. ಹಿರಿಯರನು ತೆಗಳುರೆ ಕೆಲಕಾಲ
ಕಳೆಯಲಿ.

ಕೌಂಡಿನ್ಯ — ಸರಿ ಹೋಗು ನಿನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಏನು ?
(ಎಂದು ಮುಂದೆ ಹೋಗುವರು.)

(ಒಬ್ಬ ಮುದುಕಿ, ಒಬ್ಬ ಯುವತಿ, ಅವಳ ಸಣ್ಣ ಮಗು ಬರುವರು.)

ಮುದುಕಿ — ಏನು ಮುಖವೇ ಆಮ್ಮ, ಏನು ಆ ಶಾಂತಿ !
ಎಷ್ಟು ಗಂಭೀರ ಆ ಭಾವ ! ಆಡಿದ ಮಾತು
ಹಾಲಿನಲಿ ಜೇನು ಸರಿಯನು ಬೆರೆಸಿದಂತೆ ಸವಿ !
ನಮ್ಮಪ್ಪ ಎಷ್ಟು ತಪವನು ಮಾಡಿ ಈ ತಿಳಿವ
ಸಾಧಿಸಿದನೋ ! ರಾಜಕುವರನಾಗಿದ್ದವನು
ಎಲ್ಲವನು ತೊರೆದು ಕಾಡಿನಲಿ ದೇಹವ ದುಡಿಸಿ
ಜ್ಞಾನ ಬಹುದೇನು ಆಶ್ಚರ್ಯ ?

ಯುವತಿ — ಆ ಕಣ್ಣಿನಲಿ
ಏನು ಕನಿಕರವಮ್ಮ ! ಎದುರಿನಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ
ಒಂದು ಸಾವಿರ ಜನದಿ ಯಾರನೂ ಬಿಡದಂತೆ
ಒಂದು ನೋಟದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು, ನೀವೆಲ್ಲ
ನನ್ನವರು ನಾನು ನಿಮ್ಮವನು ಎನ್ನುವ ತೆರದೆ,

ಯಶೋಧರಾ

ಎಲ್ಲರನು ನೋಡಿದರು. ನನಗೆ ಇವರನು ನೋಡಿ
ಎಳೆಯತನದಲಿ ಕಂಡು ಮರೆತೊಬ್ಬ ಅಣ್ಣನೋ
ಎಂದು ತೋರಿತು. ಬಹಳ ಸತ್ಯವಂತರು ಇವರು.

ಮಗು — ಅಮ್ಮ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅವರು ಬಂದರಲ್ಲಾ ಆಗ
ನೀನು ನನ್ನನು ಭುಜದ ಮೇಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಾಗ
ಅವರು ನನ್ನನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕರಮ್ಮಾ !

ಯುವತಿ — ಅಹ !

ನಿಜವಾಗಿ ?

ಮಗು — ನಿಜವಾಗಿ. ಅವರಲ್ಲಿ ಬಂದರೇ
ಆಗ ನಾವಿದ್ದ ಕಡೆ ನೋಡಿದರು. ನಾನು
ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ನಮತ್ತಾರ ಎಂದೆ. ಅದಕೆ
ನಕ್ಕರು. ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯವರಮ್ಮಾ ಅವರು.

(ಮುಂದೆ ಹೋಗುವರು. ಭಾರದ್ವಾಜ, ವಾಸಿಷ್ಠ, ಗೌತಮ ಬರುವರು.)

ಭಾರ — ನಮ್ಮೆದುರು ಹುಟ್ಟಿ ನಮ್ಮೆದುರು ಬೆಳೆದವರೆಲ್ಲ
ಹಗುರದಲಿ ನಮ್ಮ ಮರುಳೆಂಬ ದಿನ ಬಂದಿತು ;
ಆದಿಯರಿಯದ ಸನಾತನ ಧರ್ಮವನು ಕೆದಕಿ
ತಪ್ಪುಗಳ ತೋರಿಸುವ ವಿಷಗಳಿಗೆ ಒದಗಿತು ;
ಅವತಾರ ದೈವವೆನಿಸಿದ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ
ಜನ್ಮವಿತ್ತವಳ ನಾಡಾದ ಈ ಕೋಸಲಕೆ
ಆರ್ಯಧರ್ಮವ ಹಳಿದು ಅವನು ಮಾನವನೆಂದು
ಕೀಳುಮಾತನು ಹೇಳಿ ನಗುವ ಗತಿ ಕವಿದಿತು ;
ಬಾಲ ಬಾಲಿಶರು ಗುರುಪೀಠಗಳನ್ನೇರಿದರು ;
ಧರ್ಮದೇವತೆ ತನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನವನುಳಿದು
ಪಾತಾಳದೆಡೆಗೆ ತೆರಳಿದನು.

ಗೌತಮ — ಭಾರದ್ವಾಜ
ಏಕೆ ಕೆರಳುವೆ ಇಂತು ? ಅಲ್ಲಿಯೂ ನೀನಿಂತೆ

ಯಶೋಧರಾ

ಕೋಪದಲಿ ಸುಡಿದು ವಾದದ ನೆಲೆಯ ಮರೆಸಿದೆ.
ಸತ್ಯಸಂಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಕೋಪ ಒಂದಾಯುಧವೆ ?
ತಡೆದುಕೊ ; ಮೆಲುಸುಡಿಯೊಳ್ಲಿವೂ ನಡೆಯುವುದು.

ಭಾರ — ತಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಕೆಲಜನಕೆ ಬರುವುದು. ನನಗೆ
ಸಮ್ಮು ಧರ್ಮವ ತೆಗಳುವರ ಸಿಗಿವೆನಿಸುವುದು.

ವಾಸಿಷ್ಠ — ಧರ್ಮವನು ತೆಗಳಿದುದು ಏನು ? ಸಿದ್ಧಾರ್ಥನಿಗೆ
ಸಮ್ಮು ಚಾಬಾಲಗಳ ಉಪದೇಶ ಹಿರಿದಾಗಿ
ಅದನವನು ಮುಂದುವರಿಸಿಹನು. ಇಷ್ಟರಲೇನು ?
ಕೆಲಕಾಲ ಕಳೆಯೆ ತಿಳಿಯುವನು.

ಭಾರ — ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ

ಈಗಲೇ ವ್ರಾತ್ಯವೆನಿಸಿರುವ ಕೋಸಲ ಭೂಮಿ
ಹೊಲೆಗಲಸಿ ಹಾಳಾಗಿ ಕೆಸರಿನಲಿ ಕೂಲುವುದು.
ಕಾಡುಜನರೇ ಇವರ ಶಿಷ್ಯರು. ವೇಶ್ಯೆಯರು
ಇವರಿಗೌತನವ ನೀಡುವರು ; ಅಂತ್ಯಜರೆಲ್ಲ
ಈತನಿಗೆ ಉತ್ತಮರು ; ಉತ್ತಮರ ಸರಜೋಡು,
ಇಲ್ಲವೇ ಉತ್ತಮರಿಗಿಂತ ಒಕ್ಕೈ ಮೇಲು.
ಎಂತು ಸಹಿಸಲಿ ನಾನು ಈ ಧರ್ಮನಾಶವನು ?
ಈ ಅಧರ್ಮೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯವನು ? ವಾಸಿಷ್ಠ
ನೀನಿಂತು ಸುಮ್ಮನಿರೆ ಧರ್ಮ ಉಳಿಯುವುದೆಂತು ?

ವಾಸಿಷ್ಠ — ನಿನ್ನ ಧರ್ಮೋತ್ಸಾಹ ನನ್ನೊಳುದ್ಭವಿಸದಿರೆ
ನಾನೆಂತು ಕಾದಲಿ ? ನನಗೆ ತೋರುತಲಿದೆ,
ನೀನು ಧರ್ಮದಲಿ ಅಪಚಾರವನು ಬಗೆಯುತ್ತಿಹೆ.

ಭಾರ — ನಾನು ? ಧರ್ಮದಲಿ ಅಪಚಾರಮಾಡುತ್ತಲಿಹೆನೆ ?
ಅದು ಎಂತು ?

ವಾಸಿಷ್ಠ — ನೋಡು ಧರ್ಮವನು ನಾನೂ ನೀನು
ಉಳಿಸುವೆವು ಎಂಬಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ ಎಂಬುದು ಎನಿತು

ಯಶೋಧರಾ

ಕಿರಿದಾಯ್ತು? ನಮ್ಮ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಸಂತ್ಯಜರಲ್ಲಿ
ಕನಿಕರವ ತೋರಿದೊಡೆ ಧರ್ಮವಳಿಯುವುದಾಗೆ
ಆ ಧರ್ಮವಾವ ಧರ್ಮ? ಹೇಳುವುದ ಕೇಳು,
ಸಾವಧಾನದಿ ವಿಚಾರಿಸು, ಧರ್ಮವನು ಬಿಳಿಸು.
ಅವತಾರ ದೈವವೆಂದಾ ರಾಮಚಂದ್ರನನು
ಪತಿತಪಾವನನೆಂದು ನಾವೆ ಹೊಗಳುವೆವೆಲ್ಲಿ?
ಪತಿತರನು ಮುಟ್ಟಿ ಪಾವನಗೈವ ಆತ್ಮಬಲ
ನನಗಿಲ್ಲ ನಿನಗಿಲ್ಲವೆನ್ನು. ಬಲ ಇರುವವನು
ಅವರನುದ್ದರಿಸುವೆನು ಎಂದು ಯತ್ನಿಸೆ ಅದನು
ಧರ್ಮಕೆ ಏರೋಧವೆನಲೇಕೆ?

ಭಾರ —

ಗೌತಮ

ನೀನೇನನೆಂಬೆ?

ಗೌತಮ —

ಭಾರದ್ವಾಜ, ತಿಳಿದವರು
ಯಾವುದನು ಹೇಳಿದೊಡೆ ಅದನು ಕೇಳುವೆ ನಾನು.
ನಮ್ಮವರ ಧರ್ಮ ಇದು. ಧರ್ಮ ಧರ್ಮ ಎಂದು
ಯಾವುದನು ಕರೆಯುವೆವೋ ಅದು ಜಗವ ಧರಿಸಿಹುದು.
ಒಬ್ಬರಿಬ್ಬರ ಮಾತು ನಡೆಯಿಂದ ಆ ಧರ್ಮ
ಕೆಟ್ಟುಹೋಹುದೆ? ಎಲ್ಲವನು ಧರಿಸಿ ಹಿಡಿದಿರುವ
ಧರ್ಮವಾವುದು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವರೆ, ತಾಳ್ಮೆಯಲಿ
ಎಲ್ಲರಾಂತರ್ಯದಲಿ ಸುಳಿವ ಧರ್ಮದ ಅಡಿಯ
ಸವ್ವಳನು ಕೇಳಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಲಿ
ಸುಳಿವುದೋ ಅದು ಎಂದು ಏಕಾಂತದಲಿ ಕೇಳಿ
ಅದನು ಇದರಲಿ ಇದನು ಅದರಲಿ ಸಮನ್ವಯಿಸಿ
ಧರ್ಮಪದಗತಿಯನನುಸರಿಸಿ ಊಹಿಸಬೇಕು.
ತತ್ತ್ವದ ವಿಚಾರದಾರಂಭದಲಿ ಕೋಪಗೊಳಿ
ಉದ್ವೇಗದಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲದಲಿ ಮನಕೆ

ಯಶೋಧರಾ

ಧರ್ಮದೇವತೆಯ ಮೆಲನಡೆಸು ಸುಳಿವರಿಯದು.
 ಧರ್ಮ ಬಹುಮುಖದಿಂದ ನುಡಿಯುವುದು, ಬಹುದೂರ
 ಹರಿಯುವುದು, ಬಹುವೇಳೆ ಕಣ್ಣಿಂದ ಮರೆಯುವುದು.
 ಗಾಳಿಯಡಿ ಗುರುತ ಮರಳಿನಮೇಲೆ ಕಾಂಬವೊಲು
 ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಧರ್ಮದ ಅರಿವು. ತಾಳ್ಮೆಯಿರಬೇಕು
 ಧರ್ಮವನು ಪೊರೆವೆನೆಂಬರಿಗೆ ; ನಮ್ಮನ್ನರಿಗೆ.

(ಎನ್ನುತ್ತ ಮುಂದೆ ಹೋಗುವರು. ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗರು ಬರುವರು.)

ಒಬ್ಬನು — ನನಗೆ ನೋಡೆಷ್ಟು ಸಕ್ಕರೆ.

ಇನ್ನೊಬ್ಬ — ನೋಡು ನನಗೆಷ್ಟು.

ಒಬ್ಬ — ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು.

ಇನ್ನೊಬ್ಬ — ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚು.

ಒಬ್ಬ — ನನಗೇ ಹೆಚ್ಚು.

ಇನ್ನೊಬ್ಬ — ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚೆನ್ನುತ್ತಿರೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಹೇಳುವೆಯ ?
 ಬಾ ನಿನಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಒಬ್ಬ — ಧೈರ್ಯವಿದ್ದರೆ ಕೊಡು.

ನೋಡೋಣ. ಕೊಟ್ಟಷ್ಟು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೊಳ್ಳುವೆ.

(ಇಬ್ಬರೂ ಜಗಳ ಮಾಡುವರು. ಜಾಬಾಲಿ ಧನಸಾಲ ಬರುವರು.)

ಜಾಬಾಲಿ — ಎಲ ಎಲಾ ಏನೊ ಇದು ಫುಂಡಾಟ !

(ಧನಸಾಲ ಅವರನ್ನು ಬಿಡಿಸುವನು.)

ಇನ್ನೊಬ್ಬ — ನೋಡಿವನು.

ಧನ — ಅವನೇನು ? ನಿನ್ನನೂ ನೋಡಿದೆನು. ಏನು ಇದು ?

ಇನ್ನೊಬ್ಬ — ನನ್ನ ಸಕ್ಕರೆ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದೆ ; ನನ್ನದು ಹೆಚ್ಚು
 ಎಂದು ಅವನೆಂದ ; ಯಾರದು ಹೆಚ್ಚು ನೋಡೋಣ
 ಎಂದು ಗುದ್ದಾಡಿದೆವು.

ಜಾಬಾಲಿ — ಚೆನ್ನಾಯ್ತು ; ಅಣ್ಣಾ,
 ಇದಕಿಷ್ಟು ಗಲಭೆ ಮಾಡುವರೆ ?

ಯಶೋಧರಾ

ಒಬ್ಬ —

ಇದು ಗಲಭೆಯೋ ?

ಅಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವರು ನೀವೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದ ಗಲಭೆ ?
ಅದನ್ನು ಕೇಳುವರಿಲ್ಲ.

ಧನ —

ಎಲ ಎಲಾ ಪೋರಾ,

ಎಷ್ಟು ಮಾತೋ ?

ಇನ್ನೊಬ್ಬ —

(ಇವರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ) ತಾತ ಜಾಬಾಲಿಗಳು ಕಣೋ.

ಅಯ್ಯೋ ತಪ್ಪಾಯ್ತು, ಮನ್ನಿಸಿ. ಬಾರೊ ಹೋಗೋಣ.

(ಎಂದು ಹುಡುಗರು ಹೊರಟುಹೋಗುವರು. ಜಾಬಾಲಿ ಧನಪಾಲ ದಾರಿಯ
ಪಕ್ಕದ ಒಂದು ಕಲ್ಲಮಂಚದಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು.)

ಜಾಬಾಲಿ —

ಸುಟೆಯಾದ ಹುಡುಗರು.

ಧನ —

ಪಟಂಗರು.

ಜಾಬಾಲಿ —

ಬಾಲಕನು

ದಿಟವನೇ ಹೇಳಿದನು. ನಾವು ಹಿರಿಯರು ಅಲ್ಲಿ
ಚರ್ಚೆಮಾಡಿದುದಿಂತೆ ಆಯ್ತು. ನನ್ನದು ಧರ್ಮ
ಧರ್ಮ ನನ್ನದು ಎಂದು ಮನದೊಳದನವಿತಿಟ್ಟು
ಹಿರಿದು ಯಾವುದು ಎಂದು ಯುದ್ಧಮಾಡಿದವಲ್ಲ
ಏನಿದೆಯೋ ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಏನಿದೆಯೆಂದು
ನೋಡಿ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ; ಜಗಳದಲಿ ತೊಡಗುವೆವು.
ಮಾನವನ ಮಾತೆ ಇಂತಾಗಿಹುದು. ಧರ್ಮವನು
ಮುಂದಿಟ್ಟು ಅದರ ಹೆಸರಿನಲಿ ಹೊಡೆದಾಡುವೆವು.
ಧರ್ಮ ಹಿರಿದೆಂದು ತೋರುವೆನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತ
ನಾನು ಹಿರಿಯನು ಎಂದು ತೋರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ
ಮಾತಮಲ್ಲರು ಕಾಳಗದ ಕಣಕೆ ಇಳಿಯುವೆವು.
ದೈವಕೆ ನಿವೇದನ, ಊಟವೆಂಬುದು ನಮಗೆ,
ಎಂಬಂತೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಜಗಳವೂ ನೆಪ ಮಾತ್ರ
ಧರ್ಮವನು ಕುರಿತಿಹುದು ; ನಿಜವಾಗಿ ನೋಡುವರೆ

ನಮ್ಮ ಹೆಮ್ಮೆಯ ತೃಪ್ತಿಗಿಂತ ಮೆಯ್‌ಗೊಂಡಿಹುದು.
ಇದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ವೇದಗಳೊಳುಡಯಿಸಿದ
ಜ್ಞಾನವಾಹಿನಿ ಸರಸ್ವತಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲಿ
ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮರುಭೂಮಿಯಲಿ ಹೊಲಬು ತಿಳಿಯದೆ
ವಾದದಲಿ ಇಂಗಿ ಕಣ್ಣಿಂದ ಮರೆಯಾಯಿತು.

ಧನ — ಗುರುಗಳೇ ಇವರು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಕಲಿತುದಕ್ಕಿಂತ
ಮುಂದೆ ಏನನು ಕಲಿತರು? ಏನಹೇಳುವರು?

ಜಾಬಾಲಿ — ಕಲಿತುದು ಹೇಳುವುದು ಮುಂದಿಹುದೆ ಎನಬೇಡ.
ಮುಂದಿಹುದು ನಿಜ. ಆದರಿದು ಇವರ ಹಿರಿಮೆಯಲಿ
ಮುಖ್ಯಾಂಶವಲ್ಲ. ಈತನಲಿ ಹಿರಿದಾವುದೆನೆ
ಬಾಳುನೆಯ ದಾರಿ. ನನ್ನಲಿ ಕಲಿತನಪ್ಪುದು;
ಕಲಿತಲ್ಲಿ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ; ಬಾಳೊಳದ ತಂದನು;
ಮನೆಮಂದಿಯನು ತೊರೆದು ದೇಶದಲಿ ನಡೆದನು.
ಗುರುದೇವ ಆಲಾರ ಕಾಲಾಮರನು ಸೇರಿ
ಉಪದೇಶವನು ಕೊಂಡು ಬಾಳಿನಲಿ ತಂದನು.
ರಾಮ ಗುರುವಿನ ಶಿಷ್ಯ ಉದ್ವಾಕರೆಡೆ ಸಾರಿ
ಅವರು ಹೇಳ್ವದ ಕೇಳಿ ಬಾಳಿನಲಿ ನೋಡಿದನು.
ಆಮೇಲೆ ವರ್ಷಾಂತರವನು ವನದಲಿ ಕಳೆದು
ಧ್ಯಾನದಲಿ ನಿಂದನು, ಸತ್ಯವನು ಕಂಡನು;
ಕಂಡ ಸತ್ಯವ ಮರಳಿ ಬಾಳಿನಲಿ ತಂದನು.
ಜಗಕೆ ಬರೆದಿಹನು. ವೀಣೆಯ ತಂತಿ ಸುಸ್ವರವ
ನೀಡುವೊಡೆ ಅತಿಯಾಗಿ ಬಿಗಿಯಲಾಗದು ಆದನು,
ಅತಿಯಾಗಿ ಸಡಿಲಿಸಲು ಆಗದು, ಎಂಬನೇ
ಈ ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗ ಇವನುಪದೇಶದಲಿ ಮುಖ್ಯ.
ಇದೆ ಇವನ ವಿಜಯಪಥ; ಇದೆ ಇವನ ಹಿರಿಮೆ.

ಯಶೋಧರಾ

ಬಾಲ್ಯವನು ನೆನೆದು ಗುರುವೆಂಬನೀತನು ಎನ್ನ ;
ಇವನೆನಗೆ ಗುರುವೆಂದು ನಾ ಮನದಿ ಬಲ್ಲಿನು.

ಧನ — ಇವರ ಉಪದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಉಪದೇಶಕ್ಕೂ
ಮುಂದಾದುದಾವುದು ?

ಜಾಬಾಲಿ — ಅದರರಿವು ಬಹುತೊಡಕು.

ಮೊದಲು ದೇವರು ಎಂಬ ತತ್ತ್ವವನು ಕುರಿತು,
ಎರಡನೆಯದಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಎಂಬುದರರ್ಥ
ಎನು ಎಂಬುದ ಕುರಿತು, ಮೂರನೆಯದಾಗಿ
ಲೋಕಗಳ ಕಲ್ಯಾಣ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ
ಸಾವು ನೋವಿನ ಕರಿಯ ಮಣಿಯನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ
ರಿತಿಯನು ಕುರಿತು : ಈ ಮೂರು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ
ಈತನುಪದೇಶ ನಮ್ಮವರ ಉಪದೇಶವನು
ಮುಂದುವರಿಸಿಹುದು. ರಾಮಾಯಣದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ರಚಿಸಿದಾ ತತ್ತ್ವ ಸೌಧಕ್ಕೆ
ಇಂತು ಮಂಗಲ ಹೇಮ ಕಲಶವನು ಹಚ್ಚಿ ಹುದು.

(ನಾಲ್ಕು ಜನ ಬರುವರು.)

ಜನ — ಜಯ ಬುದ್ಧ ಗುರುವೇವ ಜಯ ಶುದ್ಧ ಚಾರಿತ್ರ
(ಎಂದು ಹಾಡುತ್ತ ಹೋಗುವರು. ಇವರೂ ಅವರ ಜತೆಯಲ್ಲಿ
ಮುಂದರಿಯುವರು.)

ಸ್ಥಾನ ೫

ಯಶೋಧರೆಯ ಅಂತಃಪುರ. ಯಶೋಧರೆ ಅಂಬಿಕೆ.

ಯಶೋ — ಈಗ ನಗರಕ್ಕೆ ಬರುವರೇ ಅವರು ಅಂಬಿಕೆ?

ಅಂಬಿಕೆ — ಹೌದು ಮಾಜೀ.

ಯಶೋ — ಎದುರುಗೊಳಲೆಂದು ಬಹಳ ಜನ
ಹೋಗಿಹರೆ?

ಅಂಬಿಕೆ — ಊರು ಊರೇ ಹೊರಟುಹೋಗಿಹುದು.

ಯಶೋ — ಊರು ಊರೇ ಅವರನೆದುರುಗೊಳಹೋಗುವುದು ;
ನಾನು ಹೋಗುವುದು ಸಲ್ಲದು. ಸನ್ನ ಪುಣ್ಯವನು
ಎನೆಂದು ಹಳಿಯಲಿ? ಕಪಿಲವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ
ಎಳೆತನದೊಳವರಿದ್ಧ ಕಾಲದಲಿ ಅಷ್ಟಿಷ್ಟು
ತಿಳಿದವರು ತಿಳಿಯದಿದ್ದವರು ; ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ
ಇನಿತನಿತು ಸೇವೆಗೆಯ್ದವರು ಗೆಯ್ಯದವರು ;
ದೂರದಲಿ ನಿಂತು ಕೈಮುಗಿದವರು ; ದಾರಿಯಲಿ
ಹೋಗುತ್ತಿರೆ ನೆರೆಯವರ ಕುರಿತು ಅಕೊ ನೋಡಲಿ
ಅರಗುವರ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಹೋಗುತ್ತಿಹನೆಂದವರು ;
ಗುರುತಿಲ್ಲದಿದ್ದವರು, ಇದ್ದವರು, ಬರಿ ಅವರ
ಹೆಸರ ಕೇಳಿದ್ದವರು, ಕೇಳದೆಯೆ ಇದ್ದವರು ;
ಎಲ್ಲರೂ, ನಮ್ಮವನು ನಮ್ಮ ರಾಜಕುಮಾರ
ನಮ್ಮ ಗುರು ಎಂದು, ಸಂಭ್ರಮಿಸಿ ನನ್ನಾಣ್ಣನನು
ನೋಡಬಹುದು. ದೇಹ, ಮನ, ಉಸಿರು ಎಲ್ಲವನು
ಅವನುಸಿರು ಮನದೇಹದಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಒಂದಾಗಿ
ಬಾಳಿನೊಂದರ್ಥವಾಗಿದ್ದವಳು ನಾನಿಂದು
ನೋಡಬಾರದು.

ಯಶೋಧರಾ

ಅಂಬಿಕೆ — ಮಾಜಿ, ದೇವಿಯರು ಗುರುಗಳನ್ನು
ನೋಡಬಹುದೆಂದೆನ್ನ ಮನದರಿಕೆ.

ಯಶೋ — ಗುರುಗಳನ್ನು !
ಏನು ಇದು ಅಂಬಿಕೆ ? ಆಣ್ವಾನು ನೀನೂ
ಗುರುವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವೆಯಾ ?

ಅಂಬಿಕೆ — ಆಮ್ರಾಜಿ
ಅವರ ನೋಡುವವರೆಗೆ ಅರಗುವರ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ
ಶಾಕ್ಯರಾಜಕುಮಾರ ಪತಿ ಪುತ್ರ ದೊರೆ ತಂದೆ
ಎಂದು ಅವರವರು ಅವರವರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು
ನೆನೆಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು ; ನೋಡಿದಮೇಲೆ
ಎಲ್ಲರೂ ಆತನನ್ನು ಗುರುವೆಂದೆ ಕರೆಯುವರು.

ಯಶೋ — ಎನ್ನರಸನೆನ್ನ ಬಿಟ್ಟೆಂದು ಲೋಕವನ್ನೆಲ್ಲ
ಬಿಟ್ಟರೆಂದೆನಿಸಿದ್ದೆ ನಾನು. ಆರಮಿಸುವರೆ
ಎನ್ನ ಮಾತ್ರವೆ ಅವರು ಬಿಟ್ಟಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ.
ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಮಂದಿಯೂ ಬಳಗವೂ ಲೋಕವೂ
ಈಗಲೂ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಿಯ ; ಆತನೆಲ್ಲರಿಗೆ
ಗುರುವಾಗಿ ಪೂಜ್ಯನಾಗಿಹರು. ನಾನೊಬ್ಬಳೇ
ತ್ಯಾಜ್ಯಕಾತನಿಗೆ, ವರ್ಜ್ಯಳು. ನಾನು ಒಬ್ಬಳು,
ಅವರ ಎನ್ನ ವನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗದ ಪಾಪಿ.

ಅಂಬಿಕೆ — ಮಾಜಿ ಇಂತಹ ಮಾತನಾಡದಿರಿ. ನಿಜವಾಗಿ
ಗುರುದೇವರೊಂದನೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಜಗವನ್ನೇ
ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿಹರು. ಜಗವೆಲ್ಲ ಪ್ರಿಯವಾತನಿಗೆ ;
ಎಲ್ಲ ಜಗಕೂ ಪ್ರಿಯನು ತಾನು. ನಿಮ್ಮಿಂದ
ಜಗ ಅವರ ಪಡೆಯಿತು. ನಿಮ್ಮ ಪುಣ್ಯದ ಫಲವೆ
ಲೋಕವನ್ನು ಅವರ ರೂಪದಲಿ ಸಲಹುತ್ತಲಿಹುದು.

ಯಶೋ — ಅಂಬಿಕೇ ಸಾಕೆನ್ನು ಸುಮ್ಮನಿರು. ಮೊದಲೆಲ್ಲ

ಯಶೋಧರಾ

ನನ್ನ ಕಷ್ಟವ ನೋಡಿ ಕನಿಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದವಳು
ನೀನೇನಗೆ ತತ್ತ್ವವನು ಕಲಿಸುವುದೆ?

ಅಂಬಿಕೆ —

ಅಮ್ಮಾಜಿ,

ನಿಮಗೆ ನಾನೇನ ಕಲಿಸುವೆನು ? ಇಂದಿನವರೆಗೆ
ಎನ್ನ ಸಲಹುವ ಒಡತಿ ಎದು ಓಲೈಸಿದೆನು.
ಇನ್ನು ಒಡತಿಯಲಿ ಗುರುಪತ್ನಿಯನು ಕಾಣುವೆನು.

ಯಶೋ —

ನೀನೇನಗೆ ಗುರುಪತ್ನಿ ಪಟ್ಟವನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿರು.
ಗುರುಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಗುರುತಿಸನು. ಎಸಂಬಿಕೆ
ರಾಹುಲನ ತೆರದೆ ನೀನೂ ನನ್ನ ಕೈಬಿಟ್ಟು
ಗುರುಗಳನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುವೆಯು ? ಕನಸಿನೊಳಂದು
ಊಳಿಗದ ಮಂದಿಯೂ ನನ್ನ ನುಳಿಯುನರೆಂದು
ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

ಅಂಬಿಕೆ —

ಮಾಜಿ ನಾನಿಮ್ಮ ಬಡುವೆನೆ ?

ಯಾವ ಸುಖಕಾಗಿ ಬಿಡಲಿ ? ಮುಕ್ತಿಗಾಗಿಯೆ ?
ನೀವು ಮನವೊಪ್ಪಿ ಕೈಯೆತ್ತಿ ಕೊಡದಿಹ ಒಂದು
ಲವಲೇಶ ಸುಖವನಾದರು ನಾನು ಬಲ್ಲಿನು.
ಎಳೆಯತನದಿಂದಲೂ ಸೇವೆಯಲಿ ಜೊತೆಗಿದ್ದು
ನೀವು ಬಿಟ್ಟದನೇ ಪ್ರಸಾದವೆಂದನುಭವಿಸಿ
ಬಾಳುವೆಯ ನಡೆಸಿಕೆನು. ಎರಡನೆಯ ಪಯಸ್ಕಿಯಲಿ
ಸುಖಿಸುವುದು ನನಗೆ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿಹುದವ್ವ.
ಇಂದು ಆತುರಪಡೆನು.

ಯಶೋ —

ಅಂಬಿಕೆ ಮುಳಿಯದಿರು.

ಆಣ್ವನನು ನೋಡಲಾಗದೆ ಎಂಬ ಬೇನೆಯಲಿ
ಎನನೋ ನುಡಿದೆನು. ವಿಟವೆಂದು ನೆನೆಯದಿರು.

(ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಹಳೆ ಓಲಗ ವೇದಘೋಷ ಜನದ ಗದ್ದಲ ಕೇಳುವುದು.)

ಅಂಬಿಕೆ —

ಬಿಜಗೆಯ್ದು ರೊಡೆಯರು.

ಯಶೋ —

ಎಂಥ ಉದ್ವೇಗವಿದು !

ಶಾಕ್ಯರಾನಂದಾಜ್ಞೆ ಮೇರೆವರಿದಿಹುದಿಂದು.
ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದೆ ಘೋಷ. ಬೀದಿಗೈತಂದರೆ ?

ಅಂಬಿಕೆ — (ಕಿಟಕಿಯ ಬಳಿ ನಿಂತು)

ಹೌದು ಮಾಜೀ.

ಯಶೋ — ಏನು ಸದ್ದೆಲ್ಲ ನಿಂತಿಹುದು ?

ಅಂಬಿಕೆ — ಇಲ್ಲಿ ನಿಂದೆಲ್ಲವನು ನೋಡಬಹುದಮ್ಮಾಜಿ.

ಯಶೋ — ನಾನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡಿದೊಡೆ ಎನ್ನೀ ದೃಷ್ಟಿ
ಆ ದಿವ್ಯ ದೇಹವನು ಸೋಕಿ ಇನ್ನೇನಶುಭ
ತಾಗುವುದೊ. ನಾನಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ.
ನೀನೇನು ಕಣ್ಣಾಗು. ನೋಡಿದುದ ಬಣ್ಣಿಸು.
ಕಣ್ಣಿನಿಂದಿಂಟುವುದ ಕಿವಿಗಳಿಂದಿಂಟುಸೆನು.

ಅಂಬಿಕೆ — ರಾಜವೀಧಿಯ ನಡುವೆ ದಿಬ್ಬಣವ ನಿಲಿಸಿಹರು
ಐದೆಯರು ಬಂದು ಆರತಿಯನೆತ್ತುತ್ತಲಿಹರು.

ಯಶೋ — ವಿವರವನು ಒಕ್ಕಣಿಸು. ಅವರೆಲ್ಲಿ ನಿಂದಿಹರು ?
ವೇಷ ಭೂಷಣವೇನು ? ಬಳಿಯೊಳಾರಾಹರು ?

ಅಂಬಿಕೆ — ರಾಜವೀಧಿಯ ತುಂಬ ಹಿಂಗಡೆಗೆ ಊರಜನ
ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ನಿಂದಿಹುದು. ಮುಂಗಡೆಗೆ ಎಡಬಲಕೆ
ಸಾಲಾಗಿ ಬಿರುದ ಕಾಪಿಸ ಸೇನೆ ನಿಂದಿಹುದು.
ಇತ್ತು ಪಟ್ಟದ ಆನೆ, ಅತ್ತು ಪಟ್ಟದ ಕುದುರೆ ;
ನಡುವೆ ಓಲಗದ ಜನ ; ಬದಿಯಲೇ ದ್ವಿಜ ತಂಡ ;
ಐದೆಯರು ಮಂಗಲದ್ರವ್ಯ ಕನ್ನಡಿ ಕಲಶ
ಆರತಿಯ ತಟ್ಟೆಗಳ ಹಿಡಿದು ನಿಂದಿಹರಲ್ಲೆ.
ಇಷ್ಟು ನೆರವಿಯ ಮಧ್ಯೆ ಗುರುದೇವ ನಿಂದಿಹರು.
ಬಲಕೆ ರಾಜರು, ಅವರ ಜೊತೆಯಲೇ ಅಣ್ಣಯ್ಯ ;
ಎಡಕೆ ಜಾಬಾಲಿ ವಾಸಿಷ್ಠ ಗುರುಗಳು ; ಅಲ್ಲೆ
ಆನಂದ ಮೊಗ್ಗಲಣ ಸಾರಿಪುತ್ರರು ; ಇತ್ತು

ಯಶೋಧರಾ

ಊರ ಸೌಮಂಗಲಿಯರಾರತಿಯನೆತ್ತುವರೆ
ಮನೆಮನೆಯ ಮುಂದೆ ಹರಿವಾಣಗಳ ಹಿಡಿದಿಹರು ;
ಕೆಲರು ಮಕ್ಕಳನು ಮೇಲಕೆ ಎತ್ತಿ ಗುರುಗಳನು
ನೋಡೆಂದು ತೋರುತಿರುವರು. ಕೆಲರು ಬಾಲಕರು
ತಾಯದಿರ ಸೆರಗ ಕೈಯಲಿ ಹಿಡಿದೊ ಬಾಯ್ಗಿಟ್ಟೊ
ಭ್ರಮೆಗೊಂಡರೆಂಬಂತೆ ನಂದಿಹರು.

ಯಶೋ —

ಆಣ್ಣ

ಎಂತು ನಂದಿಹರು ಎಂತಿಹರು, ಬಣ್ಣಿಸಿ ಹೇಳು.

ಅಂಬಿಕೆ —

ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ಆಗಸದಿ ತಾರೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲಿ
ತುಂಬ ತೊಳಗುವ ಚಂದ್ರನಂತೆ ತೊಳಗುತಲಿಹರು.
ನಮ್ಮ ಪುಷ್ಕರಣಿಯಲಿ ಶ್ರಾವಣದ ಉದಯದಲಿ
ರಾಯತಾವರೆ ಉಳಿದ ತಾವರೆಯ ಬಳಗದಲಿ
ಆರಿಬಿರಿದು ಬೆಳಗುವವೊಲರೆನಗೆಯೊಳಿಸಿದಿಹರು.
ಹಸುಗೂಸಿನಂತೆ ಮುದ್ದಾಗಿರುವ ಮುಖಮುದ್ದೆ ;
ನಿಮ್ಮ ಮುಖದಲಿ ನನಗೆ ಕಾಂಬ ಕನಿಕರ ಎಳಮೆ ;
ಹಿರಿಯ ರಾಜರ ಮುಖದ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಹಿರಿಹಿರಿಮೆ ;
ಲೋಕವನೆ ಆವರಿಸಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವನೆಂಬ
ಕಾರುಣ್ಯರಸ ಒಸರಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿಹ ನಯನಗಳು ;
ಧೀರವಾಗಿಹ ನಿಲುವು ; ತಾವರೆಯ ಬಣ್ಣದಲಿ
ಶೋಭಿಸುವ ಉತ್ತರೀಯ ; ಮಕುಟವೆನೆ ಮೇಲೆ
ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿರುವ ಜಟಿ

ಯಶೋ —

ಆಹ ಅಂಬಿಕೆ

ಯಾವ ಪುಣ್ಯವಮಾಡಿ ನೀನಿದನು ನೋಡುತ್ತಿಹೆ ?
ನಾನೇಕೆ ಮಾಡದಾದೆನೊ ಅದನು ಪೂರ್ವದಲಿ !
ಇಲ್ಲವೇ ಸತಿಯಾದ ನಾರಿ ಸಂನ್ಯಾಸದಲಿ
ಪತಿಯ ನೋಡುವುದು ಸಲ್ಲದು ಎಂಬ ಧರ್ಮದಲಿ

ಯಶೋಧರಾ

ಮತದಲೇ ತಪ್ಪಿಹುದೋ ? ನನಗಿಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದೆ.
 ಇದು ಯಾವ ಮತ ಯಾವ ಧರ್ಮ ? ಇದು ತಹುದೇನ ?
 ಬಾಳುಗಳ ಸೀಳಿ ಮನೆಗಳ ಮುರಿದು ಹೃದಯಗಳ
 ಪುಡಿಮಾಡಿ ಕಣ್ಣೀರ ಕಾಲ್ತೆಯಲಿ ಕದಡಿಸುವ
 ಈ ಧರ್ಮ ಮತಗಳೇತರ ಧರ್ಮ ಮತಗಳು ?
 ಲೋಕಗಳ ಶುಭವನಿವು ಸಾಧಿಸುವುವೆನ್ನುವುದು
 ಬರಿಯ ಭ್ರಾಂತಿಯ ಮಾತು. ಉಸಿರುಸಿರ ಬೆಸವ ಮತ
 ಮತವೆನಲು ಒಪ್ಪುವುದು. ಬೆಚ್ಚ ಬೆಸುಗೆಯ ಬಿಡಿಸಿ
 ಜೀವಗಳ ಕುದಿಸುವುದು ಮತವೆನಲು ಸಲ್ಲದು.

(ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಬಿಟ್ಟು)

ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿರುವರೇ ಅಂಬಿಕೆ ?

ಅಂಬಿಕೆ —

ಅಹುದು.

ಮೆರವಣಿಗೆ ಅರಮನೆಯ ಮುಂಬದಿಯ ಸಾರಿತು.

ಯಶೋ —

ಅವರೇನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು ?

ಅಂಬಿಕೆ —

ಬಾಗಿ ನಮಿಸುತ್ತಿಹ

ಪ್ರಜೆಯ ಹರಸುತಲಿಹರು.

ಯಶೋ —

ನನ್ನ ಮನಸಿನ ಕಣ್ಣು

ಆದ ವಿಭಾವಿಸಿ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಗೊಳುತ್ತಿಹುದು.

ಸಂಜೆವೇಳಗನು ತೊಟ್ಟು ಮುಗಿಲೊಂವ ತಲೆಗಿಟ್ಟು

ಹಿಮಗಿರಿಯ ಶೃಂಗವೊಂದಾಶ್ವೀಜಮಾಸದಲಿ

ತಪ್ಪಲಿನ ವನಗಳನು ಹರಸುವವೊಲಿಹರಹುದು.

ತುರುಗಿ ನಿಂತಿಹ ಜನಸ್ತೋಮದಲಿ ಒಂದು ಮುಖ

ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನವರದೃಷ್ಟಿ ಒರೆಯಿತೆ ಮನಕೆ ?

ಇಲ್ಲವೇತಕೆ ಎಂದು ಬಗೆ ಇನಿಸು ಕಲಕಿತೇ ?

ಹಾ ವಿಧಿಯೆ ಎನ್ನದೆಗೆ ಎನ್ನ ಈ ಆಸೆಗಳ

ಭರದ ಓಟವ ತಡೆವ ನೆಲಗಟ್ಟಿನೀಡದೆ

ಸಡಿಲವಾಡಿದೆಯೇಕೆ ಅದನ್ನು? ನಾನೇನಾದೆ?
(ಕೈ ಕಣ್ಣಿಗಿಟ್ಟು ದುಃಖಿಸುವಳು. ಮರಳಿ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು,
ಅಂಬಿಕೆ ಸುಮ್ಮನೆಯೇ ಕುಳಿತೇನವಾಡುತ್ತಾ?
ಆಣ್ವನೈತರವಿನೀಮಂಗಳಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ
ಮರುಳೆನ್ನ ಕಣ್ಣು ಶುಭವಾರಿಯನ್ನು ಸೂಸುತ್ತಿರೆ
ಬೇಡವೆನಪಾರದೇನೇ? ಏಳು ತ್ವರೆಮಾಡು.
ಹರಿವಾಣ ಒಂದ ತಾ; ಅಂಬಿಕೆ. ಅರಸನಿಗೆ
ನಿನ್ನ ಗುರುವಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವ ಉಪಾಯನಗಳನ್ನು
ಅದರೊಳಿಡು.

ಅಂಬಿಕೆ —

ಅಪ್ಪಣೆ.

ಯಶೋ —

ಅಂತೆ ನನ್ನ ರಸನಿಗೆ

ಮನವೊಪ್ಪಿ ಚೆಲುವಾದ ನನ್ನ ಅಂದಿನ ವಸ್ತ್ರ
ಅಮೃತರುಚಿ ಚೀನಾಂಬರವನ್ನು ತೆಗೆದಿರಿಸು;
ಅವರು ಮನವೊಪ್ಪುವಂದದೊಳಂದುಗೆಯ್ದಂತೆ
ಧಮ್ಮಿಲ್ಲವನು ರಚಿಸು, ಮೆಯ್ಯ ಸಿಂಗರಿಸು.
ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯಗಳ ನೀನೊಯ್ದು ನನಗಾಗಿ
ಪಾದದಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವೆಂದು ನಾನಿಲ್ಲಿ
ನೆನವಿನಲಿ ಪೂಜಿಪೆನು. ನೋಡಬಹುದೆಂಬ ಆ
ಜಡವಸ್ತ್ರನಿಚಯವನು ಅಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ
ಅವರ ಮನದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ನೆನಪು ಸುಳಿವಾಕ್ಷಣದಿ
ನನ್ನ ಚೇತನಗಳನ್ನು ಭಾವನೆಯ ದೇಹವನ್ನು
ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ನಾನು ಪದತಲದೊಳಿರಿಸುವೆನು.
ಸಿಂಗರಿಸು ಜಾರ, ಪೂಜೆಯ ಉಪಾಯನಗಳಲಿ
ಹಿರಿಯುಪಾಯನ ದೇಹ ನೈರ್ಮಲ್ಯ, ಅದರಿಂದ
ವಿಮಲಮನ ಅಮಲಾತ್ಮ ಸಿದ್ಧಿಪುನು ಎಂಬರಲೆ.
ಕಡಡಿರುವ ನನ್ನ ಮನ ತಿಳಿಯಾಗುವುದೊ ಏನೊ,

ಬಾ ಬೇಗ ಸಿಂಗರಿಸು. ಹತ್ತು ವರುಷದ ಹಿಂದೆ
ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದ ಜೀವಕಳೆ
ಮರಳಿ ಬಂತೆಂದು ಶಾಕ್ಯರ ನಾಡು ಉಸಿರೆಳೆದು
ಊರು ಉಕ್ಕಡ ಕಾಡು ನಗರ ಅರಮನೆಯೆಲ್ಲ
ಸಂಭ್ರಮ ಸುಖೋಚ್ಛ್ವಾಸದಿಂದ ತುಂಬಿಹ ವೇಳೆ
ನಾನು ಶೋಕದ ದೀರ್ಘ ನಿಶ್ವಾಸದುಬ್ಬಿಯಲಿ
ಗಳಿಗೆಯನು ಏಕೆ ಬೇಯಿಸಲಿ? ನನ್ನೆದೆಯರಸು
ದೂರ ಹೋಗಿದ್ದವರು ಬಳಿಗೆ ಬಿಜಗಿಯುದ್ದೇ
ಸಂತೋಷವೆಂಬೆನು. ಬಾ ಏಳು ತ್ಪರೆಮಾಡು,
(ರಾಹುಲನೂ ಅಂಬಾಪಾಲಿಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುಮು.)

ರಾಹುಲ — ಅಮ್ಮಾಜಿ, ನಿಮ್ಮ ನೋಡುವರೆ ಅಂಬಾಪಾಲಿ
ಬಂದಿಹರು (ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋಗುವನು)

ಯಶೋ — ಬರಬೇಕು. ನೀವೆ ಅಂಬಾಪಾಲಿ?

ಅಂಬಾ — ಅಹುದು. ಆ ದಾಸಿ ನಾನೇ. ಬಹಳ ದಿನದಿಂದ
ಗುರುಪತ್ನಿಯಡಿಯ ಸೇವಿಸುವಾಸೆಯೊಳಗಿದ್ದು
ಇಂದು ಆ ಪುಣ್ಯ ಕೈಸೇರೆ ಬಳಿಸಾರಿಹೆನು.

ಯಶೋ — ಗುರುಗಳಡಿಯನು ಸೇವಿಸುವ ನಿಮ್ಮ ನೋಡುವುದು
ನಮ್ಮನ್ನರದು ಪುಣ್ಯ. ನೀವವರ ಪರಿವಾರ;
ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಹೆರರು.

ಅಂಬಾ — ನೀವರಿಯದಿಹ ಮಾತೆ?
ನಮ್ಮ ಗುರುದೇವರಿಗೆ ಮೂರು ಲೋಕದೊಳ್ಳಿಲ್ಲ
ಹೆರರೆಂಬರೇ ಇಲ್ಲ. ಜಗದ ಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲ
ಗುರುಗಳಿಗೆ ಒಂದೇ ಕುಟುಂಬ.

ಯಶೋ — ಅವರನು ಬಲ್ಲ
ಎಲ್ಲರೂ ಇಂತೆ ನುಡಿಯುವಿರಿ. ನೀವವರಲ್ಲಿ
ಉಪದೇಶಪಡೆದಿರಾ?

ಅಂಬಾ -

ತಾಯಿ ನಾನಾರೆಂದು

ಎನೆಂದು ನೀವು ಕಾಣಿರಿ. ನಾನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ
ನಾಗರ ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿ ಬಾಳಿದೆನು. ನಿಮ್ಮಂಥ
ಪಾವನರು ಆ ಬಾಳಕಥೆಯ ಕೇಳುವುದು ಕೂಡ
ಸರಿಯೆನಿಸಲಾರದು. ಇಂತಿರಲು ಒಂದು ದಿನ
ಗುರುಗಳು ಅನಾಥ ಪಿಂಡಿಕನ ವನಕೈತಂದು
ಧರ್ಮವನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಲಿಹರೆಂಬ ನುಡಿ ಕೇಳಿ
ನಾನಲ್ಲಿ ಹೋದೆನು. ದಾರಿ ತಿಳಿಯದ ಜನಕೆ
ದಾರಿ ಯಾವುದು ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತು
ಕೇಳಿದೆನು. ಅಂದಿನಿಂದವರಡಿಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ
ಎಲ್ಲ ಉಪದೇಶಗಳ ಸಾರವನು ಕಂಡಿಹೆನು.
ಉಪದೇಶಪಡೆವುದಕ್ಕೆ ಎನಗಾವ ಅರ್ಹತೆ?
ವೇದಪಾರಗರಾದ ವಿಪ್ರರು, ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ
ಈಸಿ ಕಡೆಸಾರಿರುವ ಪಂಡಿತರು, ಯೋಗದಲ್ಲಿ
ಕರಣಗಳನಾದಿರುವ ತಪಸ್ವಿಗಳು, ಇವರೆಲ್ಲ
ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶ ಪಡೆಯುವರು. ಅಲ್ಪಜ್ಞೆ
ಪತಿತಿ ಪಾಮರೆ ನಾನು ಉಪದೇಶ ಪಡೆವುದಕ್ಕೆ
ಎಸರವಳಾಗುವೆನು? ಆದರೂ ಇದು ದಿಟವು.
ವಿಪ್ರರನು ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರೇತ್ತರನು ಯುಕ್ತಾತ್ಮರನು
ಮುಂದೆ ನಡೆಯಿಸಬಲ್ಲ ನಮ್ಮ ಗುರು ನಮ್ಮಂತೆ
ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನವನೂ ಮುಂಬರಿಸಿ ಪೊರೆಯುವರು.
ಒಂದೆ ಮಾತನು ಆಡಿ ಒಂದು ನೋಟದಿ ನೋಡಿ
ಸರಿಯಾದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆವುದೊಂದಲ್ಲದೆ
ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಬಾಳ್ವೆಯೂ ವ್ಯರ್ಥವೆಂದರಿಸುವರು ;
ಉದ್ಧಾರವಾಗುವುದು ಎಂತೆಂದು ತೋರುವರು.
ಬಾಳಕೂಪದಲ್ಲಿ ದುರ್ವೃತ್ತಿಪಂಕದೊಳಿರ್ದು

ಇವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಉದ್ಧೃತನಾದ ಹತ್ತಾರು
ಸಾಸಿರದ ಜೀವದಲಿ ನನ್ನದೂ ಒಂದು.

ಯಶೋ — ಉಪದೇಶ ಪಡೆದ ಮಹಿಳೆಯರುಂಟೆ ಶಿಷ್ಯರಲಿ?

ಅಂಬಾ — ನಾನಾರನೂ ಅರಿಯೆ. ಮಗಧರಾಜರಕುವರಿ
ಗೃಧ್ರಕೂಟದಲಿ ಶುಕ್ಲಾದೇವಿ ಎಂಬಾಕೆ
ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ತಾಪಸ್ಯದೊಳಗಿಹರೆಂದು
ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳನು ಗುರುವೆಂದು ಕರೆಯುವರೆಂದು
ಕೇಳಿಹೆನು. ಉಪದೇಶ ಪಡೆದಿಹರೂ ಇಲ್ಲವೊ
ಕಾಣೆನು.

ಯಶೋ — ತಾಯಿ ಅಂಬಾಸಾಲಿ ನೀವೆಲ್ಲ
ನಮ್ಮ ನಗರಕೆ ಬಂದುದೆಮಗೆ ಬಹು ಸಂತೋಷ.
ಕಪಿಲವಸ್ತುವನು ಶ್ರಾವಸ್ವಿ ಎಂದೇ ಎಣಿಸಿ
ಇಳಿವ ಬೀಡಾರವನು ನಿಮ್ಮ ಗೃಹವೆಂದೆಣಿಸಿ
ಸತ್ಕಾರದಲಿ ಕಾಂಬ ಕೊರತೆಗಳ ಮನ್ನಿಸಿ
ಆತಿಥ್ಯವನು ಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಸುಖಪಡಿಸಿರಿ.

ಅಂಬಾ — ಅಪ್ಪಣೆ. ಎನಗಿನ್ನು ಸತ್ಕಾರಗಳೆ ಬೇಡ
ತಮ್ಮನೂ ತಾವಿರುವ ತಾವನೂ ನೋಡುವುದೆ
ಕಣ್ಣು ಮನಗಳಿಗೊಂದು ಹಬ್ಬವಾಗಿಹುದೆನಗೆ.
ಪ್ರೇಮದಲಿ ತಾವಾಡಿದೆರಡು ಮಾತಿನ ಕರುಣೆ
ಕುಡಿಯಿಡುವಲತೆಗೆರೆದ ಕುಡಿಕೆ ತಿಳಿಸಿರಂತೆ
ಒಲಿದೋಡಿಬಂದ ಹಸುಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಹಾಲಂತೆ
ಆಶೆಯಲಿ ಬಳಿಸಾರಿದೀ ಎನ್ನ ಜೇತನಕೆ
ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗಿವೆ ದೇವಿ. ಗುರುಗಳಲಿ
ಯಾವ ಕೃಪೆಯನು ಕಂಡೆನೋ ಅದೇ ಕೃಪೆಯನು
ಗುರುಪತ್ನಿಯಲಿ ಕಂಡು ಆನಂದಿಸುತ್ತಲಿಹೆನು.

ಯಶೋ — ನಿಮ್ಮೊಳಿಹ ಪ್ರೇಮವೇ ಇನಿತನೂ ತೋರುತ್ತಿದೆ.

ಯಶೋಧರಾ

ಅಂಬಾ — ಮರಳಿ ದರ್ಶನವಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಯಶೋ — ಸಂತೋಷ.

ಅಂಬಿಕೆ ತಟ್ಟಿಯನು ತಂದೆಯಾ ?

ಅಂಬಿಕೆ — ಮಾಜೀ

ಇದೊ ತಂದೆ. (ತರುವಳು)

ಯಶೋ — ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಅದನವರಿಗರ್ಪಿಸು.

ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ ವಂದಿಸುವೆನೆಂದರುಹು.

(ಅಂಬಾಪಾಲಿ ಹೋಗುವಳು)

ಅಂಬಿಕೆ — ಅಪ್ಪಣೆ (ಎಂದು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮರಳಿ ಬಂದು)

ಮಾಜಿ, ತಮ್ಮನು ನೋಡಲಿರಬೇಕು

ಅಣ್ಣಯ್ಯ ಆನಂದರನು ಕರೆದು ತರುತಿಹರು.

ಯಶೋ — ಬರಲಿ. ನೀ ನಡೆ.

(ಆನಂದ ರಾಹುಲರು ಬರುವರು)

ಬನ್ನಿ ಆನಂದ ಗುರುಗಳೆ.

ಆನಂದ — ಗುರುಗಳಾನಂದ ಅತ್ತೆಯಪದಕೆ ವಂದಿಪೆನು.

ಯಶೋ — ಐದು ವರುಷದ ಹಿಂದೆ ಗುರುವೆಡೆಗೆ ಹೋಹಂದು
ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದೆಯೆ ಹೊರಟುಹೋದಳಿನ್ನುಗೆ
ಇಂದು ಅತ್ತೆಯ ನೆನವು ಬಂದಿತೇ ? ಶುಭಮಸ್ತು.

ಆನಂದ ಕುಳ್ಳಿರು. ಸೌಖ್ಯವಾಗಿರುವೆಯಾ ?

ಆಣ್ಣ ಸುಖವಾಗಿರುವರೇ ?

ಆನಂದ — ಅತ್ತೆ ಅವರ ಸುಖ

ಜನಕಾಗಿ ದುಡಿಯುವುದು ನಡೆಯುವುದು ನುಡಿಯುವುದು.

ಈ ಸುಖವನವರು ಪರಿಮಿತಿ ಮರೆತು ಪಡೆದಿಹರು.

ಯಶೋ — ಎದಾದರೂ ನಮ್ಮ ನೆನೆವರೇ ?

ಆನಂದ — (ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾವಕಾಶ ಮಾಡಿ)

ಆಗಾಗ

ಅವರ ಬಾಲ್ಯದ ಮಾತನೊಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹೇಳುವರು ;

ಅಂತ ವೇಳೆಯಲಿ ನೆನೆಯುವುದುಂಟು.

ಯಶೋಧರಾ

- ಯಶೋ — ನೆನೆವರೇ ?
ತಂದೆಯನು ? ಪುತ್ರನನು ?
- ಆನಂದ — ತಂದೆಯನು ಹಲವುಸಲ
ನೆನೆದಿಹರು ; ಪುತ್ರನನು ಒಮ್ಮೆ ನೆನೆದು ಬಲ್ಲೆ.
- ಯಶೋ — ನನ್ನನ್ನು ?
- ಆನಂದ — ತಮ್ಮನ್ನು ?
- ಯಶೋ — ಅಹುದು, ನನ್ನನ್ನು.
- ಆನಂದ — ಕಂಡಂತೆ ತಮ್ಮ ಕುರಿತಾಡಿದುದ ನಾನರಿಯೆ.
ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಧರ್ಮಿಷ್ಠೆಯಾದ ಸತಿ ಎಂತಿಹಳು
ಏನಗೆಯ್ವಳು ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿರುವುದ ಬಲ್ಲೆ.
ಆಗ ತಮ್ಮನು ಕುರಿತು ನುಡಿಯುತ್ತಿಹರೆಂದೆನಗೆ
ತೋರಿಹುದು.
- ಯಶೋ — ಏನೆಂದು ಹೇಳಿಹರು ?
- ಆನಂದ — ಸಂಸಾರ
ಏನೆಂಬುದನೆ ಕಾಣದಿಹ ನಾನು ಆ ಸುಡಿಗೆ
ಕಿವಿಗೊಟ್ಟುದಿಲ್ಲ. ಏನೆಂದರೋ ನೆನವಿಲ್ಲ.
- ಯಶೋ — ನಿಜವ ನುಡಿ. ಇದಕೆ ಸಂಶಯವೇಕೆ ? ಕೇಳಿರಲು
ನೀನದನು ಮರೆಯುವೆಯೆ ? ಅವರೆನ್ನ ನೆನೆದಿಲ್ಲ.
ಒಳ್ಳಿತು. ಒಬ್ಬಳನೆ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯೊಳುಳಿದು
ತಪಕೆ ಸಾರಿದವರೆನ್ನನು ನೆನೆಯಬಹುದೆಂತು ?
- ಆನಂದ — ಅತ್ತೆ, ಅವರಾರಾತ್ರಿ ಮನೆ ಮಠವ ತೊರೆವೆಂದು
ನೊಂದ ಪರಿಯನು ಕೇಳಿ ನಮ್ಮ ಮನ ಕರಗುವುದು.
- ಯಶೋ — ನೊಂದರೇ ತಾವು ? ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನು ನೋಯಿಸಿ ?
- ಆನಂದ — ಜಗದ ಹಿತವನು ಸಾಧಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲಿ ಗುರು
ತಮ್ಮ ತನ್ನವರ ಸೌಖ್ಯವನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದರು.

ಯಶೋಧರಾ

ಯಶೋ — ಇರುವ ಮನೆಯನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಊರ ಬೆಳಗುವರಂತೆ.
 ಆನಂದ — ಮನೆಯ ಸುಟ್ಟರೊ ತಮ್ಮ ದೀಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೋ.
 ಊರ ಬೆಳಗಿದುದು ನಿಜ.

ಯಶೋ — ನೀನಿಂತು ಮಾವನಿಗೆ
 ವಹಿಸಿಕೊಂಡಾಡುವುದು ಸಹಜ. ಅವರಡೆಯಿದ್ದು
 ನಾವು ಮಾಡದೆ ಬಿಟ್ಟ ಶುಶ್ರೂಷೆಗಳನೆಲ್ಲ
 ಮಾಡುತ್ತಿಹೆ. ಸಂತೋಷ ; ಯಾರಿಂದಲಾದರೂ
 ಆಣ್ವನಿಗೆ ಸೇವೆ ಸಂದೊಡೆ ಸಾಕು. ಬಹುಜನರು
 ಅವರನಾಶ್ರಯಿಸಿಹರೆ?

ಆನಂದ — ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದ ಮಂದಿ.
 ಅವರ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿ ಮನೆ ಮಂದಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
 ಹೊರಟುಬಂದವರೆನಿತು ! ಎಲ್ಲಿಯೋ ಬಂದವರು
 ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ ಊರಿಗೇ ಹೋಗದೆ
 ನಿಂದ ಜನರಿನ್ನೆನಿತು ! ಮನೆ ಮಠವ ಬಿಡದಂತೆ
 ಸಂಸ್ಕೃತಿಯದಂದುಗದ ಬಲೆಯ ಕಂಡಿಗಳಿಂದ
 ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವಾದರೂ ತಲೆಯ ಹೊರಗಡೆಗಿಟ್ಟು
 ಬಿಡುಗಡೆಯ ಆಕಾಶವೆಂತಿಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು
 ಕಂಡ ಚೇತನವೆಷ್ಟು ? ಯಾರಿದನ್ನು ಹೇಳುವರು ?
 ಈ ಆರು ವರುಷದಲಿ ಇವರ ಉಪದೇಶದಲಿ
 ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಮಂದಿ ತ್ಯಾಗವನ್ನು ವರಿಸಿದರು.

ಯಶೋ — ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಮನೆಯ ಬೆಳಕುಗಳು ನಂದಿದುವು ;
 ಇಲ್ಲವೇ ಮಸಕಾದುವು. ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನಂತೆ
 ಎಷ್ಟು ಸಾವಿರಮಂದಿ ನೊಂದರೋ. ಇದವೊಂದು
 ಹೆಮ್ಮೆಯೆಂದುಸುರುತಿಹೆಯೇ ನೀನು ! ಅದು ಸರಿ.
 ಹೆಣ್ಣುಸುರಿಗಲ್ಲದಿದರುಮೈಳದ ಅರಿವಹುದೆ ?
 ಎನಗೆ ರಕ್ಷಕರು ಬೇರೆಯು ಜನರು ಇದ್ದರು.

ಯಶೋಧರಾ

ನೀನು ರಕ್ಷಿಸಲೆ ಬೇಕೆಂಬ ಜನ ಇರಲಿಲ್ಲ.
 ಆದರೂ ನಿಮ್ಮ ಮಾವನು ನೀನು ಹೋದಂದು
 ಆರಮನೆಗೆ ನೆರೆಮನೆಗೆ ಊರಿಗೆ ನಾಡಿಗೆ
 ಎನಿತು ಉಬ್ಬಿಸವಾಯ್ತು. ಇದಕೆ ಮಿಗಿಲಿದ ಎನಿತು
 ಬೇಗುದಿಯೊಳಿಂತು ಹೆಂಡಿರು ನೊಂದು ಬೆಂದರೋ
 ನಿಮ್ಮ ಉಪದೇಶದಲಿ! ಇದನ್ನೇಕೆ ನೆನೆಯಿರಿ?
 ನೋವ ಬೀಜವ ಬಿತ್ತಿ ಹುಲುಸಾದ ಬೆಳೆ ತೆಗೆದು
 ಬೇನೆಯನ್ನವ ಬಡಿಸಿ ಕಣ್ಣೀರುಗಳ ಕುಡಿಸಿ
 ಹೆಮ್ಮೆಪಡುತ್ತಿರುವರೆ ತವಸಿಗಳು? ಮನಸಿನಲಿ
 ಕಲ್ಮಷಗಳಿಹವೆಂದು ಮನೆಗಳನು ಬಿಟ್ಟೋಡಿ
 ಹೆಂಡಿರನು ಮಕ್ಕಳನು ಬೇಯಿಸಲು ತ್ಯಾಗವೇ?
 ವನದೊಳಿಹ ವೊದೆಗಳನು ಜಯಿಸುವೊಡೆ ಕಿಚ್ಚಿಕ್ಕಿ
 ಹುಲ್ಲೆ ಮರಿಗಳ ಸುಡುವ ನೀತಿಯಿದು.
 (ಅಂಬಿಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು) ಅಂಬಿಕೆ
 ಏನಾಯ್ತು? ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಬಂದೆ?

ಅಂಬಿಕೆ — (ಆತುರದಿಂದ) ಅಮ್ಮಾಜಿ,
 ತಾವು ಗುರುಗಳ ನೋಡಬಹುದಂತೆ.

ಯಶೋ — ಅಹುದೆ.

(ಎಂದು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದಿದ್ದು ಮರಳಿ ಕುಳಿತು)
 ಯಾರು ಹೇಳಿದರು?

ಅಂಬಿಕೆ — ಗುರುದೇವರೇ ಹೇಳಿದರು.

ಯಶೋ — ಏನು ನಡೆಯಿತು ಹೇಳು.

ಅಂಬಿಕೆ — ಹರಿವಾಣವನು ಹಿಡಿದು
 ಬಳಿಗೆ ಹೋದೆನು. ಸಾರಿವುತ್ತರಿಗೆ ಗುರುಗಳು
 ಏನನ್ನೋ ತಿಳುಹುತ್ತಿದ್ದರು. ತಟ್ಟಿಯನು ಅವರ
 ಮುಂದಿಟ್ಟು ಮಂಡಿಯೂರಿದೆ ನಾನು. ಅವರದಕೆ

ಯಶೋಧರಾ

ಒಳ್ಳಿತಾಗಲಿ ಎಂದು, ಏನು ಇದು ಅಂಬಿಕೆ
ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಸಮ್ಮರಸಿಯರು ತಮ್ಮೆಡೆಗೆ
ಈ ಉಪಾಯನಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿರುವರೆಂದೆನು.

ಯಶೋ — ಅಡಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದರೆನ್ನ ಬಾರದೆ ಇತ್ತೆ?

ಅಂಬಿಕೆ — ಹೆಣ್ಣಾದ ಮಾತ್ರಕೇ ಅಷ್ಟು ಅಗ್ಗವೆ ಮಾಜಿ?
ಅಡಿಯ ಸುಡಿ ಅರ್ಪಣೆಯ ಸುಡಿ ನಿಮಗೆ ಇಷ್ಟವಿರೆ
ಸತಿಯಾದ ನೀವು ಅಡಿರಿ. ನಾನು ಆಡಲೆ?
ನೀವೆನಗೆ ರಾಣಿ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲೆ?
ಈ ಉಪಾಯನಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿರುವರೆಂದೆನು.

ಶುಭಮಸ್ತು ಎಂದರು. ಕಳುಹಿದುದು ನೀವೆಂದು
ತಿಳಿಯಿತೋ ಇಲ್ಲವೋ ನಾಕಾಣೆ. ಇದನೆಂತು
ಅರಿಯಿಸುವೆನೋ ಎಂದು ನಾನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರಲು
ದೂರದೊಳಗಿದ್ದ ಅಂಬಾಪಾಲಿ ಗುರುಗಳಿಗೆ,
ದೇವಿ ಗುರುಪತ್ನಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಗುರುಗಳನ್ನು
ನೋಡುವುದು ಸರಿಯೊ ಸಲ್ಲದೊ ಎಂಬ ಶಂಕೆಯಲಿ
ತಾವು ತಲಿಲ್ಲ, ಕಳುಹಿರುವರು, ಎಂದರು.

ಗುರು ಅದಕೆ, ಯಾರಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಬರಬಹುದು,
ನಾವು ಹೊಗಳುತ್ತಿರುವ ಧರ್ಮವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ
ಇವರು ಬರಬಾರದು ನೋಡಬಾರದು ಅವರು
ಎಂಬ ನಿಯಮನ ನಿಷೇಧಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದರು.

ಆಗ ಅಂಬಾಪಾಲಿ ನನ್ನ ಒಂದೆಡೆಗೊಯ್ದು,
ದೇವಿ ಗುರುಗಳ ನೋಡಬಹುದು ಬರಹೇಳಿ
ಸಾರಿವುತ್ರರ ನಾನು ಕೆಲಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವೆನು,
ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇದ ನಿಮಗೆ ಬಿನ್ನಯಿಸುವರೆ
ಓಡಿಬಂದೆನು ಮಾಜಿ.

(ಯಶೋಧರೆ ಸುಮ್ಮನಿರುವಳು)

ಯಶೋಧರಾ

ಸುಮ್ಮನಿರುವಿರೆ ಮಾಜಿ.

ತಳುವಲೇತಕೆ?

ಯಶೋ — ಆಣ್ಣ ಬರಹೇಳು ಎಂದರೇ?

ಅಂಬಿಕೆ — ಬರಲು ತಪ್ಪಿಲ್ಲವೆಂದರು ಮಾಜಿ.

ಯಶೋ — ಅನಂದ

ಆಣ್ಣನನು ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಲೆ?

ಅನಂದ — ಅದಕೆ ಏನಡ್ಡಿ?

ಯಶೋ — ಬರಲಿ ಎಂದೆನಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಬರಹೇಳು ಎನಲ್ಲಿಲ್ಲ;
ಬರಲು ತಪ್ಪಿಲ್ಲವೆಂದರು. ಎಂತು ಹೋಗುವೆನು?
ಹೋಗಿ ಎದುರಲಿ ನಿಲಲು ನುಡಿಸುವರೊ ನುಡಿಸರೋ?
ಯಾವ ಧೈರ್ಯದೊಳವರ ಬಳಸಾರಿ ನಿಲ್ಲಲಿ?

ಅನಂದ — ನುಡಿಸದಿರುವರೆ ಅತ್ತೆ? ತನ್ನವರ ಮನಗಳನು
ಸಂತೋಷಪಡಿಸಲೆಂದೇ ನೂರು ಯೋಜನವ
ನಡೆದುಬಂದಿಹರಲೆ?

ಯಶೋ — ನೂರು ಯೋಜನದಗಲ
ಸಾಗರಕೆ ಸೇತುವೆಯ ಕಟ್ಟಿ ಸೇನೆಯ ನಡೆಸಿ
ಪ್ರಿಯೆಯನುಳಿದಿರಲಾರೆನೆಂದು ಬಹು ಹಂಬಲಿಸಿ
ಸತಿಗಾಗಿ ಹಗೆಗಳನು ಸದೆದ ಸಾಕೇತಪತಿ
ಸೀತೆಯನು ಬಾರೆಂದು ಕರೆಕಳುಹಿ ಬಂದಂದು
ಮೊಗವನೊಂದೆಡೆಗೆ ತಿರುಹಿದನಂತೆ. ಅನಂದ,
ಈ ಕತೆಯ ನೀಕೇಳಿ ಅರಿಯೆಯಾ? ಸತಿಗಾಗಿ
ಇನಿತ ಮಾಡಿದನೆಂದು ಜನ ನುಡಿವುದೇ ಎಂದು
ನಾಣ್ಣುವಿದುದಂತೆ. ಆತನ ವರ್ತನೆಯ ನೋಡಿ
ವಶಿಯೆಂದು ಲೋಕ ಮೆಚ್ಚಿತು. ಸತಿಯ ಗತಿಯೇನು?
ಗಂಡು ನಾಚಿತು ಅಣ್ಣ. ನಾಣದೇ ಹೆಣ್ಣು?
ಇಲ್ಲವೇ ತನ್ನಡೆಯನಿವನು ಧರಿಸಿದನೆಂದು

ಗಂಡುಡೆಯ ತಾನು ಧರಿಸುವುದು ತರವವ್ವದೋ?
ನೂರು ಯೋಜನ ದೇಶದಂತರವ ಕಳೆದವರು
ಮನಸು ಮನಸಿನ ಮಧ್ಯದಭ್ಯಂತರವನಂತೆ
ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರಬಹುದು.

ಅಂಬಿಕೆ —

ಅಮ್ಮಾಜಿ, ಈ ಮೊದಲು

ನೋಡಲಾಗದೆ ಎಂದು ನೊಂದಿರೇ. ನೋಡುವುದು
ದೋಷವಲ್ಲೆಂಬರಲ್ಲಿ? ಬಂದು ನೋಡಿರಿ.

ಯಶೋ —

ನೋಡುವೆನು ಅಂಬಿಕೆ. ಎಲ್ಲಿಯಾದರು ಕುಳಿತು
ಮರೆಯಿಂದ ನೋಡುವೆನು. ಬಳಿಗೇಕೆ ಸಾರಲಿ?

ಆನಂದ —

ಇಂತೇಕೆ ನೆನೆಯುವಿರಿ ಅತ್ತೆ. ಬರಬೇಕೆಂದೆ
ಗುರುಗಳಭಿಮತವೆಂದು ತೋರುವುದು.

ಯಶೋ —

ಆನಂದ

ಅಭಿಮತವನೂಹಿಸುವೆವೇಕೆ? ಎನ್ನಾಣ್ಣನನು
ನೋಡಬಹುದೆಂದಾಯ್ತು. ಸಾವಿರದ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ
ಎಲ್ಲಿಯೋ ಯಾವಾಗಲೋ ಸೇರಿ ನೋಡುವೆನು.
ಎಲ್ಲರಂತಲ್ಲ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ಸತಿ ಎಂದು
ಕೃಪೆಯ ತೋರುವುದಾಗೆ ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬಿಜಗೈಯ್ದು
ನನ್ನ ಸೇವೆಯ ಕೊಳಲಿ.

ಅಂಬಿಕೆ —

ಇಂತೆಂಬರೇ ಮಾಜಿ?

ಯಶೋ —

ಎನೆಂದೆನಂಬಿಕೆ? ನಗರಿಗೈತಂದಿಹರು;
ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದಿಹರು; ನೋಡುವುದು ತಪ್ಪಲ್ಲ;
ಇಲ್ಲಿ ಬರುವುದು ತಪ್ಪೆ, ಕಷ್ಟವೇ? ಬರಬೇಕು.
ನಾನೊಂದು ವಸ್ತುವೆಂದವರು ಎಣಿಸುವುದಾಗೆ
ನಾಹೇಳಲೇಕೆ? ತಾವೇ ಇಲ್ಲಿ ಬರುವರು;
ನೋಡುತ್ತಿರು.

ಆನಂದ —

ಅತ್ತೆ ಗುರುಗಳಿಗೆ ನಿಮ್ಮರ್ಥವನು

ಯಶೋಧರಾ

ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಬೇಕು ; ಹೇಳದೆ ಇರಲು
ಬರುವರೋ ಇಲ್ಲವೋ ?

ಯಶೋ —

ನೀ ಹೇಳು ಆನಂದ.

ಅತ್ತೆಯಾಗಿಹ ನಾನು ಅಳಿಯನಾಗಿಹ ನೀನು
ಎಳೆಯತನದಿಂದಲೂ ಜೊತೆಯಲೇ ಬೆಳೆದೆವು.
ವಾವೆಯಲಿ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಬೆಳೆದುದರೊಳಕ್ಕಯ್ಯ,
ಯುವರಾಣಿಯಾದಂದು ಅತ್ತೆ, ಇನ್ನೀಗಲೋ
ಗುರುವಿನಂದಿನ ಪತ್ನಿ ; ಇನಿತು ವಿಧದಲ್ಲಿ ನಾನು
ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗೆ ಪಾತ್ರಳಾಗಿಹೆನು. ಗುರುಗಳಿಗೆ
ನನ್ನ ಅಭಿಮತವ ತಿಳುಹುವುದ ನೀಕೈಕೊಂಡು
ಉಪಕಾರಮಾಡು.

ಆನಂದ —

ಆಗಲಿ ಅತ್ತೆ ತಿಳುಹುವೆನು.

ಅಂಬಿಕೆ —

ಊಳಿಗದ ಹೆಣ್ಣು ಮಾಡುವುದೊಂದು ಅರಿಕೆಯಿದೆ.

ಯಶೋ —

ಹೇಳು.

ಅಂಬಿಕೆ —

ಗುರುಗಳಿಗೆ ಈ ಮಾತನರುಹುವುದರಲಿ
ಅಪಚಾರವಾಗದಿರಬೇಕು.

ಯಶೋ —

ಕೇಳಾನಂದ ;

ಹೆಣ್ಣಾದ ಮಾತ್ರಕೇ ಅಗ್ಗವೇ ಎಂದವಳು
ಈಗ ಅಪಚಾರಕಂಚುವಳು.

ಅಂಬಿಕೆ —

ಆಗಣ ಮಾತು

ತಗ್ಗಿ ನುಡಿದುದು ತಾಯಿ ; ಈಗ ಕಳುಹುವ ಮಾತು
ಸೆಡೆದು ನಿಂತಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು.

ಯಶೋ —

ಆನಂದ

ಅಣ್ಣನಿಗೆ ನನ್ನ ಭಿನ್ನ ಹವ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಮಾತು
ದರ್ಪದಲ್ಲಿ ನುಡಿದುದಲ್ಲೆಂದರುಹು. ಇದು ನಿಜ.
ಮೆಲುಹು ಮರೆಸಿದ ಬಿರುಸು ಮೆಲುಹಾಗಿ ತೋರುವುದು ;

ಯಶೋಧರಾ

ಎನಿಸು ಮೆಲುಹಾದರೂ ಮೇಲೆ ಬಿರುಸನು ಹೊದೆಯೆ
ಬಿರುಸಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ಎನಗಹಂಕೃತಿಯಿಲ್ಲ.
ಆಣ್ವಸಿಗೆ ಬೇಡವಾದೆನೆ ಎಂಬ ಬೇಸೆಯಲಿ
ನುಡಿದಿಹೆನು. ಸರಿಯಾಗಿ ಬಿನ್ನಯಿಸು.

ಆನಂದ —

ಅಷ್ಟಣೆ.

—

ಸ್ಥಾನ ೬

ಯಶೋಧರಯ ಅಂತಃಪುರ. ಯಶೋಧರೆ ಅಂಬಿಕೆ.

ಅಂಬಿಕೆ — ನೀವು ಹೇಳಿದ ಮಾತ ಆನಂದರಿಂದ ಗುರು
ಸಿನ್ನೆಯೇ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಆದರೂ
ಬರುವರೋ ಇಲ್ಲವೋ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

ಯಶೋ — ಇದುವರೆಗೆ
ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿಹುದಲ್ಲ; ಸಾಲದೆ?

ಅಂಬಿಕೆ — ಅಮ್ಮಾಜಿ. ನೀವು ಕೋಪಿಸಬೇಡಿ. ದಾಸಿಗಿದು
ಅಧಿಕಪ್ರಸಂಗವೆನಬೇಡಿ. ಈ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ
ಊರಜನಕುಪದೇಶ ಹೇಳುವರು ಗುರುಗಳು.
ಸಜ್ಜಿಯಲಿ ಕುಳಿತು ಬೋಧಿಪರಂತೆ. ಪಕ್ಕದಲಿ
ಚಿತ್ರಶಾಲೆಯ ಬಾಗಿಲೆಡೆ ತೆರೆಯ ಮರೆಯಿಂದ
ನೀವು ಅವರನು ನೋಡಿ, ಮಾಜಿ. ನಾಚಿಕೆ ಬೇಡ.
ಹತ್ತುವರುಷದ ದಿವಸ ಅಗಲಿದ್ದು ಬಳಿಸಾರಿ
ಒಂದು ಮನೆಯಲೆ ಇರುತ ಪತಿಯ ನೋಡದೆ ಇಹುದು
ಯಾವ ದೈವಕೆ ಪ್ರೀತಿ? ನೋಡುವರೆ ಆಸೆ ಇದೆ;
ನೋಡಬಹುದೆಂದಿಹರು; ಇನ್ನು ಬಡಲೇಕೆ?

ಯಶೋ — ಎನ್ನಂತೆ ಆಣ್ವನೂ ಹತ್ತುವರುಷದ ದಿವಸ
ಅಗಲಿದ್ದು ನಾನಿರುವ ತಾಣಕೇ ಬಂದಿಹರು.
ಆದರೂ ನೋಡಬೇಕೆಂಬಾಸೆಯಲಿ ಸಿಲುಕಿ
ತೊಳಲದಿರುವರು ನೋಡು. ಇವರ ಸತಿಯಾದವಳು
ಇವರಂತೆ ದೃಢಚಿತ್ತಳಾಗಿ ಇರಬೇಕಲ್ಲೆ?
ಕೇಸರಿಗೆ ಸತಿಯೆಸಿಸಬೇಕೆಂಬ ಜೀವದೆದೆ
ಹರಿಣಿಯವೊಲಂಬುಕುಳಿಯಾಗಿಹುದು ತಕ್ಕುದೇ?
ಆಸೆಯಿದೆ, ಅವಕಾಶವಿದೆ; ಆದರಾಸೆಯನು

ಯಶೋಧರಾ

ಮುಚ್ಚು ಮರೆಯಲಿ ಇಂತು ಸಲಿಸುವುದು ಸರಿಯೆಂದು
ತೋರದಿದೆ. ಇದರಿಂದ ನಾನಂತು ಮಾಡೆನು.

(ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಅಂಬಾಪಾಲಿ ಕಾಣುವಳು)

ಬನ್ನಿ ಅಂಬಾಪಾಲಿ.

ಅಂಬಾ — ವಂದಿಪೆನು ದೇವಿಯರೆ.

ಗುರುದೇವರಿತ್ತಲೈತರಲಿಹರು. ಅದ ತಮಗೆ
ಅರುಹಬಂದೆನು.

ಯಶೋ — ತಾಯಿ ತಂಗಿ ಅಂಬಾಪಾಲಿ,
ಎಂಥ ಸಂತಸದ ವಾರ್ತೆಯ ತಂದು ಸಲಹಿದಿರಿ.
ಈ ಹಾರವನು ಕೊಳಿರಿ. ನನ್ನ ಈ ಸಂತಸವ
ಇಮ್ಮಡಿಸಿ.

ಅಂಬಾ — ಗುರುಗಳ ಪ್ರಸಾದವನು ಕೊಳುವಂತೆ
ಇದನು ಕೊಳುವೆನು.

ಯಶೋ — ಅಂಬಿಕೆ, ನನ್ನ ಹೆರಳಿನಲಿ
ಹೂವಿದೆಯೆ ನೋಡು, ಸರಿಮಾಡು, ಚೀನಾಂಬರದ
ಮೇಲು ಸೇಲೆಯನು ಕೊಡು. ಪೀಠವನು ಸರಿಪಡಿಸು.
(ಅಂಬಾಪಾಲಿಯನ್ನು ಕುರಿತು)

ಸಿಮ್ಮೊಡನೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿದರೆ?

ಅಂಬಾ — ಆನಂದರನು
ಕರೆದು, ಇಲ್ಲಿಗೆ ವೋಪ, ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿ,
ಕೇಳಿ ನಾನೇ ಇತ್ತ ಅರುಹಬಂದೆನು ದೇವಿ.

ಯಶೋ — ಸಂತೋಷ.

(ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಂಬಿಕೆ ಹೆರಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸರಿಪಡಿಸಿ ಉತ್ತರಿಯವನ್ನು ತಂದು
ಹೊದಿಸುವಳು. ಬುಧ್ಧನೂ ಆನಂದನೂ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಕಾಣುವರು.)

ಅಂಬಿಕೆ, ಅಣ್ಣಯ್ಯನನು ಕರೆಸು ;
ತಟ್ಟಿಯನು ತಾ.

ಯಶೋಧರಾ

(ಬುದ್ಧನು ಒಳಗೆ ಬರಲು ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಅಡಿಯಬಳಿ ಇಟ್ಟು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವಳು)

ಅಡಿಯ ಮುಟ್ಟಬಹುದೇ ಕೇಳು.

ಬುದ್ಧ — ಮುಟ್ಟಿದೊಡೆ ತಪ್ಪಲ್ಲ; ಮುಟ್ಟದಿರೆ ಒಳಿತು.

ಯಶೋ — ತಪ್ಪಲ್ಲದಿರುವುದೇ ಸಾಕೆನಗೆ.

(ಎಂದು ಪಾದವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವಳು.)

ಬುದ್ಧ — ದೇವಿಯರು

ಏನಗೆಯ್ದೊಡೆ ಅದುವೆ ಒಳಿತು.

(ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮೌನವಾಗಿರುವರು. ಅಂಬಾಪಾಲಿ ಅಂಬಿಕೆ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗುವರು.)

ಯಶೋ — ಆನಂದ,

ಪೀಠವನು ಕೊಡು. ದೇವರಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಬೇಕು.

ಬುದ್ಧ — ಕುಳ್ಳಿರಿ. ಆನಂದ ಕುಳಿತುಕೊ. ದೇವಿಯರು

ನೋಡಕೂಡದೊ ಎಂದು ಸಂಶಯದೊಳಿಹರೆಂದು

ಆನಂದ ಹೇಳಿದನು. ಆಸಿಯಮವೆಮಗಿಲ್ಲ.

ಹೋಹೆಡೆಗೆ ಹೋಗುವುದು, ನುಡಿಯುವೆಡೆ ನುಡಿಯುವುದು,

ಎಲ್ಲ ಎಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸರಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುವುದು,

ಇದ ಕಲಿಯಬೇಕು ಸಂನ್ಯಾಸಿ; ಒಹುದಿಸದಿಂದ

ನೋಡದಿರ್ದಿಹರು ನೋಡಲಿ ಎಂದು ಬಂದೆನು.

ಯಶೋ — ಬೇಗೆಯಲಿ ಬೆಂದ ಬೇವಕೆ ಇಂದು ತಣ್ಣಾಯ್ತು.

ನಮ್ಮಳಿಯ ಆನಂದನಿಗೆ ನಾನು ಚಿರಪುಣೆ.

ಬುದ್ಧ — ಒಹುತೆರನ ಯೋಚನೆಯ ಮಾಡಿ ನೊಂದಿಹರೆಂದು

ಆನಂದ ಹೇಳಿದನು. ಚಿಂತೆಯೇ ಕಷ್ಟ.

ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರುವ ಹಾವನಟ್ಟುವ ರೀತಿ

ಮನದ ಬಾಗಿಲಿನಿಂದ ಅದನಟ್ಟುತಿರಬೇಕು.

ಅಭ್ಯಾಗತನ ಕಂಡು ಗೃಹಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಂತೆ

ಮನದೊಳೆಡೆಗೊಟ್ಟು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಪೂಜಿಸಲು ಅದು

ದುವಾಸನಾಗುವುದು.

ಯಶೋಧರಾ

ಯಶೋ —

ಇದ ನಾನು ಅರಿತಿಹೆನು.

ಬುಧ್ಧ —

ಪತಿ ಈತನೆಂದೆನ್ನ ಬೇವ ಸೂರ್ಯನೊಳಂದು
ಸತಿಯಾದವಳ ಬೇವರಾಜೀವ ಕೆಳಗಂಡು
ಮಲರಿತೆಂತಂತೆ ಆ ಪತಿಯಾತ್ಮದಾರಾಮ
ಸತಿಯೊಲುಮೆಯುಸಿರಿನ ವಸಂತ ಮಾರುತನಿಂದ
ನಿದ್ದೆತಿಳಿದರಳಿ ತನ್ನೆದೆಯ ನರುಗಂಪಿನಲಿ
ತನ್ನ ತಾನರಿತುಕೊಂಡುದು. ಇದಕೆ ಸಂಶಯವೆ?
ಆ ಪ್ರೇಮವಂದೆನ್ನ ಹೃದಯಸದ್ದದೊಳಿಟ್ಟ
ಸಮ್ಮೋದದೊಂದು ನಂದಾದೀಪ ಈಗಳೂ
ಎನ್ನ ಅಂತರ್ಧವನು ತೃಪ್ತಿಯಲಿ ಬೆಳಗುತಿದೆ.
ಇರುಳು ತಮವನು ತಾಗಿ ಬಾಂದಳದ ಚೆಲುವಾಗಿ
ಬೆಳಕ ಬೀರಿದ ತಾರೆ, ಹಗಲು ನೇಸರ ನೆರೆದು,
ಮರೆಯಿಂದ ಜಗವ ಬೆಳಗುವವೊಲಾತಣಿವನಗೆ
ಸಿದ್ಧಿಯಿಂದೊದವಿದ ಮನಃಪ್ರಸಾದದಿ ಬೆರೆದು
ಬಳಿಸಾರಿ ಬಂದ ಆತ್ಮಗಳ ಸುಖಗೊಳಿಸುತಿದೆ.
ಪತಿಗೆ ಬೇಡದೆ ಹೋದೆನೆಂದು ನೆನೆದುದು ಸಾಕು ;
ಚಿಂತೆಯನು ಸಾಧಿಸುವ ಈ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯನು
ಕೊನೆಮಾಡಿ ಇನ್ನು ಶಾಂತಿಯನರಸಿ.

ಯಶೋ —

ಎನ್ನ ಮನ

ಈ ಅನುಗ್ರಹದ ನುಡಿಯಿಂದಲೇ ಶಾಂತಿಯನು
ಪಡೆದಿಹುದು. ಇನ್ನೆನಗೆ ಚಿಂತೆಯೆಂಬುದು ಇಲ್ಲ.

ಬುಧ್ಧ —

ಯಾವುದೋ ಸಂದೇಹವಿಹುದು.

ಯಶೋ —

ತಪ್ಪಾಗದಿರೆ

ಕೇಳುವುದು ಎರಡು ಮಾತಿದೆ.

ಬುಧ್ಧ —

ಕೇಳಬೇಕು.

ಯಶೋಧರಾ

ಯಶೋ — ಈಗ ನನ್ನ ಸು ನೋಡಬಹುದೆನಲು ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು
ವನಕೆ ಹೋಗುವ ಕಾರ್ಯವೇನಿತ್ತು? ಎಳೆವಣ್ಣು,
ಪತಿಯೆ ಪರದೈವ, ಎರೆಯನೆ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವ,
ಹಸುಳೆಯೇ ಜೀವ, ಎಂದೊಲವಿನೋಲಾಟದಲಿ
ಸುಖವಾಗಿ ಇದ್ದವಳ ದುಃಖದಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿ
ಹೊರಟುಹೋದುದು ಏಕೆ?

(ಬುಧ್ಧನು ಸುಮ್ಮನಿರುವನು)

ಆನಂದ, ಕೇಳಿದುದು

ಅಪರಾಧವಾಯಿತೋ?

ಬುಧ್ಧ —

ಇಲ್ಲ; ಕೇಳಿರಿ.

ಯಶೋ —

ಇನ್ನು

ಎನ ಕೇಳಲಿ ನಾನು. ನನ್ನಂತೆ ನೂರು ಜನ
ನೋಯುತಿರುವುದೆ ಎಂದು ನೆನೆದು ನಾ ನೋಯುವೆನು.
ಹೋಹಂದು ನನಗೆ ಹೇಳದೆ ಹೋದುದೇತಕೆ?
ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನರಸಿ ಹೋಹವರು ಸತಿಯರಿಗೆ
ತಿಳಿಸಿ ಹೋಗುವುದಾಗದೆ? ಬೇಡವೆಂಬರು,
ತಡೆವರು, ಎಂದು ಭೀತಿಯೆ? ಧರ್ಮದಲಿ ನಡೆಯೆ
ಸತಿಯಾದವಳು ತಾನು ತಡೆಯಾಗಿ ನಿಲುವಳೇ?

(ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸುಮ್ಮನಾಗುವಳು, ಮರಳಿ)

ಹತ್ತು ವರುಷದ ಮೇಲೆ ಮರಳಿ ಬಿಜಗಿಯ್ದವರ
ಬಿರುಸಾದ ನುಡಿಯಿಂದ ದುಷ್ಟರಿಸುತಿಹೆನಹುದು.

ಬುಧ್ಧ —

ಇದೆ ಎನಗೆ ಸತ್ಕಾರ. ಸಮಚಿತ್ತನಾಗಿಹೆನು.
ಹೇಳುವುದನೆಲ್ಲ ಸಂತಸದಿಂದ ಕೇಳುವೆನು.

ಯಶೋ —

ಲೋಕಕ್ಕೇ ಧರ್ಮವನು ಕಲಿಸುವರು ಬಂದಿರಲು
ತಿಳಿಯದುದನ್ನೆರುಹಿ ಕಲಿಯುವ ಎಂದೆ ನುಡಿಯುವೆನು.
ಪತಿ ತೆರಳಬಾರದೆಂದೇ ಪತ್ನಿ ತಡೆಯುವೊಡೆ

ಕೆಡೆದು ನಡೆವುದು ಪತಿಗೆ ತಕ್ಕುದೇ? ಎರಡುಸಿರು
 ಒಂದಾಗಿ ಬೆರೆವ ಎಂದೊಪ್ಪಿ ಜೊತೆಯಾಗಿರುತ
 ಎರಡರಲಿ ಒಂದು ಸಂಬಂಧ ಸಾಕೆನಲಾಗಿ
 ಅಲ್ಲಿಗೇ ಅವರ ಒಪ್ಪಂದ ಕೊನೆಯಾಗುವುದೆ?
 ಎರಡನೆಯ ಜೀವ ಒಪ್ಪುವ ಮುನ್ನ ದಾಂಪತ್ಯ
 ಮುಗಿಯಬಹುದೆಂತು?

ಆನಂದ — (ಎದ್ದು) ನಾ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದೊಳಿರಲೆ?

ಬುದ್ಧ — ಇಷ್ಟದಂತೆಸಗು.

ಯಶೋ — ಬೇಡ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರು.

ಸುನ್ಯಾಸಿಪತಿ ಅವನ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ಸತಿ
 ಇವರೇ ಜೊತೆಯೊಳಿದ್ದರು ಎನಲು ಜನತೆಯಲಿ
 ಅಲ್ಲಸಲ್ಲದ ಮಾತು ಬರಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಗೆ
 ಇಂತೊಂದಪತ್ಯಾತಿ ಬರುವಂತೆ ನಡೆಯುವೆನೆ?
 ಈಗ ಸಂದಿಹ ಯಶದ ರಜತಗಿರಿ ಮುಗಿಲೇರಿ
 ಧವಳಗಿರಿಯಾಗಲಿ, ಜಗಕೆ ಹಿರಿದೆಸಿಸಲಿ.
 ಅಲ್ಲದೆಯೊ ನಾನು ಕೇಳುವ ಮಾತ ಹಲಜನರು
 ಕೇಳುತ್ತಿರುವರು. ಅವರ ಸಂಶಯವ ಹರಿಸುವರೆ
 ಎನಹೇಳುವುದೆಂದು ನೀನು ಅರಿತಿರಬೇಕು.
 ದೂರುವುದಕೆಂದು ನುಡಿದವಳಲ್ಲ ನಾನಿಂತು ;
 ಧರ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮವನರಿಯಲೆಂದೆ ಕೇಳುತ್ತಲಿಹೆನು.

ಬುದ್ಧ — (ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಬಿಟ್ಟು)

ಧರ್ಮಸೂಕ್ಷ್ಮವನರಿವ ಮನ ತನ್ನ ಸುಖದಿಂದ
 ಧರ್ಮವನು ಅಳಿಯಲಾಗದು. ಮೂಲಸೂತ್ರವಿದು.
 ನಾನೆಂಬ ಭಾವನೆಯ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಬಾಳ್ವದುಕು
 ಧರ್ಮಪಥವನು ಬಿಟ್ಟು ಅಲೆಯುತ್ತಿದೆ ನಿಶ್ಚಯ.
 ಎನ್ನಿಂದ ಅನ್ಯರಿಗೆ ಒಳಿತಾಗಲೆಂಬುದೇ

ಯಶೋಧರಾ

ಸದ್ಯಃ ಪ್ರಮಾಣ ಧರ್ಮದೊಳಿರುವೆಂಬುದಕ್ಕೆ.

(ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಸುಮ್ಮನಿರುವನು)

ಸಂಸಾರವೆಂಬ ದುಷ್ಪಾರ ಕೂಪಾರದಲಿ
ಹುಟ್ಟು ಬೆಳೆ ಅಳಿ ಎಂಬ ಆವರ್ತದಲಿ ಸಿಲುಕಿ
ತೊಳಲುತ್ತಿಹ ಜೀವವನು ರಕ್ಷಿಸುವುದೆಂತೆಂದು
ತಿಳಿವುದಕ್ಕೆ ನಾನಂದು ಮನೆಯಿಂದ ತೆರಳಿದೆನು.
ಸಂಸಾರದಲಿ ಹೇಸಿ ವನದ ಶಾಂತಿಯನೆಳಸಿ
ತಪಕೆ ಸಾರಿದೆನಲ್ಲ. ಸುಖವೆನ್ನ ಬಳಸಿತ್ತು.
ಜನದ ಮಂಗಳಕಾಗಿ ಸೌಖ್ಯಗಳ ತೊರೆದೆನು;
ಕಷ್ಟಗಳ ವರಿಸಿದೆನು; ಬೇನೆಯಲಿ ಧುಮಿಕಿದೆನು.

(ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣ ಬಿಟ್ಟು)

ಎನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದಾಕೆ ಧರ್ಮಿಷ್ಠೆ ದೃಢಚಿತ್ತೆ
ಎಂಬುದನು ಮೊದಲಿಂದ ಬಲ್ಲೆನು; ಸೌಖ್ಯದಲಿ
ಎಂತು ನೆರವಾಗಿ ನಿಂತಳೊ ಅಂತೆ ಧರ್ಮದಲಿ
ನೆರವಪ್ಪಳಾಕೆ ಎಂದರಿವೆನು. ಆದರೂ
ಒಡನೆಯೇ ಒಪ್ಪಲಾರಳು; ಇನ್ನು ತಾಯ್ತಂದೆ
ಮಿತ್ರಜನ ಪರಿವಾರ ಎಲ್ಲವೂ ತಡೆಯುವುದು;
ತಡೆಯೆ ನಿಲಲಾಗದು; ಇನ್ನು ಚರ್ಚೆಗಳೇಕೆ?
ಮಾಳ್ವುದನು ಮಾಳ್ವುದು; ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ
ಪರಿತಾಪತಿಮಿರ ಧೈರ್ಯಜ್ಯೋತಿಯನು ಮುಸುಕಿ
ತರ್ಪಿಸುತ್ತಲಿರೆ ಅದಕೆ ಎಡೆಗುಡದೆ ನಡೆದೆನು.

(ಮರಳಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು)

ತಿಳಿವ ಸಾಧಿಸೆ ಮನುಜ ವನಕೆ ಹೋಗುವುದೇಕೆ?
ಮನೆಯೊಳಿರಲಾಗದೇ ಎಂಬ ನುಡಿ ಅರ್ಥ ನಿಜ.
ಇಲ್ಲಿದ್ದು ಧರ್ಮದಲಿ ನಡೆವವರು ಇರಬಹುದು.
ತನ್ನ ಮರೆವುದೆ ಧರ್ಮ. ತಾಯಾದ ಉಸಿರೆಲ್ಲ

ಇರ್ದೆಡೆಯೊಳೇ ಇದನು ಸಾಧಿವುದು. ಇಂತೇ
ಕೋಟಿಜೀವದಲೊಂದುಜೀವ ಪರತ್ಯಸ್ತಿಯಲಿ
ಮುಕ್ತಿಯನು ಸಾಧಿಸುವುದುಂಟು. ಕೋಟಿಯಲೊಂದು.
 ಸಾಮಾನ್ಯ ಚೇತನರೊ? ದಿನ ದಿನದ ಬಾಳುವೆಯ
 ಪಿರಿಕಿರಿಯ ನಡೆಗಳಲಿ, ಮರುತಂದಲೆಯೆದ್ದ
 ಜಲಧಿಯ ತರಂಗಮಾಲೆಯ ನಡುವೆ ತೇಲುತ್ತಿಹ
 ಬೆಂಡಂತೆ, ಬವಣೆಯಲಿ ಜೀವನವ ಕಳೆವರು.
 ಇಂದು ಎನಗಿರುವ ಅನುಭವ ಅಂದು ಇದ್ದುಂಜೀ
 ವನಕೆ ತೆರಳುವ ಕಾರ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದೊಡೆ
 ಅಂದು ಮನೆಯನು ಬಿಟ್ಟು ವನಕೆ ತೆರಳದೆ ನಿಲಲು
 ಇಂದಿನನುಭವ ಬರುವ ಬೇರೊಂದು ತೆರನಿಲ್ಲ.
 ಆಸವಪ್ರಾಶ್ಯಗಳ ಸೇವಿಸಿದ ದೃಢದೇಹ
 ಸೊಂಕ ತಡೆವಂತೆ, ತಪ್ಪದಿದ್ದ ದೃಢವಾದಾತ್ಮ
 ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನಡುವೆ ಸುಳಿದೂ ಶಾಂತವಾಗಿಹುದು.

(ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣಬಿಟ್ಟು)

ಪತಿಯಾದವನು ಸತಿಯ ಸಮ್ಮತಿಯ ಪಡೆಯದೆ
 ದಾಂಪತ್ಯವನು ಮುಗಿಸಬಾರದೆಂಬುದು ಸತ್ಯ.
 ಆದರೆಮ್ಮಯ ಧರ್ಮದಲಿ ವಿರಾಗವೆ ಮುಖ್ಯ;
 ದಾಂಪತ್ಯ ಕೊನೆಯಾಯಿತೆಂಬ ಮಿತಿ ಗೌಣ.
 ಸಾಧನವ ಮುಗಿಸಿ ಸತಿ ಇರುವೆಡೆಗೆ ಬರಬಹುದು;
 ಧರ್ಮದಲಿ ಎರಡುಸಿರು ಜೊತೆಯಾಗಿ ಇರಬಹುದು;
 ಸ್ವಾರ್ಥವನು ಮರೆಯುವರೆ ಅದು ಇದಕೆ ಇದು ಅದಕೆ
 ನೆರವಾಗಿ ಗುರುವಾಗಿ ಶುಭವ ಸಾಧಿಸಬಹುದು.

(ಕೊನೆಗೆ)

ನುಡಿದ ನುಡಿ ಮನಕೆ ಸಮ್ಮತವೆ?

ಯಶೋಧರಾ

ಭಂಗಿತಳು ನಾನೆಂಬ ಭಯವೊಂದು ಹರಿಯಿತು.
ಉಳಿದುದನು ಮನ ಒಪ್ಪದಿಹುದು.

ಬುಧ್ಧ -

ಇದು ಸಹಜ.

ಹೆತ್ತು ಸಲಹುವುದು ಮಾತೆಯ ಧರ್ಮ. ತೊರೆವುದನು
ಸುಲಭದಲಿ ಒಪ್ಪಲಾರದು ಅವಳ ಚೇತನ.
ವುರುಷನಾದರು ತನ್ನ ಆಂತರ್ಯವನು ಮಥಿಸಿ
ಇದನರಿಯಬೇಕು. ಆಂತರ್ವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲವೂ
ಶ್ರುತಿ ಸೇರಿ ಒಂದಾಗಿ ಬೆರೆವ ಮೊದಲೀ ಧರ್ಮ
ಮನುಜನಿಗೆ ಒಪ್ಪದು.

(ರಾಹುಲನು ಬರುವನು)

ರಾಹುಲ -

ಮಾಜಿ ಬರಹೇಳಿದೆಯ.

ಯಶೋ -

ಬಾರಣ್ಣ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ ನಮಿಸು.

ರಾಹುಲ -

ಆಗಳೇ

ನಮಿಸಿದೆನು ಅಮ್ಮಾಜಿ.

ಯಶೋ -

ಜಗಕೆ ಗುರುವಾಗಿಹರು.

ಅವರಿಂದ ಉಪದೇಶವನು ಕೊಳು.

ರಾಹುಲ -

ಅಣ್ಣಾ

ಉಪದೇಶಮಾಡು.

ಬುಧ್ಧ -

ಮಗುವನು ಎನಗೆ ಕೊಡುವುದಕೆ

ಮನಸು ಒಪ್ಪುವುದೆ?

ಯಶೋ -

ಎನ್ನನು ನೀವು ಬಿಡದಿರಲು

ಜಗವನೇ ನಿಮಗೆ ಬಿಡುವರೆ ನಾನು ಒಪ್ಪುವೆನು.

ನನಗೆ ಉಪದೇಶವನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಬುಧ್ಧ -

ಇದುವರೆಗೆ

ಏನಹೇಳಿದೆನೊ ಅದೆ ಉಪದೇಶ.

ಯಶೋ -

ದೀಕ್ಷೆಯನು

ಬೇಡುವೆನು.

ಯಶೋಧರಾ

ಬುಧ್ಧ — ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆ ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ.

ಯಶೋ — ಜಗದೊಳರ್ಥವ ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದರ್ಥ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ
ಅನ್ವಯಿಸುವುದು ಧರ್ಮವೇ? ಧರ್ಮಖಂಡವದು ;
ಹೋಳುಮಾಡಿದ ಧರ್ಮ.

ಬುಧ್ಧ — ಇದುವರೆಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ
ದೀಕ್ಷೆಯನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಆನಂದ — ಗುರುದೇವರಲಿ ಅರಿಕೆ.
ಹೆಣ್ಣಾದ ಮಾತ್ರವೇ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಡೆನ್ನುವುದು
ಧರ್ಮದಲಿ ಒಂದು ಕುಂದಾಗುವುದು.

ಬುಧ್ಧ — ಆನಂದ,
ಆ ಮಾತನಲ್ಲಿ ಬಿಡು.

ಆನಂದ — ನೂರಾರು ಜನರಿದನು
ಬೇಡುತ್ತಿರುವರು. ನಮ್ಮ ಧರ್ಮದಲಿ ನಮ್ಮ ಗುರು
ಮೊದಲ ಭಿಕ್ಷುಗಳಾದ ರೀತಿಯಲಿ ಗುರುಪತ್ನಿ
ಮೊದಲ ಭಿಕ್ಷುಣಿಯಾಗಲೆಂದು ನಾವೆಳಸುವೆವು.
ತಾಯಿ, ಅಂಬಾಪಾಲಿ.

ಅಂಬಾ — ಬಂದೆ.

(ಅವಳೂ ಅಂಬಿಕೆಯೂ ಬರುವರು)

ಆನಂದ — ಗುರುದೇವರಲಿ
ಗುರುಪತ್ನಿ ದೀಕ್ಷೆಯನು ಬೇಡುತ್ತಿರುವರು ನೋಡಿ.

ಅಂಬಾ — ಇದನು ದಯೆಗೆಯ್ಯಬೇಕೆಂದು ನಾನಡಿಮುಟ್ಟಿ
ಬೇಡಿಕೊಂಬೆನು.

ಆನಂದ — ಎಲ್ಲರೂ ಇಂತೆ ಬೇಡುವರು.

ಬುಧ್ಧ — ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆ ಕೊಡುವೊಡೆ ನಾನು ಮೊಳೆಯಿಟ್ಟ
ಧರ್ಮದಾಯುಷ್ಯದಲಿ ಅರ್ಧ ಆಳಿವುದು.

ಯಶೋ —

ಆಹ!

ಸ್ತ್ರೀಯೆಂಬುದಿಷ್ಟೆಲ್ಲವಾಯಿತೇ ?

ಬುಧ —

ಅಂತಲ್ಲ;

ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಇದರಿಂದ ಕುಂದಿಲ್ಲ. ಶ್ರಮಣರಿಗೆ
ವ್ರತ ತಪೋನುಷ್ಠಾನ ಕಷ್ಟತರವಾಗುವುದು ;
ಹಲಜೀವ ಸೋಲುವುದು ; ವ್ಯವಹರಣೆ ಕೆಡುವುದು.

ಯಶೋ —

ಪುರುಷರನು ಮಾತ್ರ ಸಲಹುವುದಾಗೆ ಒಂದು ಯುಗ ;
ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರನು ಸಲಹೆ ಅರ್ಧ ಯುಗ. ಇವರೂ
ಮುಕ್ತರಾಗಲಿ, ಅರ್ಧ ಯುಗವೆ ಸಾಕೆಂಬೆನು.

ಅಂಬಾ —

ಇದೆ ನಮ್ಮ ಅಭಿಮತ.

ಬುಧ —

ಧರ್ಮವನು ನಿಲಿಸಲು

ಬಹು ಕಠಿನ ನಿಯಮಗಳನ್ನಿರಿಸಬೇಕಾಗುವುದು.

ಯಶೋ —

ಎಲ್ಲ ನಿಯಮಕು ಒಪ್ಪುವೆವು.

ಬುಧ —

ಅಂತೆ ಆಗಲಿ.

ಯಶೋ —

ಬದುಕಿದೆನು ನಾನು. (ವಂದಿಸುವಳು)

ಅಂಬಾ —

ಬದುಕಿದೆ ನಾನು (ವಂದಿಸುವಳು)

ಅಂಬಿಕೆ —

ನಾನೂ

ಬದುಕಿದೆನು. ಮಾಜಿ ನಾನೂ ಜೊತೆಗೆ ಬರುವೆನು.

(ವಂದಿಸುವಳು ; ರಾಜ, ಸಾರಿಪುತ್ರ ಮುಂತಾದವರು ಬರುವರು.)

ರಾಜ —

ಎನು ಇದು ಆನಂದ ?

(ಆನಂದನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳುವನು.)

ಅಂತೆ ? ಒಳಿತಾಯಿತು.

ತನ್ನಾಣ್ಮ ಸಂನ್ಯಾಸವನು ಕೊಂಡನೆಂಬುದನು

ಕೇಳಿದ್ದೆ ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರವನು ಧರಿಸಿದಳು.

ಅಂದುತಾನೇ ಧರಿಸಿದಾ ದೀಕ್ಷೆಯನು ಇಂದು

ಗುರುವಾದ ಪತಿಯಿಂದ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಪಡೆದಿಹಳು.

ಯಶೋಧರಾ

ತಾಯಿ, ನಿನ್ನಯ ನೋವ ನೋಡಲಾರದೆ ನಾನು
ಬಹು ನೊಂದೆನಮ್ಮ. ಅದು ಇಂದು ಕೊನೆಯಾಯಿತು.
ಎನಗನ್ನು ಚಿಂತೆ ಅನಿತಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮನು ಕಳುಹಿ
ಒಬ್ಬನೇ ಇರಬೇಕು ; ಅದು ಕಷ್ಟವಾಗುವುದು.
ಆದರೂ ನಿಮ್ಮ ಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಅದ ಸಹಿಸುವೆನು.

ಬುಧ್ಧ — ಸದ್ಯದಲಿ ದೇವಿ ಭಿಕ್ಷುಣಿ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂದು
ಹತ್ತು ವರುಷಗಳಿಂದ ಗೆಯ್ದ ತಪವನು ಇಲ್ಲಿ
ಮುಂದುವರಿಸುವರು. ರಾಹುಲನ ನಾನೊಯ್ಯುವೆನು.

ಯಶೋ — (ಅಂಬಿಕೆಗೆ) ಇದೆ ನಿಯಮ ಅಂಬಿಕೆ.

ಅಂಬಿಕೆ — (ಎತ್ತಲೋ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದು) ಮಾಜಿ ಏನೆಂದಿರಿ ?

ರಾಜ — ರಾಹುಲನ ? ಅವನಿಗೂ ದೀಕ್ಷೆಯನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇ ?

ಬುಧ್ಧ — ರಾಹುಲನ ತಾಯಿ ಅವನಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆ ಬೇಡಿದರು ;
ಕೊಡುವೆನು.

ರಾಜ — ಎಳೆಸೊಸೆಯ ಕಿತ್ತು ಒಣಗಿಸಿ ಇಂತು
ವಂಶವನು ಮುಗಿಸುವರೆ ? ಹಿರಿಯರನು ಕೇಳದೆ
ಎಳೆಯರಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆಯನು ಕೊಡಬಾರದೆಂಬೆನು.

ಬುಧ್ಧ — ಒಪ್ಪಿದೆನು.

ರಾಜ — ಸಂತೋಷ. ಎನ್ನ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ
ಒಂದು ವರುಷ ಎರಡು ವರುಷದಲಿ ಒಮ್ಮೆ
ಇಲ್ಲಿಗೈತಂದು ಆಗಲಿಕೆಯ ನೋವನು ಹರಿಸಿ
ಸಂತಯಿಸಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಲಿ
ಎಳೆಯ ಜೀವನನು, ಅದರಲಿಯು ತನ್ನಿಂದೊಗೆದ
ಎಳೆಯದನು ನೋಡೆ, ಬಳಿಸಾರುತಿಹ ಮೃತ್ಯುವಿನ
ಭೈರವಸ್ವನ ಒಂದು ಮೃದು ಗೀತದಂತಹುದು.

ಬುಧ್ಧ — ಅಂತೆ ಆಗಲಿ ; ಬಂದು ಸೇವಿಪೆವು.

ಯಶೋ —

ನಾನಿಲ್ಲೆ

ಇರುತಿಹೆನು. ಸುತನಂತೆ ಸುತನ ಈ ಸುತನಂತೆ
ಸೇವಿಸುತ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸಿದ್ಧಿಯನು ಕಾಣುವೆನು.

ರಾಜ — ಸಂತೋಷ ಅವ್ಯಾಜಿ.

ಯಶೋ — ಎನಗಿಂದಣಾನಂದ
ಅಚ್ಚಿನ್ನವಸ್ಪಂತೆ ಅಶಿಷವ ಕೊಡಬೇಕು.

ರಾಜ — ಅಂತೆ ಆಗಲಿ ತಾಯಿ. ನಿನ್ನ ಮನಸಿನ ಹರುಷ
ಜಗಕ್ಕೆಲ್ಲ ಹರಡಲಿ; ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಸುಖಿಸಲಿ.

ಅಂಬಾ — ಜಯ ಬುದ್ಧ ಗುರುದೇವ ಜಯ ಶುದ್ಧ ಚಾರಿತ್ರ
ಜಯ ತ್ರಿಲೋಕಾಚಾರ್ಯ ಜಯ ಜಗನ್ನಿತ್ರ
ಜಯ ಪತಿತ ಪಾವನಾ ಜಯಹೆ ದೀನಾವನಾ
ಜಯ ದೇಶಿಕೇಂದ್ರ ಜಯ ಉದ್ಧಾರಕರ್ತ
ಜಯ ತ್ರೈಭುವನ ಪೂಜ್ಯ ಜಯ ಧವಳ ಕೀರ್ತಿ
ಜಯಹೆ ಮಮ ಗುರುನಾಥ ಕಾರುಣ್ಯಮೂರ್ತಿ
(ಎಲ್ಲರೂ ಬುದ್ಧನಿಗೆ ನಮಿಸುವರು. ತೆರೆ ಬೀಳುವುದು.)

